DĚJINY BOHDANČE.

I

OLDŘICH BACHMAN

PARDUBICE.

Pečetiny

SVAZ. 1.

"Dějiny - učitelkou života". "Jen ten porozumí dějinám vlasti, kdo zná dějiny svého okolí!"

Ú v o d .

Nová doba obnovuje starobylé památky jednotlivých měst a osad. Kronikáři pilně zapisují co v jejich osadách se děje a nezapomínají ani na jejich slavnou minulost aby v záznamech svých vylíčili dobré i zlé osudy našich praotců a nás potomky povzbudili, jak máme svou vlast milovat a o její rozkvět pečovat.

O bohaté historii města Bohdanče velmi málo víme /v časopise "Pernštýn" psal o ní Josef Nechvíle, farář v Dašicích, ve feuilletonech v roce 1887 v čísle:81, atd./, mnohdy i to co jest psáno není zcela pravdivé, proto svými výpisky chci poskytnouti badatelům k obšírnějšímu dílu o starobylém Bohdanči skromnou pomůcku.

Abych zachoval jadrnost uváděných listin a jejich libezvučnost, kolorit a nezastřel jejich patinu, užívám velkou většinou doslovných citací i za tu cenu, že práce tato bude se zdáti ne soudobá a neurovnalá. Listiny i zápisy jsou psány většinou jako přímá řeč, tudíž tak, jak se skutečně mluvilo, proto do této práce budu je zasazovati tak, jak jednotlivé spisy nebo zápisy skutečně znějí. Čeština v zápisech je prostičká, lidová, písaři, používající hodně přechodníků téměř tak jak se mluví. Staří písaři dovedli se vyjádřiti ku podivu stručně srozumitelně a že zápisy starší vykazují sice češtinu prostou avšak lepší, kdežto později nemile vycítujeme vlivy němčiny.

Všechny tyto listiny jsou nejen zajímavé jazykově, svým slohem i formou, ale jsou též pěkným kulturním obrázkem sociálních poměrů 16. a 17. století a proto je uvádím doslovně celé neb z větší části.

Milovati svou domovinu jest: z n á t i j i ". Ale nestačí ji znáti jen tak, jak mimoděk při denním styku se jeví. Je třeba podívati se do příčin, které domovinu tvořily, porozuměti duchu, který ji od nepaměti províval, chápati, kterak a čím rodné město vzrůstalo. Dějiny šíří nejen místopisné vědomosti, ale také lásku k rodnému místu.

J. Bachman,

V Pardubicích dne 31. prosince 1960.

Úvod.

Pradějiny Evropana zní jako šumění lesních obrů v pralese.Hluboká temnota,zde neb onde ozářená slabými paprsky.Na okraji lesa zvedají se stíny podivných zvířat.Opice hrají si v korunách stromů a za prchavou zvěří honí se bytost,kterou v obrysech poznáváme:první člověk.- Pak se obraz mění. Prales se stává stepí.V dálavě svítí ledovce a věčné sněhy.Stepní trávu udupávají hordy obrovských mamutů, buvolů a divokých koní. Blízko ledovců vyhledávají si stáda sobů své potravy. Za nimi číhá člověk - troglodyt na příznivý vrh zbraní a opět se mění obraz. Mamut a sob zmizel. Psi pobíhají lesem.Na obrubě lesa vidíme rybáře,kteří na kolových stavbách vrhají své sítě do vody, vidíme ovce a kozy pásti se na volných místech,v dálce pak prvního člověka hledícího si polního hospodářství.Nato se jasní a rozbleskuje se. Cizí kupci přicházejí a přinášejí rudu červeně se lesknoucí měď,do zlata hrající bronz. Ukazují úžaslému oku prabydlitele svítící zlato a mnohobarevné sklo.A se sklem kráčí i železo.- Vidíme umění,technická díla se množí,ohromné zdi a temply povstávají. Slyšíme keltský válečný křik,pak dunění půdy pod nohama římských legionářů. C e s a r a T a c i t u s posílají nám svá slova - pradějiny ustupují dějinám.

Tak úchvatně líčí F o r r e r ve svém prologu ku " p r a d ě j i n á m E v r o p a n a "kulturní vývin našeho dílu světa. Zde onde matný záblesk do naprosté tmy,a to je vše,co o počátcích lidstva víme.

xxx 000 xxx

Veškerá příroda podrobena je stálým změnám a převratům,a s ní i člověk ve svém celkovém vývoji.Změny,jež týkají se vývoje lidstva, jeví se v tělesném vzezření a duševních schopnostech člověka,v jeho postavení k okolní přírodě a v poměru jedince k ostatní společnosti lidské. Líčení těchto proměn má za úkol věda dějepisná.

Jednotlivé stavy lidského vývoje a událostí,která na ně měly vliv není ovšem možno znáti z přímého názoru a jsme v té příčině odkázáni na památky a paměti z dob minulých,jež obecně nazýváme prameny dějepisnými.

Prameny ty jsou rozličné;v nejširším slova smyslu jest historickým pramenem vše,co svědčí o minulosti lidstva.Jsou to tedy na př.

stavby neb jejich zbytky, pozůstatky nářadí,náčiní a nástrojů,oděvů a ozdob,zbraní,mincí atd.,hlavně pak písemné plody,minulosti de týkající.

Aby ze zpráv historických mohl býti nakreslen názorný obraz vývoje lidstva,je nutno, všechny události a zjevy seřaditi v náležité časové souvislosti.

Hlavní období dějin lidských jsou:

I. Doba předhistorická.

II. Věk starý,od dob osvětlených nejstaršími písemnými památkami /asi od roku 4000 let před n.l./ až do prvních století po n. l..obyčejně do r.375 nebo i 476 po n.l./

III. Věk střední až do konce XV.století / do roku 1492/,

IV. Věk nový,od konce XV.století až na naše časy.

S t a v l i d s t v a v p r a v ě k u.

Počátky lidského vývoje ztrácejí se v temnu věků, i možno si o nich učiniti pouze povšechnou představu podle hmotných pozůstatků, jež člověk z těch dob po sobě zanechal.Jsou to zbytky nástrojů, náčiní,nářadí,staveb,oděvů,ozdob,zbraní,potravin a j.,jež se uchovaly na příhodných místech pod vrstvou země. Zkoumáním jich zabývá se praehistorická archeologie.

Archeologické nálezy - svědkové dávné minulosti - jsou jediným pramenem bádání v temnotě v pravěku,kde není žádných písemných pramenů ani jiných zpráv.Tyto nálezy dokládají nám existenci a život pravěkých kmenů na našem území a život starých Slovanů.Na archeologických nálezech nevidíme jen materielní hodnotu,ale věc,kterou vyrobil pravěký člověk,předmět ke kterému dospěl po dlouhém vývoji.

Památky tyto svědčí,že člověk žil na zemi již v době diluviální,že byl svědkem posledních velkých přeměn kůry zemské,t.zv.doby ledové,kdy teplota na zemi z neznámých příčin poklesla tak,že celá Evropa až asi k hranicím českým,a také severní Asie a Amerika pokryty byly rozsáhlými ledovci,jako je nyní Gronsko.Člověk byl vrstevníkem zvířat dávno vyhynulých,na př.mamuta,medvěda jeskyního a j. Také o bytí člověka na zemi v době ještě starší,předledové, svědčí některé nové nálezy.

Zjištěním člověka v době ledové a snad i starší je prokázáno vyso-

ké poměrně stáří pokolení lidského.Leč vyjádřiti věk lidstva určitěji,tedy počtem let,se dosud nepodařilo jak patrno z velikých rozdílů v odhadech různých učenců.Někteří odhadují stáří lidstva na 50.000 let i méně,jiní na statisíce. Jisto je pouze tolik, že období lidstva známe z památek písemných /asi 6000 let/ je jen skrovnou částí trvání lidstva na zemi.

Člověk diuviální žil úplně divoce a minulo mnoho tisíc let,než pokročil zvolna k dokonalejšímu způsobu života.Počátek vší lidské kultury spatřovati jest v umění rozdělávati oheň křesáním,vrtáním dřeva nebo třením dvou dřev.Odtud člověk zdokonaloval své schopnosti až dospěl výše,na které jej spatřujeme v době historické.-Postupný tento vývoj můžeme posuzovati z jakosti výrobků a látky,z níž člověk robil nástroje.Podle toho dělí archeologie předhistorickou dobu na čtyřy nestejně dlouhá období,znamenající zároveň čtyry stupně,jimiž člověk prošel na dráze k nynější vzdělanosti a mající v podstatě platnost pro veškeré lidstvo na zemi.Jsou to:

1/.starší doba kamenná /paleolitická/ neboli diluviální,nejdelší ze všech;

2/.mladší doba kamenná /neolitická/;

3/.doba bronzová,k níž přechod od doby kamenné tvoří doba měděn

4/.doba železná.

Vývoj tímto rozdělením naznačený nedál se ovšem u veškerého lidstva současně a stejným postupem.Země česká a celá severní Evropa měly na př.dobu neolithickou,když národové kolem Středozemního moře již dávno dospěli k vysoké vzdělanosti osvětlené písemnými památkami.Nejpokročilejší národové američtí /v Mexiku a Peru/ dospěli samostatným vývojem do příchodu Evropanů v 16.století toliko ke kultuře bronzové.A ještě za našich dob žijí nebo žili ve střední Africe,Australii,a v jižním cípu Ameriky kmenové,kteří se celkem nepovznesli nad úroveň lidstva doby diluviální.

D o b a p a l e o l i t h i c k á.

V době paleolithické žil člověk ve stavu naprosto nevyvinutém,ale nikoliv snad jednotlivě,nýbrž ve společnostech bytujících v určitých honebních okresích.Odíval se,pokud nechodil nahý,kožemi,bydlel v pralesích,dřevěný kyj nebo hrubý kamenný mlat - také jiné ná

stroje robil si z pazourku,hladce neb jiného kamene,ze dřeva a kostí.Maso požíval nemnoze syrové,i lidojedství bylo obvyklé.Řeč byla chudičká,náboženství zastupovala pověrčá hrůza z neznámých mocností přírodních.

D o b a n e o l i t h i c k á .

Znenáhla dospěla větší část lidstva tisíciletým vývojem dokonalejšího stavu mladší doby kamenné.Počátky její kladou se v různých končinách starého světa /Přední Asie,sev.Afriky a Evropy/ do let 10.000 až 5000 před n.l.Člověk hotovil si i nadále nástroje z kamene,z kostí,ze dřeva,ale dával jim broušením,přihlazováním a vrtáním mnohem úpravnější vzhled.Živil se lovem a rybařením,ale ochočil si již také některá zvířata,především psa,počal již také uměle pěstovati některé užitečné rostliny.Naučil se počátkům řemesel, hrnčířství a tkaní látek,ovšem hrubých.Obydlím byly mu nadále jeskyně,ale většinou stavěl si však již umělé příbytky a zabezpečoval svá hromadná sídliště ohradami,náspy a jinými vhodnými prostředky. Na místě dřívějšího surového zabíjení nepřátel užívá se přemožených k nucené práci,vzniká tak otroctví.

D o b a b r o n z o v á a ž e l e z n á .

Veliký pokrok od stavu právě vylíčeného přineslo poznání kovů, nejdříve mědi a některých jiných kovů,jež možno z rud snáze dobývati.Místo čisté mědi počalo se záhy užívati bronzu /směsi mědi a cínu/;železo vyskytuje se značně později.Pouze ve střední Africe a některých zemích na jihovýchodě Asie následuje po době kamenné hned doba železná.Vysvětluje se to jednak větší hojností železa v těch krajinách,jednak stykem s národy mezitím již valně pokročilými

Dokonalejšími nástroji kovovými podmaňoval si člověk přírodu mnohem lépe,než nástroji kamenými.Veliký význam tu měla dělba práce, totiž způsob života,v němž jednotlivci neopatřují si všechny potřeby vlastní rukou,nýbrž věnují se svému zaměstnání trvale a výrobky si vyměňují.Tím byla dána možnost velikých pokroků v jednotlivých oborech.Proto dostoupili obyvatelé některých krajin,jako Babylonie a Egypta,již v době bronzové /ve IV.tisíciletí před n.l./ té kulturní výše,jež vyznačena jest znalostí písma,počátky věd a umění.Z toho je patrno,že doba bronzová a ještě více železná,jež nastává u nejstar.národů v II.tisíciletí př.n.l.,tvoří již přechod k době historické a někde s ní vlastně splývá.- - 1/

P í s e č n é d u n y .

Kolem Bohdanče pozorujeme několik metrů vysoké hřbety a kopečky,porostlé stromy a řídkými travinami.Jen výjimečně jsou některé kopečky nebo aspoň jejich části zcela bez vegetace.Jsou to nánosy velmi jemného písku,který zde tvoří tzv.písečné přesypy čili duny, které vytvořil vítr.Hrál si zde vítr s pískem,jako někde v poušt. Je tomu již hodně,hodně dávno,na konci doby ledové /glaciálech/, kdy naše země prodělávala suché období a kdy písek našich velkých řek unášely suché větry a hromadily jej v kopečkovité útvary,zvané přesypy.Geologové se domnívají,že tyto přesypy vznikly právě v době zvané Würm,nebo jen o málo později.V době poledové /postglaciál/,v níž žijeme dnes i my,začalo se podnebí měnit.S oteplováním vzniklo i více srážek,a to přispělo k velkému rozšíření rostlinstva.Přesypy jsou porostlé stromy,keři a travinami a holá písečná plocha je výjimkou.

Písek přesypu má šedou,žlutou i nahnědlou barvu a jeho zrna jsou pěkně zakulacena.Nejvíc zrn je křemenných,jsou tu však i úlomky slídy,živce a jiných útvarů nerostů.

Podle vztahu ke směru větru rozeznáváme přesypy podélné a příčné.Zvláštním druhem jsou přesypy srpovité nebo podkovovité,zvané barchany. Naše přesypy jsou průměrně 4-7 m vysoké a jen výjimečně přesahují 10-12 m.Písečné přesypy porostla vegetace,kterým jejich suchá půda vyhovuje,/tzv.Psammophyta/.Z travin je to ostřice,některé sítinky a skřípiny,chvojník dvouklasý a j.Mezi původní porost stromový patří borovice lesní a borovice černá a z listnatých pak bříza a olše, též se rozmohl akát. Osázením písků borovicemi se podstatně mění stanoviště a tím mizí rázovitá,tzv.psamofytní květena,rostoucí na čistém písku.

Přesypových písků využívá se průmyslově ve slévárnách k formovacím účelům a ve stavebnictví;jemný vátý písek se nemusí přesívat a hodí se velmi dobře do omítek.V Živanicích u Bohdanče je továrna na pískové cihly v r.1908 uskutečněna.Nejznámější jest pískový přesyp u Živanic.

B o h d a n ě č .

Okolí Bohdanče vystižně popsal spisovatel a potomní herec Jos. Kajetán Tyl,ve vzpomínce na věrného druha a přítele básníka Jaroslava Langra,v časopise Kwěty z roku 1847: "Ty křovinaté palouky, ty hráze rozlehlýchlých rybníků, to stinné podkroví košatých stromův - ach ovšem, tam jsi mohl psáti selanky. Tam jsi naslouchal vodníkovu šplouchání a díval se na hru mušek. Tam jsi poslouchal,co šustělo rokytí,co štěbetala pěnice a křičel bukač... Tam jsi jen opisoval poklady, které věčná ruka přírody okolo tebe nahromadila".[2]

/prostírá se na 34° 20' východní délky a 50° 4½ severní šířky/

Bohdaneč,to tiché městečko,položené v rozkošné idylické krajině,uprostřed rozsáhlých lesů,jimiž do nedávné minulosti probleskovaly obrovské vodní hladiny rybníků,chlouba to panství Pardubického a památka velkolepé národohospodářské činnosti Viléma z Pernštejna, a sevřené důmyslnou vodní stavbou kanálem Opatovickým a stokou Rajskou,vytékající z někdejšího velkého rybníka Rozkoše,neztratilo dosud svého půvabu,ale cílevědomá práce zodpovědných činitelů,dovedla jej přizpůsobit pokrokovému životu zkrášlením novými stavbami a obohacením účelnými moderními podniky.

Krajina polabské roviny kolem Bohdanče byla v dávné minulosti nepřetržitou mokřinou řídce porostlou olšinami a osičím.

Její podklad tvoří křídový útvar,slín,přikrytý alluviálním náplavem Labe.Vrstvy útvaru křídového jsou u Bohdanče prolomeny vyvřeninami čedičovými.

Podnebí okolí v šedém dávnověku se měnilo;bývalo kdysi teplé,jižní, později studené,severní a nyní konečně mírné.

První osídlení okolí Bohdanče zjišťujeme již ve střední době kamenné /mezolitu 9.000 - 5.000 let před n.l./,kdy skupina lovců tábořila na písečném přesypu u Živanic. Tito lidé neznali ještě keramiky a nacházíme po nich jen drobné typické pazourkové nástroje zvané mikrolity.

Z mladší doby kamenné /neolitu/5.000 - 2.000 let před n.l./, jsou tu jen ojedinělé nálezy hlazených vrtaných kamenných nástrojů /Bohdaneč,Dolany,Libišany/.Souvislejšího osídlení v této době zde není,neboť tito první zemědělci usadili se na

úrodných sprašových hlinách na Hradecku a Chrudimsku.

Souvislého osídlení okolí Bohdanče se dostalo až v ~~ř~~ v plné době bronzové /1200 - 900 let před n.l./,v době,kdy východní Čechy byly ovládány lidem popelnicových polí. V Černé u Bohdanče zjišťujeme sídliště se zbytky chat,pecí,jam a pod. Z mladší fáze 9 - 7 století před n.l.známe žárové pohřebiště v Černé u Bohdanče a v Dolanech. V Dolanech rovněž byl nalezen bronzový poklad - sklad potulného obchodníka /negotiatora/,který se pro ukryté zboží,aby ~~je~~ je směňoval, již nevrátil.

V pozdějších dobách,před změnou a po zlomu letopočtu,nemáme doposud dokladů pro osídlení.Teprve v době slovanské,zde až od X.století,jich přibývá a vznikají později středověké vesnice a několik tvrzí /Blatník,Jílovka/.

Bohatý archivní materiál umožňuje nám nahlédnouti do historie města Bohdanče a sledovati jeho pravdivé události.

Prvá historická zmínka o Bohdanči pochází ze XIV.století,kdy kostel byl opatřen vlastním duchovním správcem,který roku 1358 jako plebán Bohdanecký uvádí plebána do Ždánic v jeho úřad.3/

O Popudu k založení osady Bohdanče není zpráv, ani není známa doba, kdy se tak stalo; ~~kterou~~ Domněle ji klademe do druhé polovice XIII.nebo na začátek XIV.století,kdy byla pravděpodobně určena jako obchodní zastávka na křižovatce cest vedoucích krajem mezi močály a mokřinami,čemuž by nasvědčovala i doba,kdy se zakládaly nové osady - tržiště / z utilitarského důvodu,aby se získal příliv cizích peněžních hodnot/. Nová osada se přirozeně organisuje podél těchto cest,které se tu protínají v pravém úhlu a jejichž průsečík tvoří vyvýšené místo pro sakrální prostor dřevěného kostelíka se hřbitovem,který jej obklopuje a je zdí ohrazen.Obdélníkový prostor kolem kostelíka a hřbitova je ohraničen staveními a stává se čas od času hlučným tržištěm. Původní půdorys osady zůstává téměř nezměněn,i když jest již ve XIV.století městečkem.Nově zřízená osada dostává po kolísavém tvaru jména Bohdanicz,Bohdanczie,Bohdanecz a j. ustáleného názvu Bohdaneč, jména to jednotlivce,asi majitele původního Bohdancova dvoru.Staré doklady uvedeného tvaru tomu dosvědčují.

Další zpráva dokládá,že městečko Bohdaneč náleželo k hradu

B l a t n í k u .

Majitel tohoto hradu,Bernard z Cimburka,dosadil 21/6 roku 1362 po

smrti Bohdanečského plebána Ullricha,na jeho místo kleriká diecese Pražské Bohuňka z Načešic,kterého uvedl v jeho úřad Živanický plebán.

Hrad Blatník,jak starý zápis uvádí,[4] stál na pravém břehu Labe, asi tři čtvrtě hod.od Bohdanče vzdálený,kde po tom samém jen ostatkové pevnosti k nalezení jsou,které ale dosvědčují,že na tom místě znamenitá hradba stála.Mohou se posud zřetedlné dvě oddělení od ohražení hradu k odporu neb zabránění pozorovati,od kterých jedno, to menší,více k půlnoci proti vsi Lhotka,druhé k polední straně položené jest.Tyto věže jsou tak oddělené od sebe,že ba se za zbytky dvou hradů držeti mohly,kdyby jejich od sebe vzdáli jen 60 kroků vzdálené nebylo.

To půlnoční oddělení představuje zvýšený čtverhraník,kterého každá strana 45 kročejů měří,obklopený hlubokým 6 sáhu širokým příkopem,vodou naplněným,a ještě vysokým valem ohražený .Bylo to obydlí pána hradu a pevnost na kterou,v případě nebezpečí mohl spoléhati,kdyby ztratil předhradí a okrouhlou věž. Na tomto čtverhraníku našly se před mnoha lety těžké železné,kované dveře v ležicím postavení,které po hříchu nálezce,židovi za 7 fl prodal.Těmito dveřmi vcházelo se na dlouhý dřevěný most,pod kterým bylo viděti jen vodu,a končil v okrouhlé věži.

Ta polední strana pozustává z hmotné věže,v okrouhlém 45 kročeji pořízeném pahrbku,která dílem vysokými ohraženými zdi a 8 sáhu širokým příkopem obklopena jest.Zdá se, že hrad měl malé předhradí s podsebitím nad vchodem,ten čtvereční způsob stavby na hospodářské stavení,chlévy atd.st tím domýšlí,poněvadž tam různé hospodářské látky našly.Aby se mohlo přijíti na hrad,musil býti napřed spuštěn most přes příkop,napuštěný vodou.

Již po mnohá léta kamení z těchto hradeb se bere,z kteréhož břehy při Labi se zvětšují,takže před léty měly tyto zdi ještě hrozně vysoké býti.Při odvážení písku neb staré malty z těchto zdi, a při kopání základu při jedné straně toho hradu,našla se rozličná vojenská nástroj,svícny,lžice,nože,řetězy,podkovy,klíče,lebky, kosti atd. Z toho kamení měl býti vystaven ve vsi Lhotce velký dvůr. Našla se též modla,která bezpochyby Černobogu představuje,

a pozkazuje

že ti obyvatelé nebo stavitelové ze starých časů pohanských pocházeti musili.

Jeden z nejstarších držitelů ~~tohoto~~ hradu Blatník slul Ctibor z Blatníka,který na jednom spisu,když opat Hroznata koupil 3.února 1339 pro klášter ves Ždánice s podacím kostelním za 65 kop gr.od Vaňka ze Ždánic,jako svědek podepsán stojí.[5] Snad náležel Ctibor tento k rodu pánův z Cimburka,kteří sobě osobní jméno Ctibor velice zamilovali.Domnění to podporuje se i tím,že nedlouho potom pány Cimburské nacházíme v držení zboží blatnického.

Za doby Jana z Orle,jehož instalace se stala 2.října 1371,zakupovány nové statky z důchodů,jež plynuly ze starších statků klášterních.Tak klášter Opatovický koupil 23.března 1377 od Albrechta z Cimburka vsi Kalnou,Dražkov,Rybitví,Kasalice,tvrz Blatník,Bystřec a městečko Bohdaneč,vsi Černou a Lhotu s Kasaličkami a j. Tato velká koupě byla zapsána do desk zemských již r.1373.[6] ale potvrzena císařem Karlem IV v Angermünde 23.května 1377[7] a 2.července 1377 od arcibiskupa.[8]

Klášter zanedbával asi opravu hradu,jenž zanikl ve válkách husitských. V nejstarších zápisech téhož zboží nepřipomíná se již Blatník ani jako pustý hrad.Toliko název převozu blatnického,jenž náležel v 15.století držitelům zboží krchlebského,vícekráte se v listinách opakuje a bývalý hrad přivádí v paměť.

J i l ů v k a ,

byla podobným hradem Blatníku,pravou její sestrou.Starý zápis uvádí[9] Jiluvka asi půl hod.od Bohdanče vzdáli na silnici k Chlumci,kdež nyní dva malé rybníčky pozůstávají,které se také Jilovky nazývají. Na levé straně silnice u toho rybníka jest pastvina,ta samá hraničí tím na druhé straně rybníkem.Na této pastvině stála před časy ves Jíluvka,kterou Bohdančané na počátku šestnáctého století od Vojtěcha z Pernštejna koupili a v pastvinu obrátili,a hrad na blíž stojící,ostrov rybničný samého jména přenesli nrb přestavěli.Ten ostrov,kde prve ~~tam~~ ostrovní hrad stál vyhlíží jako pahrbek,který podlouhle kulaté ~~v~~formě 45 kročejů dlouhý a 30 kročejů široký jest a který s hlubokým rybníkem Skříní spojeným příkopem,který celý vodou naplněn jest a 27 kroků široký,ohražen.

Na tomto hradním ostrůvku nejsou žádná stavení,pouze cihly a množ-

ství střepů se tam nalézá.Místo, kde ten hrad k němu přináležitostmi stál,náleží k městu Bohdanči.

Historického o tomto hradu není nic známo,přece ale musil již v 16.století rozbořen býti,neboť v pozůstalém spisu od r.1535 o kterém Jan z Pernštejna ten od jeho bratra Vejtěcha umluvený prodej vesnice Jíluvka potvrdil,jelikož o žádném hradu ani nezmiňuje,

Dle povídek žili zde prý tehdejší páni okolních míst a pak se přestěhovali na hrad Kunětice.

Tak jak se o mnohých hradech ty povídačky zachovaly tak i rovněž o tomto hradu,a sice že zde velké poklady se nacházejí,které vždy na Květnou neděli,když pašije zpívané bývají,otevříti se mají. 9/

V časovém rozmezí 1915-20 byly konány vykopávky na tvrzišti Jílovce u Bohdanče a při té příležitosti byly mezi jiným vykopány i tři koňské podkovy: 1/.typu švédského nebo také německého,které se zhotovovaly u nás v 13.-15.století.

2/.Druhá podkova je novějšího data,rovněž typu švédského,ale má formu,která je charakteristická pro ruční výrobu podkov v 16.-17. století.Je téměř kulatá

3/. Třetí podkova je typu španělského,jaké se vyráběly v 11.-13. století.

Podle své formy byly podkovy z předních nohou koní;v té době se koně okovávali téměř výhradně jen na předních nohou.

Všechny tři podkovy svědčí o tom,že od založení tvrze ve 12.stol. byli tam koně,a to po celou dobu její existence.Tvrz a vesnice Jílovka byly založeny 2 km na západ od Bohdanče,uprostřed velké mokřiny,při chlumecké silnici. Tvrz sama byla postavena uprostřed rybníka Skříně na malém ostrůvku a se souší byla spojena dřevěným mostem.Poblíž tvrze byla malá ves téhož jména /Jílovka/.

Dějiny těchto míst spadají do století 12.-14. Kdo byl jejím zakladatelem a majitelem v té době,se neví.V 15.století byl majitelem obou,tvrze i obce,vladyka z Hustířan.Historicky doloženým majitelem je r.1495 Bavor Radovský z Hustířan, syn Mojmíra z Chvalkovic. Od jeho manželky Johanky z Dobřenic získal tvrz i ves s hospodářským dvorem r.1513 Vilém z Pernštejna,pán z Pardubic.Ten postoupil tato místa k užívání městečku Bohdanči,což bylo právně potvrzeno jeho synem Janem.Pozemky obce Jílovky byly postupně odkupovány bohdanečskými osadníky a v nedlouhé době byly vesnice i opuštěná tvrz rozebrány a zmizely s

povrchu zemského.Na jejich místě bylo utvořeno velké pastviště pro dobytek bohdanečských občanů.

Na bývalou tvrz upomíná jen stromy porostlý vršek u rybníka Skříň a lidový název "Na hradě".Předměty vykopané na místě bývalé tvrze,mezi nimi i zde popsané podkovy,jsou proto velmi cenné.[10]

Bavor z Hustiřan a na Bukovce,vlastnil v r.1495 dvůr v Neratově s krčmou,s třemi podsedky,lesy s příslušenstvím,po otci Majnušovi z Chválkovic,Bavorovi zapsaný.[11]

Klášter sv. Vavřince v Opatovicích.

Koupí hradu Blatníka stal se pánem nad Bohdančem klášter Opatovický,který náležel řádu sv.Benedikta,pojmenovaného podle zakladatele Benedikta,rozeného roku 480 v Nursii v Italii ze starořímského rodu Aniciův,který zemřel 21.března r.543.

Účel klášterů ve středověku byl hlavně hospodářský,kulturní a náboženský.Klášterníci byli rolníky,kteří první svědomitě a soustavně káceli lesy,zakládali pole ,luka i rybníky.
První mnichy přivedl Vojtěch-Slavníkovec z Říma. Klášter byl založen asi r.1086-1087. králem Vratislavem II.Prvním opatem kláštera byl kaplan královský Ondřej č.Oneš,který zemřel 1107.Následoval: Sulislav,zemřel r.1127. Dne 29/6 1128 zvolen Blažej,který opatoval do r.1146. Daniel Myslok /1147-63/. V druhé polovici XII.století, jména opatů se neuvádějí.Konrád /1227-1239/. Ondřej 17/12 1239-42/. Zdislav ze Zvířetic /1243-1260/, Částka /1261-1291/.Není známo,kdo byl nástupcem Částkovým. Hroznata koupil dne 3.února 1339 pro klášter ves Ždánice s podacím kostelním za 65 kop gr.od Vaňka ze Ždánic,při čemž byli svědky Zděnek a Bohuněk z Dobřenic a Ctibor z Blatníka.Martin Neplach z Ostrova,který zemřel 16/9 1371. Jan z Orle 2/10 1371 - 1388. Petr Lazur 26/3 1389 a dne 2/11 1415 v Labi utopen.
Klášter byl odedávna až do války husitské klášterem královským, (t.j.král byl jeho ochráncem) který musel každoročně platit do komory královské stálou dávku peněžitou t.zv."berni",která činila na počátku XV.stol. 200 kop gr.českých,před vypuknutím války husitské platili 300 kop gr.Berni tu rozvrhl klášter na poddané.[12] Král Václav IV.zapsal dne 22.října 1401 tuto berni 200 kop panu Jaroslavovi z

Opočna;týž měl důchod ten bráti z kláštera každoročně do vůle královy a zároveň obdržel od krále "opravu" a "obranu" nad klášterem opatovickým,aby jménem královým chránil opata a konvent i jejich poddané proti všelikému násilí,útiskům a obtěžování,když by za to byl požádám. Z pozdějších událostí jest patrno,že se nejednalo o ochranu kláštera a poddaných,nýbrž o odměnění Jaroslava z Opočna za jiné služby,jež měl konat králi v těžkých tehdejších dobách.

Nástupcem majetku Jaroslava z Opočna byl synovec jeho Jan z Opočna,zvaný "Městecký",na něhož též "oprava" nad klášterem opatovickým přešla.Panští "opravci" klášterů nadužívali často svých práv k olupování klášterů,svěřených k jejich ochraně.

Sem sluší uvésti tak zvané přepadení a oloupení kláštera opatovického roku 1415 Janem Městeckým.Pověst chtíc vysvětliti,proč byl klášter Janem Městeckým vyloupen,přimyslila klášteru nevídaný a neslýchaný poklad,chovaný v zemi pod sklepy,jehož prý Jan Městecký rád by se zmocnil.Kronikář Hájek /1500-1553/ tu pověst po známém způsobu svém rozmnožil,přimyšlenými čísly opatřil,a po dramaticku na dvě jednání rozdělil,mezi nimiž dává uplynouti 50 letům.
Hájek na listu 333-334 ve své Kronice,vypravuje o návštěvě císaře Karla IV v klášteře opatovickém,a celý příběh klade do roku 1359, kdy opatem byl Neplach,který císaře jistě dobře znal. Potom Hájek na listě 371 vypravuje o oloupení kláštera,které se stalo roku 1415. Vše uvedené jest výmysl Hájkův!Staří letopisové čeští od r. 1378-1527,str.21 a žaloba mnichů k papeži líčí událost jinak.
S Městeckým byl jeho bratranec Otto z Bergova na Troskách,který byl nepřítelem krále Václava IV.Se svou družinou dostali se oba do kláštera po žebřicích v temné noci na Všechny Svaté roku 1415,opata v sobotu 2.listopadu jali a v Labi utopili.Pak oloupili klášter o zlato,stříbro v kostele,ba pobrali i klenoty mrtvolám v hrobech. Tento neslýchaný skutek provedli páni,kteří potom ve válce husitské,pokud mohli,stavěli se dobrými katolíky,též ve spojení s biskupem litomyšlským Janem Železným proti králi.V lednu 1416 byli jmenovaní po nějakém vyjednávání králem Václavem IV omilostěni a zločiny opatovické jim odpuštěny. 13/

Vymyšlené vypravování a rozšiřované spisy v XVII století jesuitou Bohuslavem Balbínem /1621-1688/ utvrzovalo Hájka v pravdě.

Po Hájkovi a Balbínovi psal o přepadení kláštera dějepisec František Martin Pelzel /1734-1801/ [14] jako mstu za usmrcení Husovo. Dějepisec má jen v tom pravdu, že Jan z Opočna točil se mezi náboženskými stranami. Roku 1415 podepsal stížný list proti upálení mistra Jana Husa, ale hned potom k straně podobojí se přidával. [15]

Příčinou přepadení kláštera byly tehdy neblahé doby za panování Václava IV., který pomíjel při volbě dvořanů mocného panstva a rádce své volil hlavně z lidu.

Také uvnitř kláštera panovaly neshody a velká nekázeň, jak patrno z bully papeže Martina V., dané v Kostnici dne 5. prosince 1517. [16]

Za Karla IV. vznikaly v klášteře nesvornost a bažení po věcech světských, netěšilo je konání služeb božích, od kterých se rádi vzdalovali a požívali svých důchodů k rozkošnickému živobytí. Nevole lidu se obracela proti klášterům, když se husitství proti mravní zkáze zvedlo.

Klášter opatovický byl zavčas osazen vojskem krále Sigmunda, vložili do něho posádku Jan Městecký z Opočna, hejtman v Chrudimi a Hynek Červenohorský z Náchoda, kr. hejtman v Jaroměři. Proti klášteru, který byl husitskému bratrstvu Orebskému a jiným sousedům husitským na závadu, vytáhli poprvé Orebští dne 18. prosince 1420, ale při útoku byli krvavě odraženi. [17]

Bratři Orebští s pány Poděbradskými, s Divišem Bořkem z Miletínka i jinými, v bílou sobotu dne 22. března 1421 podruhé vytáhli proti Opatovicům s vozy, posádka opatovická nevyčkavši útoku vytrhla proti nim, porazila je "na drahách" u Podolšan.

Dne 13. dubna 1421 vytáhlo valné vojsko husitské za hlaholu polnic a za zpěvu nábožných písní z Prahy. Před Č. Brodem přistoupili k nim Orebští a Hradečtí s vůdci Hynkem Krušinou a Divišem Bořkem z Miletínka, dobyli 17. dubna Brodu, 22. dubna Kolína a po třech dnech Kutné Hory. Tam se oddělil s branným lidem Diviš Bořek z Miletínka a přikročiv k Opatovicům, vypálil 25. dubna klášter, který královská posádka předem opustila. Nádherné klenby opatovické se řítily v ssutiny. Mniši utekli na Moravu a do Slez. Klášter opatovický se nevzpamatoval nikdy více z té záhuby.

Na klášterské hoře u Kunětic počal pověstný válečník husitský Diviš Bořek z Miletínka budovati pevný hrad. Kámen ze ssutin klášter-

ra byl rozprodáván a r.1494 bylo na klášteřišti již pastviště.

Třeba ještě podotknouti,že polovice mnichů žila trvale mimo klášter v duchovní správě,na př.v předměstí Hradeckém,v Ždánicích,v Přeloučí,v Stolanech,v Kunětících,ve Vrchlábí, v Bohdanči a j.

Klášterníci zakládali též rybníky;svědčí o tom zápis krále Vladislava daný Vilémovi z Pernštejna ve čtvrtek po sv.Marku,27.dubna 1497,kterým jemu dává rybník u Bohdanče,řečený Plaček. 18/

V l á d y k o v é z M i l e t í n k a .
1423 - 1456.

K Opatovickému klášteru náležela i čedičová hora zvaná Kunětická s okolní krajinou.Roku 1420 byl vrch ještě holý,neobydlený,~~na~~ ~~který~~ kam svolali horliví podobojí Aleš Vřešťovský z Rýzmburka, Beneš z Mokrovous a Jiří z Chválkovic 25.června 1420 tábor lidu,jemuž přisluhoval svátostmi kněz Ambrož z Prahy,dříve farář v Hradci Králové.Po kázání a přisluhování svátostmi oznámil táboru rozkaz starších,aby byli hotovi všichni táhnouti k zboření kláštera podlažického u Chrasti.Ve večerním soumraku hnul se skutečně celý tábor v tu stranu.To když Hradeckým,tehdy ještě přívržencům strany pod-jednou,bylo oznámeno od vyzvědačů tam vyslaných,ubezpečeni jsouce pro tu noc,ulevili sobě v ostříhání města.Ale v noci husité změnivše náhle směr pochodu svého,rychlým krokem obrátili se k Hradci a bez velkých obtíží dostali se přes hradby.Zpráva o tom nemálo působila na mysl krále Sigmunda.19/ V těchto bouřlivých dobách byl klášter Opatovický vypálen a Hory Kunětické a mnohých vesnic i klášteřiště samého zmocnil se Diviš Bořek z Miletínka,vůdce obce Orebské.

Diviš,rozený kol roku 1360,z celé rodiny nejvíce proslul.Jeho otcem byl Diviš Mrzák z Kasalic,který zemřel před rokem 1412 zanechav po sobě vdovu Machnu a syny Bořka,Diviše,Vaňka,Jetřicha,Petra a Ondřeje.

Diviš Bořek z Miletínka postavil se hned po roku 1415 na stranu pod-obojí.R.1420 byl při valném shromáždění lidu na hoře Oreb a ~~s~~ stal se předním členem husitského bratrstva Orebského.Táhl s ním na Hradec,jehož dobyl a stal se tam hejtmanem.

Téhož roku bojoval pod Vyšehradem vedle Viktorina z Poděbrad, pána na Pardubicích,a r.1421,jak již uvedeno,vypálil klášter opato-

vický, a celou krajinu obsadil. Na Kunětické hoře jal se zakládati pevnější hrad a učinil ji středem nového panství.

Tehdy byl již hejtmanem v Chrudimi a v Hradci zastupovati se dával bratrem Jetřichem. V červnu r.1421 táhl s Pražany a Tábory na Moravu, po kteréž výpravě se z neznámé příčiny znepřátelil se Žižkou. Této nepřítomnosti použali Hradečané; povolali Žižku, meškajícího tou dobou u Litoměřic, aby v držení města se uvázal. Stalo se. Obec Hradecká otevřela Žižkovi brány, Jetřicha z města vyhnala.

Dozvěděv se o tom Diviš na Moravě, pospíšil do vlasti a spojil se s Pražany, vytáhl proti Žižkovi ku Hradci. Ale ani Žižka nelenil. Ve středu před sv. Vavřincem, dne 4. srpna u dvora Strachova utkala se vojska, tím "žalostnější pro Čechy", jak píše starý letopisec, "že šla archa proti arše,", že Husité počali se mezi sebou vražditi." A Pražané utekú, poraženi jsúce od Žižky na tom poli; a tu ztepū drahně lidu, a jmú jich na dvě stě. A Diviš ujel se svými na Horu. A toho kněze, jenž nesl archu z pražské strany, Žižka ho zabil palcátem.[20] Později smířil se Diviš se Žižkou, ač přestoupil k mírnější straně stavovské, která jej povznesla k různým úřadům. Po smrti Žižkově 11. října 1424 a po návratu z Moravy přidal se Diviš úplně ke straně Pražské a zakusil proto od Táborských a Sirotčích vojsk mnoho útrap.

Od roku 1431 pomýšlel více na chléb vezdejší, než na "pávdu boží", a jako ostatní všichni bojovníci urození, dal se do vyjednávání s císařem Sigmundem jako vůdce strany Jednoty panské u Lipan 30. května 1434, kde Čechové od Čechů poraženi. Po vítězství u Lipan byl Diviš povýšen na purkrabí hradu Pražského.

Porážka živlu demokratického pomohla i císaři Sigmundovi trvale ke království Českému, do jehož hlavního města dne 23. srpna r.1436 slavil velkolepý vjezd. V nádherném komonstvu jeho byl i Diviš Bořek, který se s mnoha jinými šlechtici Sigmundovi pokořil.

Sigmund se všem odměnil za povolnost jejich, ale na veliké ublížení stavu duchovnímu. Tehdy došel i Diviš odměny za služby Sigmundovi prokázané. Král potvrdil Diviše purkrabím hradu Pražského a listem zastavuje mu hrad Kunětickou horu, městečko Bohdaneč a zboží kláštera Opatowského w půl pátu tisíci kopách grošů. List ten zní:

W Praze, 1436, 21. Sept.

My Sigmund z božie milost Římský ciesař, wždy rozmnožitel říše, a

Uherský,Český,Dalmatský,Chorwatský etc.král.Wyznáwáme tiemto listem obecně přede wšemi,ktož jej uzřie čtúce slyšeti budú:že spatřiwše na tu snažnost,kterúž jest statečný Diwiš Bořek z Miletínka, wěrný náš milý,tyto časy učinil pro zemské dobré,a také že jest nemálo pracowal o naše počestné a dobré jako pána přirozeného a dědičného,my chtiece jemu také naši milost a wděčnost okázati,aby nám k zemskému a obecnému dobrému tiemi lépe a pilněji slúžiti mohl: protož sme s dobrým rozmyslem a radú naši s nim uhodili a uhozujem milostiwě,jakož dole psáno stojí:tak že mocí tohoto lista jemu a jeho erbóm zastawujem a zapisujem hrad Kunětickú horu, městečko B o h d a n e č, a wsi dolepsané kláštera Opatowského,jménem Niwčice,Bystřec,Rybitwí,Lhotka u Blatníka,Neratow,Žiwanice,Přelowice, Sopreč,Habřinu,Žarawice,Křičeň,Kasaličky,Rohoznice a dwuor poplužní, Osice a dwuor poplužní, Osičky,Polisy,w Dobřenici tři člowěky. Ždanice a dwuor poplužní,Podolšany,Opatowice a dwuor poplužní,Lhotku,Pohřebačku a dwuor poplužní,Hrobice,Němčice a dwuor poplužní, Kunětice,Brozany,Hradiště,Ohraženice,Srch,Rosice,Trnowá,Dúbrawice, Lohynice,Mělčice,Hrádek,Poyhranow,Černá,Veliké Kawčiny,Malé Kawčiny,Steblowa,Dřieteč,Bukowina,Borek,Újezd,Rokytno,Bohumileč,Dolany a dwuor poplužní,Ožuchow,Černá za Bohdanči,Stolany a dwuor poplužní,s útoky,lesy,k hajným hradu,městečka i wsi swrchupsaných příslušnými,horami,doly,rybníky,Labem,jezery,potoky,lukami,mlýny,póžitky a práwy wšelikakými,kteréž k hradu,městečku i wšem swrchupsaným příslušejí,ježto na dání tohoto lista w držení má w puol pátu tisíci kopách grošuow Pražských stříebrných a dobrých;a to tak:aby jmenowaný Diwiš ta jistá zbožie,jakož se swrchu píše,držal a jich požíwal za čtyři léta plná ot dánie tohoto listu pořád počítajíc bez wyplacenie,a w tom abychme my ani naši úředníci jemu nepřekáželi;a po čtyřech létech,když my,nebo naši búdúcí,neb ty osoby,kteříž tu wýplatu sprawedliwě mieti mají,jemu neb jeho erbóm dáme a zaplatíme,neb dadie a zaplatie těch puol páta tisíce kop gr.,a toho wyplacenie žádati budú,dadúce jim čtwrt léta napřed wěděti,tehdy nám a těm ihned bez prodlenie mají těch zboží i s příslušenstwím wšímsstúpiti bez otporu i bez zmatku.Wšak jest wymieněno,aby mimo sprawedliwé póžitky lidí chudých neobtěžowali k pohoršení toho zbožie,a aby nám a komoře králowské ty summy ꝑ obyčejné podlé práwa

předkuow našich wydáwali,cožby z swrchupsaného jeho drženie sprawedliwé bylo,a kdyžby tej summy na chudých lidech požádali,aby mimo to nebrali wiece. Také swrchupsaný Diwiš nemá na žádného mocí sahati ani swéwolně búřiti,než práwem každého hleděti jakož slušie,a že nám také z toho zbožie wěrně slúžiti má;a jestližeby kto nám se protiwil aneb swéwolně búřil a škodil w zemi České,proti takowému neb takowým má nám wěrně pomáhati,což nejlépe bude moci beze lsti,jakož sme jim té služby swěřili.A ktož tento list s swrchupsaného Diwiše a jeho erbów dobrú wolí mieti bude,ten má w tomto zápisu wšecko práwo mieti jako oni sami. A toho na swědomie náš ciesařský majestát kázali sme přiwěsiti k tomuto listu.Jenž jest dán w Praze,léta od narozenie syna bož.tisícieho čtyrstého třicátého šestého,den S.Matúše apošt.a evaang.božiehe,let králowstwí našich Uherského etc w padesátém,Římského w šestimezidcietmém,Českého w sedminádctém a ciesařstwie w čtwrtém létě.

Ad relationem Johannis
de Chotiemicz.

Při veškerém však svém bohatství,jehož si získal více náhodami šťastnými,než vlastním přičiněním,nebyl Diviš Bořek charakterem pevným.Měnil své přesvědčení politické a náboženské dle okolností a potřeby.Na obzoru dějin objevil se jako vůdce strany Orebské.V letech 1423 bojoval proti Žižkovi,v r.1424 nalézáme jej truchlícího nad mrtvolou Žižkovou u Přibyslavi,po 10 letech bojuje proti Táboritům a Sirotkům u Lipan,a obohativ se statky od Sigmunda zapsanými,vystupuje proti němu veřejně na sněmu Pražském dne 30.září r.1437 jako žalobník ve jménu 5 krajů. 21/

V ohledu náboženském byl přívržencem kalicha.To dokázal v r.1437. Od smrti Prokopa Velikého byl duchovním vůdcem strany kališnické mistr Jan z Rokycan,který však mnoho zakoušeti musil od přívrženců Sigmundových;bylať mu fara při kostele Týnském odňata,dále měl vydati pečeť vikariátu Pražského a podrobiti se M.Křišťanovi,administrátoru arcibiskupství.Nechtěje déle protivenství to snášeti,smluvil se s panem Divišem Bořkem o útěk.Vyšel dne 17.června 1437 popoledni s farářem Svatoštěpánským do vinic pražských jako na procházku,a tu čekal naň Pan Diviš s více než 100 koňmi a pojav ho odvezl na Horu Kunětickou,kdež pohostinně nějaký čas bez veřejné činnosti se zdržoval,až konečně do sousedního města Hradce na místo

kněze Ambrože jest povolán.

Diviš Bořek z Miletínka zemřel 8.ledna 1438.[22]

V rodině pánů z Miletínka /zanechal po sobě syny:Soběslava,Jana, Jiřího,Diviše a Petra/ zůstala Kunětická hora až do roku 1464. Spravoval ji nejdříve bratr zvěčnělého Diviše nám známý Jetřich,ale po krátkém čase postoupil vše synu Divišovu,Soběslavovi I,,který rozděliv se o zboží zděděné s bratry svými v r.1444,hrad a zboží Kunětickohorské sobě vymínil.[23]

Soběslav z Miletínka

byl upřímný přítel Jiřího z Poděbrad,v jehož řadách stoje v r.1438 pod heslem:"Kunštát - Hradec!" Prahy pomáhal dobývat.Válčil dále s jednotou Strakonickou,bojoval u Rokycan a r.1450 dne 11. června zúčastnil se smírných úmluv na hradě Wildšteině,ve které pojat jest také jeho hrad Kunětická Hora.[24] Roku 1451 byl vyslán v důležitém jednání k císaři Fridrichovi II.do Vídně;[25] v následujícím roce 1452 volil Jiřího z Poděbrad za gubernatora království Českého.[26] Roku 1456 bylo mu povoleno od císaře pečetiti červeným voskem,a polepšením erbu/podobný erb má Bohdaneč,patrně rodem tím mu udělený/. Za služby,které Jiřímu z Poděbrad prokázal,pomáhaje ho voliti za gubernatora a později i za krále českého,odměnil se Soběslavovi milostí,aby hrad Kunětický,otci jeho zastavený,do svého života držel,od nikoho splacován nebyl a naň 300 kop prostavěti mohl.Stalo se to dne 20.ledna 15 1459.[27] Roku 1463 nazývá se ještě Soběslav seděním na Kunětické Hoře,[28] ale již r.1464 Hora patřila králi Jiřímu z Poděbrad.Jakým způsobem se to stalo,nelze určitě říci.Jedni tvrdí,že král Jiří použil sporů v rodině Soběslava panujících,a zaplativ část zástavní 4500 kop grošů za zboží Kunětické,touto cestou hradu nabyl.[29] Naproti tomu tvrdí jiní,že by král Jiří,o jehož šlechetné povaze nelze pochybovat,sotva byl splacením hrad odňal muži,kterému byl tolikerými díky zavázán,a že tudíž spíše hradu získal dobrovolným postoupením.[30]

Soběslav I.zemřel r.1468 v Roudnici.

Jiří z Poděbrad.
1456 - 1463.

Dne 23. listopadu 1457 zemřel mladý král český Ladislav Pohrobek. Mnoho knížat evropských ucházelo se o trůn český;zvláště francouzský král Karel VII.,který se ucházel o trůn pro syna Karla.

V národě českém žádný z kandidátů koruny nenalézal sympatií.

Touhy všech vlastenců soustředily se v muži, jehož právo zakládalo se na osvědčené způsobilosti. Byl to dosavádní správce království Jiří Poděbradský. On desetiletým moudrým vladařením dovedl uspokojiti zemi, zmítanou strašnými bouřemi. Blahodárným působením jeho vzmohl se nanovo blahobyt a utěšeně zkvétaly všeliké živnosti. Dne 27. února XX 1458 sešel se sněm český, jehož mezi předními pány zúčastnil se též Soběslav z Miletínka na Kunětické hoře. V programu sněmovním nebylo řeči o volení krále, než jen o vyslyšení poslů těch knížat, kteří se o korunu hlásili. Ale dne 2. března z obavy před rozšíleným lidem na ulicích a náměstích, kdež husté davy se shromažďovaly, hlasitě žádajíce míti krále, přistoupil sněm k volbě krále bez prodlení. Zvolen jednomyslně Jiří z Poděbrad.

Získáním Kunětického hradu a bohatého zboží, rozmnožil moc Jiří svého rodu Kunštátského. Proto také dne 5. dubna 1465 převádí zápis zboží Kunětickohorského na své syny Viktorina, Jindřicha staršího, Jindřicha mladšího neboli Hynka, knížata Minstrberská a Bočka z Kunštátu /tento prvorozený syn Jiřího byl na rozumu nedostatečný a chován v rodině na zapřenou/, a přidává k tomu vesnice od kláštera Opatovského, ves Chroustov, Osek, Dubečno, Dvořiště, ves zápisnou Přibyšov, též jiné vsi opatovské: Březhrad, Lhotku, Chrastnici, Sedlce, Praskačku, Urbanice, Hvozdnici, Vlčkovu Lhotu, Plačice, Stěžerky, Vysokou, Roudničku a les Křivec, a zboží kláštera Sezemského v 5000 kopách. 31/ XXXXXXXX: List ten uložen jest v Cod. Pernst. v archivu mus. kr. Čes. f. 10 b a část jeho zní: .... Item list zápisný pana Zigmunda císaře Římského, krále Českého, předka našeho, kterýmžto někdy Divišovi Boškovi z Miletínka a dědicům jeho hrad Kunětická Hora s městečkem B o h d a n č e m a vesnicemi kláštera Opatovského..... 32/ Konečně dne 24. dubna 1465 připsal knížatům na zboží Kunětickém k prvním sumám 20000 kp. gr. 33/

Různým pak šlechticům vůkolním za služby manské, které by v čas válečný na Kunětické Hoře konati měli, zapsal jednotlivé vesnice neb dvory od zboží Kunětickohorského v jistých sumách peněžních. Takových služeb manských bylo hradu Kunětickému k obraně brzy zapotřebí, jmenovitě když zrádný král Matyáš Korvín, vlastní zeť Jiřího, vojskem uherským celé jihovýchodní Čechy zaplaviv až k Sezemic a Pardubicům, tedy až pod samé hradby Kunětické přitáhl.

J i n d ř i c h ,kníže M i n s t e r b e r s k ý.

Král Jiří Poděbradský zemřel 22.března r.1471,nedokončiv ještě ani 51.rok věku svého.Dne 27 května 1471 zvolen v Kutné Hoře králem českým V l a d i s l a v,prvorozený syn polského krále Kazimíra.Do králova příjezdu a korunování vyhlášen kníže Jindřich z vůle vší země opět za nejvyššího hejtmana království Českého. Dne 9.března 1472 sešli se synové krále Jiřího,Boček,Viktorin,Jindřich a Hynek,na sídle praotců svých v Poděbradech a rozdělili se mezi sebou o hojnou pozůstalost otcovu,při čemž hrad Kunětická Hora se zbožím bývalých klášterů v Opatovicích a Sezemicích připadl knížeti Jindřichu staršímu. List krále Vladislava,jímž knězi Jindřichovi z Minstrberka všech zápisuov již psaných potvrzuje,i synům jeho, "kteréž má neb míti bude" a k prvním sumám tři tisíce kop gr. připisuje a přisuzuje zní:..... V Praze 1477,13.listopadu.- .... Item list zápisný téhož pana Zigmunda,krále Českého který někdy Divišovi Bořkovi z Miletínka a dědicóm jeho zapsal jest hrad Kunětickú Horu s městečkem B o h d a n č e m a vesnicemi kláštera Opatovského.....

Kníže Jindřich,sídlil většinou v Kladsku a vedl dvůr královský, maje svého maršálka,kancléře a komonstvo rozličné.Následek toho byl že pro velké dluhy zastavoval různé části svých panství.

List vysazený od pana Viléma Zuba,zástavní od knížete Jindřicha na městečku Bohdanči a jiných některých wesnicích zní:
Bez udání místa,1488, 27 Jun. /Z rukop.Raudn.pag 122 sp/.
My Jindřich starší,z boží milosti kníže Minsterberské,hrabě Kladský etc.wyznáwáme tímto listem přede wšemi,kdež čten nebo čtúcí slyšán bude:že sme dlužni urozenému panu Wilémowi Zubowi z Landšteina a na Chlumci a jeho dědicům prawého a sprawedliwého dluhu čtrnácte set kop grošůw českých širokých stříbrných,rázu a čísla Pražského, na každau kopu šedesáte grošůw českých počítajíc,w kterémžto dluhu a sumě grošůw nadepsaných,s dobrým naším rozmyslem a radou wěrných našich,wěřiteli našemu nadepsanému a jeho dědicům zapsali a zastawili sme a mocí listu tohoto zapisujem a zastawujem zboží naše od Opatowského kláštera zápisné,k Hoře Kunětické,zámku našemu,příslušející,zejména: městečko B o h d a n e č s lidmi,s domy,s krčmami,s zahradami,s dědinami ornými i neornými,s platem ročním,s trž-

ným,s robotami,s řeznickými krámůw užitky,i se wšemi jinými sprawedliwými požitky a důchody;wes Bystřec s lidmi, s dwory kmetcími, s robotami,s platem;wes Niwčice s lidmi,s dwory kmetcími,s robotami,s platem;wes Hrádek s lidmi,s dwory kmetcími,s kúry i s platem; wes Pojhranow s lidmi,s dwory kmetcími,s kúry i s platem;wes Kawčinky Malé s lidmi,s dwory kmetcími,s robotami,s platem,a w Welikých Kawčinách jednoho člowěka jménem Haše s platem,s robotami a jinými důchody,wše na groš český počítajíc;a k tomu od hajných našich nynějších neb potom budaucích,kteříž lesy naše Žiwanské a Semtínské mýtíc prodáwají,má každý rok wydáwáno býti padesát kop groší,půl páta groše českého;také že nadepsaný Wilím Zub i s jinými dědici zboží swrchu psané má a míti bude držeti,a jeho w sumě již psané, platy i jiné důchody sprawedliwě wybíraje,požíwati,bez naši a našich dědicůw i budaucích pánůw na Hoře Kunětické,i také úředníkůw wšelikteraké překážky,tak že prostě my a dědici i budaucí naši,aneb auředníci,lidem w městečku Bohdánči a w nadepsaných wesnicech slibujem a nemáme w ničemž rozkazowati,ani na ně kterým obyčejem wymyšleným sahati,bez powolení wěřitele našeho neb jeho dědicůw,dotad, dokawadž bychom my neb dědici a budaucí naši,jemu wěřiteli našemu aneb jeho dědicům,aneb on wěřitel nadepsaný náš neb jeho dědicowé nám,neboli dědicum a budaucím našim,zase nedali k vyplacení nadepsaného zboží pul léta napřed wěděti,a to při swatém Jiří aneb při swatém Hawle obě straně budau moci učiniti,kdyžkoli se nám zdáti a líbiti bude;a po tem wypowědění w plném polauletí my nahoře psaní Jindřich,kníže etc sumu groši nadepsaných máme a slibujeme slowy našimi knížecími i dobrau wěrú křesťanskau,i dědice z budoucí naše,pány na Hoře Kunětické,k témuž zawazujem,wěřiteli našemu nadepsanému,neb jeho dědicům,dáti a splniti a hotowými dobrými stříbrnými,širokými groši českými zaplatiti a w jeho moc položiti,bez dalšíhh odtahůw a zmatkůw wšelikterakých, a on nám,zase sumu swau od nás příjma,má tento list wrátiti a zboží nadepsaného postúpiti: wšak důchody a platy swé s lidi,cožby jemu sprawedliwě zadržáno bylo,wybera bez odpírání wšelikterakýho. A jestli žeby z zboží nadepsaného kterýmkoli práwem,buď swětským neb duchownim,wyweden byl: tehdy my máme,a též jakož se nahoře píše slibujem,i dědici a budau-

cí naše,pány na Hoře Kunětické,k témuž zawazujem,wěřiteli našemu nadepsanému,neb jeho dědicům,dáti a splatiti a hotowými stříbrnými, širokými groši českými zaplatiti a w jeho moc položiti,bez dalších odtahůw wšelikterakých,a on nám zase sumu od nás přijma,má tento list wrátiti a zboží nadepsaného postúpiti:wšak důchody a platy swé s lidmi,zožby jemu sprawedliwě zadržáno bylo,wybera bez odpírání wšelikterakého.A jestli-žeby zboží nadepsaného kterýmkoli práwem, buď swětským neb duchowním ,wyweden byl:tehdy my máme,a též jakož se nahoře píše slibujem,i dědici a budaucí naše,pány na Hoře Kunětické,k témuž zawazujem,nadepsanému wěřiteli našemu a jeho dědicům na jiném našem zboží tak mnoho platu jistého ročního jakož tuto jest w moc postúpiti,tak a tím wším obyčejem,jakož jest swrchu dotčeno, k držení a ku požíwání.A my Mikeš Hložek z Žampachu a na Bolehošti, Jindřich z Rychnowa a na Petrowičkách,Hylbrant z Kafunk a na Homoli, Aleš z Šonowa a na Hostinném,Kunat z Dobřenic a na Winařech,Zbyněk Bochowec z Buchowa a na Skalách,Jindřich z Dlouhéwsi a na Wyšehořowicích, Prokop Liška z Wysoké a w Běrunicích, Jan Otec z Chrastu a w Osicích, Matěj Sudlička z Borownice hejtman na Liticích, Jindřich Haugwic z Biskupic a na Kamenici,a Ctibor z Bukowky a na Raudnici, rukojmě na svrchupsané kníže,a JMti a za JMt slibujem wšichni jednostejně rukau společní a nerozdílnau,tak aby žádný z nás w tom slibu ani w pokutách pro nezdržení téhož slibu níže psaných od druhých se nedělil,ani se kterak děliti k odbytí mohl:že to wšecko,w něž se tuto JMt swému i našemu wěřiteli zapisuje a zawazuje,zdrží a w celosti naplní,jemužto i my naší dobrau wěru křesťanskú také zdržeti a skutečně naplniti máme a slibujem,bez přerušení wšelikterakého.Pakliby JMt kterému z kusůw swrchu psaných dosti neučinil,aneb kteréhožkoliw nezdržel,a my proto od wěřitele našeho nadepsaného,neb od jeho dědicůw,austně neb listem a poslem napomenuti byli:tehdy my wšickni rukojmě nadepsaní máme a slibujeme napomenutí a obeslání hned na zejtří,žádný z nás druhého nečekaje,ani se nebytím doma kterého z nás,neb čímkoli jiným wymlauwaje,každý sám swým žiwotem s jedním pacholkem a se dwěma koňoma,aneb místo sebe jiného panoši řádu rytířského wyprawě,též s jedním pacholkem a se dwěma koňoma, wlehnutí nebo wložiti w prawé a w zemi České obyčejné ležení do

měst Hradce Králowé nad Labem aneb do Mladého Bydžowa,z těch dwú do jednoho,w dum ctného hospodáře,tu kdež nám od wěřitele našeho nadepsaného,neboli od jeho dědicůw,ústně neb listem a poslem bylo ukázáno.Jestližeby pak ode dne napomenutí a obeslání nás pořád čtauce minulo čtrnácte dní,a groši swrchu psané jistiny ještě wždywěřiteli našemu neb jeho dědicum dáni nebyli a zaplacení,neb plat roční,jestližeby z toho práwem byl wyweden,w osmi nedělích po wywedení jiný nebyl postaupen: tehdy buď od nás ležáno neb neležáno,dáwáme wěřiteli našemu nadepsanému a jeho dědicům sami na se tímto listem plnú moc i celé práwo,swrchu psanau sumu groši wzeti w křesťanech nebo w Židech,a dobyti na naši wšech společní a nerozdílnů škodu; a my wždy proto máme i slibujem,tu a tak,jakož se swrchu píše,ležeti,a z toho ležení žádným obyčejem newyjížděti,ani kterakkoli wynikati,dokud a tak dlauho,dokudžby wěřiteli našemu nadepsanému,neb jeho dědicům,jistina groší swrchu psaných dána a zaplacena nebyla, neb plat roční,ač bylliby z toho práwem wyweden,w osmi nedělích po wywedení jiný nebyl postaupen i se wšemi škodami,kteréžby pro nezaplacení jistiny swrchu psané aneb pro nepostaupení platu jiného wzal,ježto by je hodným swědomím bez přísah a wěrowání pokázati mohl Umřelliby w tom času který z nás rukojmí swrchu psaných,jehož pane bože ostřež,tehdy my žiwi zůstalí máme a slibujem jiného žiwého místo toho,jenž by umřel,tak jistého a mohowitého,ode dne jeho umření pořád čtauc k nám w týž slib a w též rukojemstwí přistawiti w jednom měsíci pořád zběhlém,a list tento wždy w táž slowa obnowiti,pod ležením swrchu psaným.A kdožbykoliw tento list měl,aneb míti bude s častopsaného wěřitele našeho neb jeho dědicůw s dobrau a swobodnau woli ten má i míti bude túž moc i též práwo ke wšwm wěcem w něm položeným a zapsaným,a jakoby jemu samému ze jména swědčil.Tomu na swědomí a jisté zdržení my jistec i rukojmě nadepsaní pečeti naše jistým naším wědomím dobrowolně dali sme přiwěsiti k tomuto listu.Jenž jest dán w pátek po hoduo S.Jana narození Spasitele božího,léta páně MCCCCLXXXVIII.

Konečně nadešla doba,kdy kníže Jindřich hrad a zboží Kunětické více udržeti nemohl;prodal vše smlouvou dne 8.ledna 1491 ve Ždáře učiněnou,šetrnému pánu Vilémovi z Pernštejna a na Helfensteině za 3000 kop gr /AČ.IV. 194. Kopiář Pernštýna. 16/

P á n i z P e r n š t e j n ů .

Pan Vilém z Pernštejna a na Helfensteině,nejvyšší hofmistr království českého,byl synem Jana z Pernštejna a matky Bohunky z Lomnice a Meziříče.Znak pánů z Pernštejna byla černá hlava zubří s prstenem v nozdrách ve zlatém poli.Znak Meziříčských a Lomnických bylo křídlo. Jak Pernštejnové k řečenému znaku přišli,vypravuje nám stará pověst.Kolébkou toho rodu byla Morava,poblíž Velehradu.:
Za dávných dob hubil prý krajiny Velehradské veliký zubr,a žádnému z rytířstva nepodařilo se netvora toho zničiti.Ale oč marně pokoušeli se rytíři,provedl lehce chudý,ale velice srdnatý uhlíř jménem Vojtěch /také Věnava zvaný/.Jednoho dne,když před svou chaloupkou něco opravoval,zubr pozadu vešel do chaloupky.Věnava ponenáhlu se k němu přiloudil,za rohy jej uchopil,prostrčil mu nozdrami houžev a přivedl jej na Velehrad,kde král byl toho času s dvorem svým.Král vida v muži takovou sílu,za ten dar,který mu přivedl,zeptal se ho, čeho by žádal.Odpověděl,že chce jen svobodu,aby mohl na těch horách uhlí bez překážky páliti.Král však obdaroval jej celou krajinou na věčné časy.Věňava přijal dar s vděčností a mužnost svou prokázal tím,že levou rukou drže zubra za houžev,dobyl pravou rukou tesáku, který při sobě nosil,jednou ranou zubrovi hlavu uťal.Žasli dvořané nad neobyčejným skutkem tím,a král divě se jeho síle,přikázal na věčné časy jemu i potomkům jeho nositi v erbu hlavu zubří ve zlatém poli a v chřípích jeho houžev.Proto také pánové ti původně se psali "z prstenu2,což po zvyku pozdějším proměněno na "z Pernštejnu" neb "Bernšteinu".-Věňava si potom vystavěl místo chaloupky dvůr dřevěný, jejž nazval "Prštánem" a osadil okolí mnohými vesnicemi a městečky. /Zobrazení této pověsti spatřujeme v Pardubicích na několika místech s nápisem:"Vojtěch vede zubra". 34/35

Již za Boleslava I.byl to jeden z Pernštejnských,jménem Doběslav který doprovázel kněžnu Doubravku,nevěstu krále Mečislava,do Polště při křtu Mečislava jemu kmotrovstvím stál a po dlouhá léta v Polště přebývaje,o rozšíření víry křesťanské velikých zásluh sobě získa 35/

Tím větší pak slávy nabyl rod Pernštejnský,když pan Vilém v Čechách se byl zakoupil.Píše se také na Helfenstěně,poněvadž v roce 1471 koupil od Albrechta Kostky z Postupic hrad téhož jména.

(Frant.Palacký ve svých "Dějinách Národa Českého"); Teprv když usadil se pan Vilém z Pernštejna stále v Čechách, staly se Pardubice skrze něho brzy velikým panstvím a sídlem knížecím. Byltě Vilém z Pernštejna muž, jemuž rovného hledati bychom nadarmo v dějinách českých, a snad i jiných drahně národův. Co válečník a hrdina náležel ještě středověku, co veliký spolu průmyslník patřil již věku novému, co výtečná hlava i ušlechtilý charakter všem věkům a člověčenstvu. V působením svém podobal se nejvíce císaři Karlovi IV., jehožto přednosti a chosti všecky, ne však spolu vady a poklesky měl do sebe. Zvláště hospodářská činnost jeho byla pro věk svůj vzorná, přesný pořádek a evidence ve všem až do nejmenších podrobností, a v celku přece duch volný, neouzkostný a dalekosáhlý. Nikdo neuměl bystřeji obraceti k užitku svému, cokoli naskytovalo se ve přírodě neb v obcování s lidmi příhodného, a vystříhati se při tom vší ošemetnosti a křivdy. Hájiv důrazně práva svá i prostředky osobní, neublížil předce nikomu a býval raději velkomyslně štědrým, nežli lakomým. Vytýkáno mu ovšem, že sahal i do živností městských, stavě pivovary na statcích svých a veda prý obchod ve víně i v jiném zboží; my víme nad to že zakládal hojně rybníky, pro něž vykázal Labi na Pardubsku řečiště nové a strohami vodními pokryl celé panství, také že byv nad jiné pilným a znalým horníkem, hledal v podzemí kovy na statcích netoliko svých, ale i přátelských; atd. Proto brzy oplýval bohatstvím v Čechách bezpříkladným a stal se tak říkaje bankéřem nejen krále svého, ale i hojných přátel, kteří v peněžních potřebách nacházeli u něho vždy pomoc nezištnou. Nejsa milovníkem bláhové nádhery, v jakéž libovali sobě uherští a polští velmoži, činil se velikolepým raději ve skupování statkův, v opravování jich a v dobročinění lidem, tak že za šťastné se pokládali, kdožkoli se stali poddanými jeho.

Mluvíval často, žeby dítky své raději před očima svýma "zdechnouti" viděl, nežliby se dočkal od nich činu nectného, a prosil krále, aby nemeškal trestati důrazně, kdyby po jeho smrti některý syn jeho porušiti měl povinnou k němu věrnost a oddanost. Pro vychování jejich sám napsati dal knihy, kteréž později často tiskem vydávány byly, i podnes nejsou bez ceny.

V ohledu náboženském zůstával věren církvi katolické, jejímžto kostelům, klášterům a špitálům propůjčoval se nejen co štědrý dárce,

ale i co zakladatel;avšak vedle biskupa Jana Filipce měl i husita Otibor z Cimburka místo v přátelském jeho srdci,a choť jeho vždy milovaná,Johanka z Liblic,neť Petra Kdulince z Ostromíře,byla vedle paní Johanky z Krajků přední ochranitelkou Jednoty bratří českých. Slova jeho:"s Římany věřím /katolíky/, s Čechy /podobojími/ držím, a s bratřími umírám",stala se později v Čechách příslovím.

První jeho prací bylo,zastavené zboží vypláceti.Protože počátkem listopadu 1490 jednání mezi knížetem Jindřichem a panem Vilémem z Pernštejna se skončilo,"stvrdil král Vladislav dne 13.listopadu v Prešpurce zápisův prvních a k tomu dal spravedlnost svou,ač by která naň přišla,[36] panu Vilémovi z Pernštejna".

Oznamoval v listu obšírně:"Jakož Vilém z Pernštejna,nejvyšší hofmistr království Českého má a drží hrad Kunětickou Horu s jeho příslušnostmi v některých jistých zápisích předkův naších,králův Českých,a v zápisích našich i také v zápisech Jindřicha,vévody Minsterberského,k kterýmž jest již psaný Vilém s dobrými vůlemi řádně přišel;při kterémžto držení jmenovaného Viléma a dědice jeho zastavujem". - "A k tomuto povolení naše královské dáváme,aby již psaný Vilém všecka zboží,kteráž od hradu Kunětické Hory zastavena a zapsána jsou,vyplatiti mohl vedle znění zápisův,bez vší odpornosti držitelův těch zboží.A k tomu milost dáváme takovou,že my,ani budúcí naší králové Čeští nemáme žádnému žádných životův zapisovati,ani dávati na těch zboží,dokud Vilém a dědicové jeho hradu Kunětické Hory s jeho příslušnostmi v držení budou".[37]

Tak již v sobotu po hodu Tří Králů /8.ledna/ léta 1491 stala se v moravském Žďáře smlouva mezi Jindřichem starším,knížetem Minsterberským a panem Vilémem z Pernštejna o hrad Kunětickou Horu a zboží k tomu zámku příslušející.Pan Vilém smlouval osobně,za knížete Jindřicha byl přítomen kníže Hynek Minsterberský a Jan Boček z Kunštátu a z Polné.

Prostřednictvím těchto zavazoval se kníže Jindřich starší panu Vilémovi "udělati na ty všecky zápisy a spravedlnosti dobrou vóli"

Zápisy,kterými kníže Jindřich dal "dobrou vóli" panu Vilémovi 31.ledna 1491 na Kladště,byl zápis císaře Sigmunda Diviši Bořkovi z Miletínka a dědicům na hrad Kunětickou Horu s B o h d a n č e m

a vesnicemi. Výpis z archivu Roudnického zní:

Smlouva s knížetem Jindřichem starším Minsterberským o Horu Kunětickou.

Ve Žďáře, 1491,8.Jan.

Leta od narození syna božího tisícího čtyřstého devadesátého prvního v sobotu po hodu tří králův,ve Žďáře,námi knězem Hynkem knížetem Minsterberským a hrabí Kladským etc.pánem z Kunstatu a z Poděbrad,a Janem Bočkem z Kunstatu a z Polné,stala se jest smlauva mezi osvíceným knížetem a panem Jindřichem starším knížetem Minsterberským a hrabí Kladským,pánem z Kunstatu a z Poděbrad etc.s jedné, a urozeným pánem,panem Wilémem z Pernštejna a na Helfensteině,nejvyšším hofmistrem království Českého,z strany druhé,o hrad Kunětickou Horu a zboží k tomu zámku příslušející,a o ty zápisy a spravedlnosti,kteréž svrchu psaný kněz Jindřich na svrchu psaný zámek má, že na ty všecky zápisy a spravedlnosti kněz Jindřich má udělati dobrau vóli svrchu psanému panu Wilémovi z Pernštejna a jeho erbům dostatečnou vedle řádu a obyčeje země České,tak jakž pan Wilím přípis toho vydá,aby svrchu psaný pan Wilém z Pernštejna etc.a jeho erbové měli k tomu právo a spravedlnost ke wšemu,což se v těch listech a zápisech a spravedlnostech svrchu psaných zapisuje:kromě vsí kteréž Hradečtí drží,a za ty,jest kněz Jindřich vzal osmnácte set zlatých,a těch osmnácti set zlatých není povinen panu Wilémovi z Pernštejna vyčisťovati.Item také,kteréžkoliv zástavy jsou od Kunětické Hory za kněze Jindřicha nebo prvé,ty všecky zástavy kněz Jindřich ma převesti na svrchupsaného pana Wiléma z Pernštejna:kteréž jsou dskami,ty dskami zemskými opatřiti vedle řádu země České,a kteréž jsou listmi,ty listy opatřiti,a jim to všem oznámiti,kteříž takové listy mají:že kněz Jindřich prodal jest svrchu psanému panu Wilímovi z Pernštejna to všecko své právo,kteréž měl k Kunětické Hoře,aneb k těm zástavám;kdož co drží od Kunětické Hory,že s sebe a s svých erbův naň a na jeho erby všecko to převodí,kterýmižby jménu kde co mohlo jmenováno bžti;a též i na Sezemice i na vsi k tomu příslušející,i na Máslojedy,Benátky,Račice,na Chrústov i na jiné vesnice,kteréžby se tuto nejmenovaly a mohly se doptati,ježtoby kněz Jindřich k tomu právo a spravedlnost měl:že ty všecky spravedlnosti kněz Jindřich od sebe ø i od svých erbův na pana Wiléma z Pernštejna a na jeho erby převodí,a jich jeho zmocňuje,a sobě tu nic ani svým erbům nepozůstavuje.Item což se rybníka Pěžického do-

týče,kterýž leží u Bohdanče,ačkolivěk v zápisích těch také gruntové stojí,na které zápisy kněz Jindřich dal jest dobrau vóli panu Wilémovi z Pernštejna: ten rybník má také k tomu býti,s tím se se vším právem,kteréž kněz Jindřich k tomu má,i s tú vsi Pěžice,kterauž kněz Jindřich přikaupil dědičně,a to,co jest ve dskách,dskami ujistiti tak,jakož sám má od Jana Dobřanského a od strýcův jeho. It. životové,jakož jsau zapsáni na Přelauči,na Osicích:tu kdežby královské potvrzení bylo,to má pan Wilém z Pernštejna tak při tom nechati,a to tak zachovati podle potvrzení královského. It.toto jest ~~xxxxxxxxxxx~~ znamenitě vymíněno:jestližeby kněz Jindřich kdy přišel v držení Pardubic,že jmenovaný pan Wilím z Pernětejna má jemu pustiti vodu vésti přes grunty své od Lhoty,však sobě bez škody,a lidem také aby za to dosti uděláno bylo.It.kněz Jindřich již na ty všecky zápisy,listy a spravedlnosti svrchu psané má svrchu psanému panu Wilímovi z Pernštejna dobrů vůli udělati dostatečnú vedle řádu a obyčeje země České,a to v tu neděli poslední masopustní příští;konečně má tu dobrú vóli položiti u pana Jana Bočka na Polné k ruce páně Wilémově z Perštejna svrchu psaného a jaho erbův,i ten zápis na Máslojedy,s dobrými polemi.A to jest určil ~~xxx~~ kněz Jindřich tak učiniti těmito osobami:Jiříkem z Pulšteina,~~xxxxxxxxxxxx~~ Janem z Pulšteina,Hanušem Panwicem,Prokopem Liškú,Václavem Zahrádkou a Janem Vrabcem. It.též pan Wilém z Pernštejna má položiti ten list,který svědčí na šestnácte tisíc zlatých,i s těmi dobrými polemi na to,u téhož pana Jana Bočka na Polné,též na ten den k ruce kněze Jindřichově a jeho erbův.

It.také svrchu psaný pan Wilém z Pernštejna má knězi Jindřichovi na svatý Jiří příští konečně dáti bez odtahův všech tři tisíce kop grošův širokých,a ty peníze mají býti položeny na Litomyšli u pana Bohuše Kostky anebo jeho bratra na ten den svatého Jiří k ruce kněze Jindřichově a jeho erbům.A to jest pan Wilím z Pernštejna určiti těmito rukojmiemi:panem panem Janem Bočkem z Kunštatu a z Polné,panem Jiříkem Štětinským,Sigmundem Wáleckým a Petrem Kralickým.Item, také toto jest znamenitě vymíněno:jestližeby kteří lidé a nebo kdožkolivěk na tom zboží Kunětické Hory byli v jacích závazcích a nebo v jakých rukojemstvích,ti všickni již mají tuto smluvú toho všeho prázdni a svobodni býti. Item,také toto jest vymíněno: zástavy,kte-

rážkolivěk,jakékolivěk drží od Kunětické Hory,buď dskami,a nebože listy na to mají,a mimo spravedlnost a pravo jich užívati sau a užívají: a těch můž svrchu psaný pan Wilém z Pernštejna je napomínati a viniti,a s těmi má moc učiniti tak,jakož se jemu zdáti bude,jako sám svrchu psaný kněz Jindřich,nebo tu již všecku věc naň převodí.Item,toto jest znamenitě vyrmzmíněno: což se těch zástav od Kunětické Hory dotyče,ježto na to listy mají: ty všecky listy pan Wilém z Pernštejna od tohoto svatého Jiří příštího přes dvě létě má vyjednati,a knězi Jindřichovi neb jeho erbům navrátiti, a kněz Jindřich jest povinovat v tom rukojemství státi až do toho času jmenovaných dvou let;pakliby mohl svrchu psaný pan Wilím z Pernštejna před tím časem ty listy vyjednati,k tomu se má přičiniti. Pakliby kdo také žádal,aby jemu byli listové obnoveni a chtěl pana Wiléma z Pernštejna za to přijíti,má se jemu jistcem udělati;pakliby kdo toho přijíti nechtěl,tehdy kněz Jindřich má předce v těch rukojemstvích státi,a pan Wilém z Pernštejna má těm všem rukojmím za kněze Jindřicha podpořú býti: a tak ty věci mají se jednati,aby v těch dvau letech kněz Jindřich ani erbové jeho k žádným škodám nepřišli a to od svatého Jiří nejprve příštího počna:neb ačby po tomto příštím svatém Jiřím jaké škody přišly pro ty příčiny,jakéž se svrchu píší,ty škody nebylyby kněze Jindřichovy ani jeho erbův, než bylyby dané Wilímovy z Pernštejna aneb jeho erbův;a také již pan Wilém z Pernštejna svrchu psaný hned od tohoto svatého Jiří příštího ma u bude míti moc,ty zástavy vypovídati,komužkoliv bude chtíti;nebo kněz Jindřich nemá do toho již nic míti.A toto smlauvu svrchupsaný kněz Jindřich etc.a pan Wilém zPernštejna etc.sami sobě slíbili sau věrně v celosti tak zachovati a zdržeti beze všech zmatkův a fortelův všelijakých,a na svědomí a pro lepší jistotu pečeti své k této smlauvě přitiskli jsau.A my svrchu psaní smlouvci také sme své vlastní pečetí přitiskli k těmto smlouvám. 38/

xxx §§§ xxx

List knížete Jindřicha,kterýž psal biskupu Waradinskému o majestátu a listy na Horu Kunětickau,kteréž mu byl uschovati dal.

Vysoce důstojnému knězi a pánu Janovi biskupu Waradinskému etc. pánu a příteli našemu zvláště milému.

Jindřich starší z boží milosti kníže Minsterberské a hrabě Klad-

ský etc. Vysoce důstojný kněže,pane a příteli náš zvláště milý!

Račte věděti,že o všecko naše právo a spravedlnost,kterůž podle zápisův nám kterékoli svědčících k zámku Hůře Kunětické s jeho příslušnostmi měli jsme,s urozeným panem Wilémem z Pernštejna,království Českého hofmistrem,celú a dokonalú smlauvu učinili a vzali sme.A protožWMti týž zámek s jeho příslušnostmi svědčící,a u WMti k věrné ruce položené,vydati ráčili,z kterýchž zápisův a svěření WMti tímto listem propouštíme,kvitujeme a prázdna činíme věčně. Tomu na svědomí kázali sme naši menší pečeť k tomuto listu přitisknouti.Jenž jest dán ve Žďáře,v sobotu po hodu svatých tří králů, leta páně MCCCCLXXXXI.

V únoru téhož léta doplňovaly strany hlavní smlouvu jednáním o zbytek panství.

Nové,rozsáhlé državy Kunětické Hory zajistil pan Vilém jak sobě-doživotně tak i synům Janovi a Vojtěchovi,ba i svému bratru Vratislavovi.List na to obdržel od krále Vladislava s datem v Stol. Bělehradu dne 26.července 1491. 39/

Rybník "Ptáček" u Bohdanče získal pan Vilém od krále 27.dubna roku 1497. 40/

Jakmile bylo panství Kunětické hory a Pardubice uceleno,přikročil Vilém z Pernštejna k základu rozsáhlého hospodářství rybničného.

Mnohé rybníky již založili klášterníci seznavše,že půda sestává ze štěrku a písku,jichž podkladem jest vodu nepropouštějící jíl a slín.K svedení nepotřebných vod a odstranění každoročních záplav, jakož i k napájení rybníků,kázal Vilém r.1513 vystavěti z Labe u Opatovic,nade vsí naproti Roudničce,velikou stoku,která odvádí vodu labskou Opatovicemi,kde podtéká most silnice pardubicko-hradecké.Za touto silnicí je opět stavidlo,které slouží k napouštění vody do Jezera u Pohránova,dříve napouštěla se tudy voda do Velké a Malé Čeperky a z těch teprve do Jezera.Dále opatovický kanál vede k vesnici Čeperce,Podůlšanům,Ždánicům a vchází do dávno opuštěného rybníku Oplatila do lesů bohdanečských a plouží se od Výrova, téměř souběžně s Labem,do něhož se vlévá pod Semínem po celkovém toku 34.7 km dlouhém.Zajímavou stavbou vodní je jez opatovický,dlouhý 105 m a s korunou jezovou 2.97 m nad spodní hladinou normální

vody vyvýšenou a mimoto s nástavky 40 cm.

Opatovický kanál napájel 25 rybníků,poháněl 9 mlýnů,na jeho odpadech 2 mlýny a zásobil svou vodou městečko Bohdaneč.Žel,že pan Vilém zavdal první podnět k budoucí zkáze rozsáhlého hradu Kunětického.Kamene hůrského bylo prvotně používáno k vystavbě hradu samého, ale také při zakládání četných rybníků,používal kamene k ochranným hrázím a splavu Opatovického a konečně zvláštní smlouvou v den památky sv.Jeronýma dovolil Hradeckým za postoupení jistého pozemku u splavu Opatovického,naKunětické hoře kámen lámati, jak uvádí smlouva mezi Vilémem z Pernštejna a Králové -Hradeckými o směnu gruntův: 1513, 30.září. O kámen při Kunětické hoře a skálu Hradeckým oddanou Léta P.tisícého pětistého třináctého,v pátek den svatého Jeronýma stala se smlouva konečná mezi urozeným pánem JMti panem Vilémem z Pernštejna na Helfensteině nejvyšším hofmistrem království Českého z jedné strany,a mezi moudrými a opatrnými purgmistrem a raddou i vší obcí města Hradce nad Labem z strany druhé,a to taková,že tíž Hradečtí nadepsanému pánu JMti ustoupili jsou kus gruntu právě proti konci Opatovického stavu,a něco nad stavem,zdýlí toho všeho za dva provazce a zšíří potud,jakož toho mezi udělána jest,tři kolové duboví vbiti a mezi tím vrby sázené,tak že již pán JMt potud muož a bude moci týž stav v tom břehu upevniti a opatrovati,jakož JMti potřeba kázati bude,i dědici a budoucí JMti beze vší jich překážky.Než dále do gruntuov jich ani na dál ani šíř,mimo to vyměření a zamezení,pán JMt ani dědicové a budoucí JMti toho stavu opatrovati nemají bez vuole týchž Hradeckých,leč by jich k tomu povolení bylo. Jinde pak všudy pán JMt dědici i budoucí JMti při správě téhož stavu zachovati se mají podle smlouvy,kterouž o to prve mezi sebou mají. Item zase proti tomu a za to,což sou tu Hradečtí pánu JMti svého gruntu ustoupili,pán JMt jim jest dáti ráčil mocně k městu jich kus skály u hory Kunětické,jmenovitě v ty šíři a křivě hned od té cesty kteráž od Němčic k Hradišti jde,až po ten dub,pod tou mezi, aby ji oni sobě i jich budoucí lámati a bráti mohli ku potřebám svým volně,beze vší překážky pána JMti i JMti dědicuov a budoucích pánuov toho zboží.A v tom místě jim žádný jiný toho kamene lámati a bráti nemá,leč jich vuole. A k tomu jestliže by se kdy jim

Hradeckým přihodilo ten kámen přes most Němčický vézti a bráti k své potřebě,že tu u Němčic z toho cla platiti nemají,dokudž tu most jest.

Toho všeho na držení a pro budoucí paměť nadepsaný pán JMt pečeť svou vlastní přivěsiti jest ráčil,a Hradečtí pečeť města svého též přivěsiti k této smlouvě,a po širší vědomí připrosili sou obojí urozených vládyk,pana Petra Přibka z Otoslavic na Březovicích,pana Bohuslava Běškovce z Běškovic,hejtmana ty časy na Pardubicích,pana Čenka z Pařízku na Radboři,že sou své pečeti přivěsili k této smlouvě a k tomu listu,sobě beze škody.

Stalo se léta a dne svrchu psaného.Na pergameně.

Liber documentorum primus Regenae Hradecensis de anno 1532,f.79. 41/

Práce rybničné,od prvých let pernštejnské vlády začaté,měnily záhy tvář kraje Pardubického velikolepou osnovou struh vodních,změnou starých řečišť,zvláště však také rušením starodávných vesnic a dvorců kmetcích,jichž místa zaplavovaly širé hladiny panských rybníků. Tak při rozšiřování rybníka Ptáčka zmizela obec Pěžice,nynější rybník Bohdanečský, 42/ Velké a Malé Kavčiny zaplavil rybník Voplatil či Oplatil, a při úpravě rybníka Rozkoše zbořeny byly Březina /Bystřec/ a Nivčice.

Při odchodu Pernštejnů z Pardubického panství bylo napočteno 23 rybníků zužitkovaných a dle svého úkolu přesně tříděných. V letech 1494 - 1520 zavedl "Regestra rybničná pro budúcie paměť,co je lidem za škody rybníky udělanými na panství oddáno", 43/ které dokazují,že způsobené škody,zakládáním rybníků,nahradil pan Vilém výměnou pozemků svých v jiných obcích.

Současně se zřízením Regest rybničních dal Vilém po r.1494 zpracovati soupis práv svých,přehled osedlých,jich statků,povinností a platů. Jsou to tzv.Registra nebo seznamy poddaných na panství Pardubském a Kunětickohorském čili Urbář panství.

Purkmistr,konšelé a veškerá obec při každé změně panovníka musela žádati o schválení předešlých udělení nových výsad a obdržených privilegií,které vždy pečlivě byly uschovávány.Nejstarší privilegium v archivu MNV v Bohdanči uloženém pochází z r.1491:

"My Wladislav,z boží milosti uherský,český,dalmatský,charvatský

král,markrabě moravský,lucemburský a slezské kníže a lužický markrabě ect. Oznamujem tímto listem všem,že jest nás prosil urozený Vilém z Pernštejna,nejvyšší hofmistr království českého,věrný náš milý, abychom obyvatelům městečka jeho Bohdanče,jarmark roční a také koňský dáti ráčili.

Ku kteréžto prosbě jsouce milostivě nakloněni,s dobrým rozmyslem a radou věrných našich mocí královskou k prosbě již psaného Viléma,obyvatelům svrchu psaného městečka Bohdanče,jarmark roční na den božího vstoupení a je tím jarmarkem milostivě obdařiti ráčili jsme,tak aby oni i budoucí jejich na svrchupsaný den ten jarmark roční s osmi dny pořád zběhlými každý rok měli,drželi a jeho požívali,tak jako jiná městečka v království našem českém,svých jarmarkův požívají,z práva neb obyčeje,a to bez naší,budoucích našich králův českých i všech jiných lidí všelijaké překážky,nyní i v časech budoucích.A k tomu obyvatelům svrchu psaného městečka Bohdanče pro věrné služby jmenovaného Viléma,pána jich,tuto další milost činíme,dávajíce jim k tomu povolení naše,aby oni při jarmarce i bez jarmarku trh koňský každý týden,při obecním trhu držeti,a míti mohli. Přikazujíce podkomořímu království českého i jiným všem úředníkům a poddaným naším,abyobyvatelům jmenovaného městečka Bohdanče,nynějším i budoucím v požívání svrchu dotčeného jarmarku a trhu koňského nepřekáželi,ani překážeti nedopouštěli,nyní i potomně:však proto chceme,aby toto naše svrchu dotčené obdarování každým naším poddaným bez újmy na jich právech a spravedlnostech.Tomu na svědomí pečeť naši královskou přivěsiti jsme rozkázali k tomu listu.
Dán u vojště našem před Bělohradem ve † středu po svatém Jakubu apoštolu.leta božího tisícího čtyřstého devadesátého prvního,království našich uherského prvního,českého dvacátého léta.
/Originál tohoto privilegia jest chatrný,přivěš.pečeť utržená chatrná. Perg.34 x 20 cm/. 44/

Vilém z Pernštejna na Helfenštejně,nejvyšší hofmistr království českého,známo činíme tímto listem všem vůbec,kdož jej čísti neb čtouce slyšeti budou,že předstoupili před nás naši věrni milí,rychtář a konšelé i všecka obec z městečka Bohdanče a prosili jsou nás s pilností a pokorně,abychom s nimi tu milost učiniti ráčili, a odúmrtí abychom jim propustili,kteréž od časův minulých brány bývaly:

a my,vzhledše na jich pilnou a pokornou prosbu,z naši zvláštní milosti,aby tím pilněji své role a obchody činili a dělali, a aby jiní lidé tím raději tu i jinde pod nás se táhli,ty všechny odúmrti těm lidem naším z městečka Bohdanče,nynějším i budoucím jich potomkům jsme oddali a propustili, a mocí tohoto listu oddáváme a propouštíme.Tak,že oni všechno zboží své,buďto roli,neb jiné kterýkoli nabyté věci mohovité i nemohovité,i všechny svrchní věci,kdož by chtěl, budou moci dáti,oddati,poručiti,za zdravého života neb na smrtedlné posteli,komuž se jim kolivěk zdáti a líbiti bude,buď mužskému nebo ženskému pohlaví,přirozeným neb nepřirozeným,tak však,aby to zboží a ten statek toho sešlého po smrti na jiná panství nebylo přenešeno, ale ten,který by pravým přirozeným nebyli poručenstvím chtěl se uvázati v zůstalé věci,tehdy se má vstěhovati o orání roli a neb jiného obchodu.Chceme také,jestliže by kdy mezi kterými té příčina byla hádky,kdož by bližší přítel byl,chtíce se uvázati v nápad umrlého, aby hádka ta skrze konšely té dědiny byla rozeznána,pakliby pro sprostnost konšelův to nemohlo tu na té dědině dokonáno býti,tehdy k náměstkům a potomkům našim má oddáno konečně býti,pakliby se nám neb naším potomkům té pře nezdálo na se vzíti,tehdy teprve,kdež ta dědina právo v jiných příčinách beře,tu mají o to ohledáni býti.A kdožbykoli bylo těmi konšely,kdež právo berou o té hádce jim vyřčeno,aby na tom mocně přestali.A protož my Vilém z Pernštejna ect.svrchupsaný i svými erby a budoucími potomky pány helfenštejnskými slibujeme,ctně a řádně bez přerušení v celosti zdržeti a zachovati lidem naším svrchupsaným i jich budoucím potomkům ta svrchupsaná dání a svobody beze vších zmatkův a překážky.Tomu na svědomí a pro lepší jistotu naši zvláštní pečeť k tomuto listu kázali jsme přivěsiti, jenž jest dán a psán na hůře Kunětické léta božího tisícího čtyřstého devadesátého prvního v pondělí před vyvýšením svatého Kříže.
/Orig.pergam.Bez pečetí. 38 x 21 cm-/. XX/XXXXX 12/9 1491.

Vilém z Pernštejna uděluje cechu kov.. kol.. a bečv.v městečku Bohdanči artikule /řád/ .

Dáno a psáno na Hůře Kunětické ve čtvrtek před sv.Urbanem-23.května roku 1493. 46/

/Orig.pergam.s peč.přivěš.nezřetelnou/.

My Vladislav,z boží milosti uherský,český,dalmatský,chorvatský král,markrabě moravské,lucemburské a slezské kníže,lužický markrabě.Oznamujem tímto listem všem,že jest na nás vznešeno jménem opatrných všech obyvateluov městečka Bohdanče,věrných našich milých,oznamujíce nám,kterak musí mnohé náklady činiti na opravování cest a silnic,kteréž tudy k městečku jich jde,žádných na to pomocí a ~~p~~ platův nemajíce;přitom s velikou prosbou prosíc,abychom jim na takové opravy nějaké clo dáti a z milosti naší vysaditi ráčili,aby oni tím potřebněji a dostatečněji městečko to i silnice a mosty opravovati mohli.K jejichžto prosbám jsouce nakloněni,a nechtíce, ~~Škodu~~ aby oni,činíce náklady a útraty na též silnice a cesty je opravujíce škodu toho kterakou míti měli, s dobrým rozmyslem naším jistým vědomím mocí královskou v Čechách tuto jsme nadepsaným obyvatelům městečka Bohdanče,nynějším i budoucím,milost učinili a jim clo vysadili,a tímto listem činíme a vysazujeme:tak,aby kdož tou pracují,jedou neb co vezou z těchto věcí,zejména v dolepsaných a položených,podle toho našeho ustanovení a zřízení clo dávali a platili.Item z každého nákladného vozu,na kterémž by se náklad vezl, jakýžkoli,aby po jednom groši českém dáváno bylo.Pakliby náklad nevezl a jel skrz městečko,tehdy z koně aby po jednom penězi gerlickém aby dáti povinnen byl.Pakliby v jarmark branami bohdanečskými jeli,ty také aby z koně po jednom penězi gerlickém dávali,kteréž to clo nadepsaní obyvatelé bohdanečtí,nynější i budoucí vybírati mají z těch věcí napřed dotčených,tak,jakož se svrchu píše,nyní i v časech budoucích,a také týmž bohdanečským toto dopouštíme,aby toho cla za čtvrti míle aby jeho neměli,brániti mohli bez naší,budoucích našich králův českých i všech jiných lidí ošelijakých překážek.Přikazujíce pánům úředníkům,vladykům i městům i jiným všem poddaným našim,abyste svrchupsané obyvatele Bohdanče při té milosti a clu na ni jim daném a vysazeném měli,drželi a zachovali,bezevšeho přerušení,však proto chceme dání toto naše,že má každému býti bez újmy a škody spravedlnosti jeho.

Tomu na svědomí pečeť naši královskou k tomuto listu rozkázali jsme přivěsiti.Dán na Budíně v úterý den svatého Matouše léta božího tisícího pětistého dvanáctého,království našich uherského třímecítmého a českého čtyřicátého druhého. 21.září 1512. 47/

/Orig.perg.,bez pečetí.Perg.zachovalý 45 x 32.5 cm/.

My Vilém z Pernštejna na Helfenštejně ect.známo činíme tímto listem přede všemi,kdož jej uzří nebo čtoucí slyšeti budou,že poznali jsme věrné a poddané naše starší i všecku obec městečka Bohdanče,kteříž nám v poddanosti i v službách mnohých s chutí poznati jsou se dali,protož aby v tom k strvání pilnost tím bedlivější přiložili, z milosti naší,kteráž nás k nim jako ku poddaným sklání a nachyluje, dáváme jim ku požitku novou obec,která leží od Neratova a Jíluvky,od Křičeně nad rybníkem naším bohdanečským v té vší šíři i déli,pokud jim našimi meze ukázané jsou,v tom ve všem dání cokoliv jest lesův, luk,palučin i s těmi rybníky,kteréž Pešťálovští slovou,i roli vorných i přílohův mocně ku požitku jich oddáváme,aby oni toho všeho požívali,tak jaký nejlépe vyrozuměti mohou,kromě zvěři,kterouž z sobě vymiňujeme,ty aby pokoj,znajíc,že oni nástrojův těch nemají,a též i na obchodech jich v živnosti tudy by jim scházelo skrze obměškání, kdyby se obírajíc pracovali k myslivosti.

Jako v tom listu,buď toto za zvláštní vymínění,jestliže bychom z těch rybníkův,které opravovati chtěli,ku požitku našemu,pokudž by se koli zatopilo té obce,to vedle míry ukázání,pokudž vypsáno,máme jim svrchu psaným poddaným našim platu ujíti z té obce,vedle spravedlivého rozhodu,co by se na to dostati mělo a podle toho i list tento obnoviti,jim k užitku a pro uvarování budoucích a potomných zmatkův ,též toto oni,i jich budoucím, aby zachovali v své paměti,tohoto našeho obdarování tak užívati,pokudž by bylo i naším budoucím potomkům k mysli bezevší škody,též také i bez našich lidí,kteříž tu blízko neb dáleji přísedí;při tom též věrni a poddaní naši výš psaného městečka Bohdanče,všeckna obec svým dobrovolným úmyslem vidouc, že jsme jim tuto svrchu psanou obec darem dali,na to od nich nic nepožadujíce,podnikli a podvolili jsou se nám i našim budoucím potomkům na věčné časy vydávati každého úroku půl druhé kopy grošův českých,to jest při svatém Jiří půl druhé kopy grošův českých a při svatém Havle tolikéž,kdež my nic nepochybujíce,jako od svých věrných a poddaných to přijímáme,při tom opatřujeme je také svrchupsanou obec městečka Bohdanče,aby jim v tom naši budoucí potomni žádné překážky nečinili,než tak a v těch mezech bez překážky jich na budoucí časy aby trvali a je vedle obdarování našeho v tom

zachovali,nežádajíce k své ruce za to nic víc platu,než to,co se napsalo v tom listu.Co se mlýna pod rybníkem naším bohdanečským dotýče,z kteréhož jsou též poddaní naši výš psaného městečka plat podnikli,platíc na půl léta půl čtvrté kopy patnácte grošův vše českých,a zvlášť od každého sladu mlení dva groše české,komuž se mlýti bude,nám dáváno býti má:ten nám i našim budoucím potomkům na budoucí časy vždy tak přece vydávati mají,než v tomto jim milost naši znáti dáváme,že jim každý rok k palivu z lesův jedn provatec my i naši budoucí potomci vydávati máme a lesu k opravám mlýnským,jmenovitě na hříďele,na kola vodní,na lopatky,na palce,na kladnice a to od nás i našich budoucích potomkův,držitelův skrze našich hejných okázané,pokudž se slušně potřeba sezná,má vydáno býti,jim poddaným našim i vší obci městečka nadepsaného.

Tomu na svědomí a na utvrzení pečeť svou vlastní dali jsme k tomuto listu přitisknouti.Jenž jest dán a psán na Pardubicích v neděli po svatém Stanislavu leta od narození syna Božího tisícího pětistého čtrnáctého počítajíc. 14.května 1514. 48/

Ústřední zpráva pernštýnská byla na Kunětické Hoře,kde bydlel i p.Vilém,ale brzy zbyla tam jen vláda místodržících. Roku 1492 usídlil se na nově přestavěném zámku v Pardubicích,který se stal hlavním sídlem všech panství prnštýnských.Stavba,v pravdě knížecí,zdvižena jsouc na městišti starodávné tvrze v podobě čtyřbokého prstenu kolem hlavní věže - hlásky,zabíhala novou rozlohou zvláště k jihu a k západu do bývalé louky hradní "Na zábraží".Ta z větší části zrušila se úpravou obšírného příkopu a mohutného valu spracovaného dle zásad Albrechta Dürera. 49/

Nutno připomenouti,že prvým místodržícím na Kunětické Hoře byl Ctibor z Bukuovky a na Rúdnici."Ve středu,den sv.Marka /25.IV./ ~~1~~ 12x r.1492 Vilém z Pernštejna udělal smlouvu s slovutným panoší Ctiborem z Bukuovky a na Rúdnici,s služebníkem svým o hrad Kunětickou Horu,že on má ji držeti a má čeledi na něm chovati:Napřed sám, a k tomu XII holomkův hodných a pět hlásných a za šestého hlásného aby metali ponůcku,jakož obyčej jest na tom zámku;a k tomu dva vrátná a povezný.A jiného nemá na práci nic mieti,než zámku hleděti a k Šeperce rybníku dohlédati,"a kdyby bylo třeba na zámku ploty a krovy opravovati,aby to vznesl na úředníka p.Viléma." 50/ Ale Ctibor

byl tu úředníkem jen jediný rok.roku 1493 stal se jeho nástupcem Jan Bušek z Hodkova. 51/

V Pardubicích uvítal pan Vilém krále Vladislava,meškajícího od 27.února 1497 na hradě Pražském,ještě před svým odjezdem do Budína byl požádán král,Vilémem z Pernštejna,aby ztrávil nějaký čas na Pernštejnském zámku v Pardubicích.

Král Vladislav nastoupil cestu s bohatým průvodem v sobotu,dne 22.července 1497 z Kutné Hory,ještě téhož dne dojel do Pardubic,kde setrval i v neděli.Toho dne pasoval na rytíře při velké slavnosti na Kunětické Hoře oba syny Vilémovy,Jana a Vojtěcha. 52/

Pan Vilém z Pernštejna byl vysoké postavy,v mládí dobyl v turnaji na brněnském náměstí před císařem Fridrichem a králem Jiřím dne 31.července 1459 první pocty. 53/

Když věk páně Vilémův značně již se nachýlil,a zdraví stále ubývalo,upravil "v středu před Narozením Panny Marie l.1520" na Pardubickém zámku konečnou svou závěť. Základem byl kšaft z r.1507 a změny,jež způsobil svým posledním pořízením z 30.dubna 1515,které zní:

Ve jménu svaté a nerozdílné Trojice,amen.

Já Vilém z Pernstejna a naHelfenšteině etc.Jakož jsem díly mezi syny svými sdělal,jsúc ještě hofmistrem království Českého,a jich vuoli a jich žádosti;pak tento kšaft ,nejsa již hofmistrem,udělal jsem, a vyznávám tímto listem obecně přede všemi,kdož jej uzří neb čtúc slyšeti budú,že znamenav běh a neustavičnost světa tohoto,že všecko,což živo jest na něm,k místu a k konci svému přijíti a umříti musí.a toho cajle /sic!/ žádný chybiti nemuož,i chtě o statku svém, kterýž z daru a milosti pána Boha všemohúcího nyní mám aneb ještě míti budu s pomocí jeho božské milosti,zříditi a zpuosobiti,a zmatkuov žádných aby o mém statku pozuostalém,jakýž by koli byl potom,ač by mne pán Buch všemohoucí s tohoto avěta povolati a vzíti ráčil,nebylo,bude-li pán Buch ráčiti,jakož nic jištího /sic/ před sebú nemáme,než smrt;tu já jsúc ještě při celém zdraví těla i rozumu,pánu Bohu z toho děkuje,i maje moc skrze zásluhy své od nejjasnějšího kniežete a pána pana Vlasislava Uherského a Českého etc. krále amarkrabie Moravského etc.JMti,abych já statek svuoj veškeren movitý i nemovitý,dědičný,zástavný,manský i poručný,jakýmžkoli jmény muož se jmenovati,i opravní na zbožích duchovních,které od krále

JMti mám,jakož list od JMti krále týž mně daný v sobě šíře ukazuje, dáti a poručiti za zdravého života neb na smrtedlné posteli,aporučníky statku svého i děti svých ustaviti a zpuosobiti,ty a takové,jaké by mi se zdálo,a toho mocné,neboli k radě dědicóm svým,mohl.

A protož na tu mocnost svrchupsanú a na ten list královský já nadepsaný Vilém etc.takto o statku svém a dětí svých zpuosobuji a zřizuji i rozkazuji,kteréhož mi pán Buch popřál a puojčiti ráčil v království Českém a v markrabství Moravském aneb jinde,ač by mi pán Buch všemohoucí za mé ještě živnosti kde popříti a puojčiti ráčil, na tento zpuosob,jakož se duole píše:

Item nejprve toto:Jakož mne žádali Jan a Vojtěch,synové moji, abych za svého zdravého života mezi nimi díly učinil o statek svuoj, kteréhož mi pán Buch puojčiti ráčil,kterýž nyní aneb z milosti pána Boha všemohúcího ještě míti budu: kdež já k jich žádosti a znaje při tom i jich dobré,jak nyní lide v světě jsú a jaké zpuosoby při lidech mladých drží, a zvláště při těch,u kterýchž statek vidí,nehledajíce svornosti,ani jejich žádné poctivosti,než toliko užitku svého v tom,vkládajíce se v ně radami ne pro jich dobré,ale pro užitek svuoj,při tom se ani pána Boha bojíce,ani lidí stydíce,jedné aby oni něco jměli a požili z toho,což u nich vidí;a takoví se lidee poznávají i nalézají. Item já pak boje se toho,svolil jsem jim k tomu, neb mi se zdála slušná žádost jich i spravedlivá,že jsem statek svuo některý rozdělil na dva díly,a tu jsem vuoli dal Janovi jako staršímu synu,chce-li co opraviti v těch dílích,aby toho vuoli měl,a Vojtěch,jako mladší,aby vzal který chce,jakož to všecko dílčí list v sobě ukazuje,kterýž jeden leží v Starém Městě Pražském na rathúzi jim svěřený, a druhý v markrabství Moravském v Brně také jim svěřený na rathúzi;a k tomu i listové při tom listu leží,kterýmiž se sobě zapsali Jan a Vojtěch,na týchž místech to držeti,což ti listové sami v sobě dílčí ukazují; a ti dílčí listové i jich zápisové mají jedni tak mnoho moci jako obojí,a obojí jako jedni.

Item jakož jsú mi se zapsali Jan a Vojtěch synové moji v království Českém dskami,jakož ten zápis sám v sobě svědčí,jak jsú se zapsali,šíře ukazuje,jakož samo v sobě psáno stojí v tomto kšaftu a v více kšaftech,ač bych které udělal z potřeby svej,že bych v tomto kšaftu i v více kšaftech co změniti neb přičiniti chtěl nad tento kšaft jedním kšaftem neb dvěma,aneb kolik bych jich koli udělal a potřeba mi jich byla by,tehdy poslední kšaft má míti moc též jako

první, a první jako poslední,v čemž bych jich nezměnil,a v čemž bych změnil jiným kšaftem neb kšafty,v tom nemají žádné moci jmíti.

Item mocný list královský,ten leží v Brně na rathúzi v markrabství Moravském s jedním dílčím listem i s jedním kšaftem,kterýž nyní činím:než v Praze na Starém Městě na rathúze tu neleží mocný list královský,ale na tom jsem,abych list mocný druhý zjednal královský, aby též ležel na rathúzi v Starém Městě s jinými listy.Pakli nezjednám to,nemá k žádné škodě býti,a na tomto listu dosti buď,který v Brně na rathúzi leží.

Item ještě přidávám k dílu českému k Vojtěchovu zámek Hlubokú se vším jeho příslušenstvím a s těmi zápisy,jakož na to mám aneb ještě i jiné,ač bych které na to jměl. Item též k tomu dílu přidávám Tejnec nad Labem,zboží zápisné se vším jeho příslušenstvím,tak jakž zápisové svědčí. Item též k tomu přidávám zboží dědičné Bukuovku ~~s~~ s jeho příslušenstvím,tak jakž jsem ji koupil,a též i vod Rohovláda co jsem kúpil,a též ves Roudnici dědičnú s jejím příslušenstvím,a též ves Turov s jejim příslušenstvím i s rybníky,jakž jsem to koupil,a v Litětinách,což jsem přikúpil;Item též co jsem od Ciply přikúpil u Brandajsa. Item též k tomu přidávám Vojtěchovi Židlochovice, tak jakž jsem je od pana Ladslava kúpil s jich příslušenstvím a k tomu jemu přidávám Pohořelice s jich příslušenstvím,a Nosislav městečko i s Žabčicemi,což tu mám.A též ~~jsem~~ jemu přidávám Vojtěchovi opravu Uherčickú. Item jestliže bych nerozkázal listem svým pod pečetí svú a svú dobrých lidí na svědomí na pergameně neb na papíře co dáti komu z toho statku,který já tuto k jeho prvnímu dílu připisuji,ježto jsem sobě to byl pozuostávil,to při jeho díle zuostaň,a Jan jemu v tom překážky nedělej.

Item což se Dašic a Holic dotýče,a Bejštie:to všecko zůstaň při Vojtěchovi se vším jich příslušenstvím; item též plat u Hory,který mám,100 kop grošuov a 30 kop grošuov,jestli jeho žádnému neporučím, zuostaň při Vojtěchovi.

Item k Janovu dílu toto přidávám,což jsem sobě byl také pozuostavil:Třebíč zboží zápisné se vším příslušenstvím jeho,a zboží Měřínské se vším příslušenstvím jeho,jakž zápisové svědčí; item zámek s jeho příslušenstvím, item městečko Němčice u Nosislavě, item ves Nikolčice, item ves Chřepčice; item ves Bojanovice,kteréž jsem od

pana Bočka koupil; item Novošice, item Vojkovice, item Telnice, it. okolníky, it.ves Letonice, item v Medlově což mám; it.ves Kadov,ježto se nyní zpravuje k Židlochovicím,ale to všecko při Janovu dílu zuostaň bez překážky Vojtěchovy. Item ves Čertoryje,co jsem přikúpil u Thovačova; it.ves Drozdovice a Čechovice u Prostějova,jestli je přikúpím,zuostaňte při Janovi. Item také to všecko,což jsem od pana Ladislava přikúpil k Plumlovu,ty vsi se vším jich příslušenstvím zuostaňte při Janovi k Plumlovu. Než jestiže bych z toho žádnému nic neporučil listem svým pod pečetí svú a na svědomí dobrých lidí dvú k tomu,to při Janovi zuostaň.

Pakli bych poručil z Janova neb z Vojtěchova dílu kteréhožkoli aneb z obú dvú,což bych koli poručil,buď za zdravého života neb na smrtedlné posteli,komužkoli listem na pergameně aneb na papíře pod svú pečeti a k tomu na svědomí dvú neb tří dobrých lidí,to aby dáno bylo do toho všeho,což jsem sobě byl pozuostavil a je tím rozdělil jsem po rozdílích jich tímto kšaftem. A jestliže bych pak víc přikúpil buď v Čechách neb v Moravě,aneb jakžkoli by mi pán Buch dáti ráčil kdežkoli jinde,to abych mohl poručiti,kterému by mi se zdálo aneb komu by mi se zdálo,listem na pergameně neb na papíru buď za zdravého života neb na smrtedlné posteli,a tomu aby se dosti stalo. Pakli bych co přikoupil aneb mi se po kom dostalo,a nic o tom neporučil a nerozkázal,tím aby se rozdělili rovně,buď v Čechách neb v Moravě neb jinde.

Item.paní Bohunce dceři svej porúčím,aby jí dáno bylo XII tisíc kop míšenských po mej smrti,a ty Jan s Vojtěchem aby jí vyplnili ve třech letech,a po iiii tisících kopách míšenských aby jí dávali každý rok;a dokudž by jí jich nevyplnili,aby jí dávali každý rok dvě stě kop grošuov českých,a při posledních penězích též aby jí dali dvě stě grošův českých,to učiní iiii sta kop míšenských.

Item.paní Machně Žerotínskej,tej aby dali po mej smrti dva tisíce kop míšenských.Pakli by jí nedali,tedy aby jí dávali každý rok dvě stě kop míšenských,dokudž by jí těch ii tisíc kop nedali míšenských.

Item.což se svrchkuov všech a všelijakých dotýče,kterýmiž se jmény mohli by jmenovati,to zuostaň tak při každém zámku,což na kterém se najde,k tomu dílu,kterémuž dílu který zámek přísluší,neb

v městečku neb ve dvořích;krom co se stříber dotýče jakýchkoli aneb peněz,byli-li by jacížkoli kdekoli na kterém zámku,a já že bych o tom nic nerozkázal ani toho pryč dal,tím se rovněž rozdělte.

Item.jměl-li bych a pán Buch mi všemohoucí dal kterého ještě syna víc a já se oženil,z těchto díluov nic nebuď,tak jakž dílčí listové ukazují.Pakli by mi pán Buch také kterú dceru dáti ráčil,po tej buď tolikéž věna dáno,jako jest po paní Bohunce dceři mej dáno.

Item.Jestli by pak pán Buch neuchoval smrti synuov mých,a že by dědicuov po sobě nepozuostavili mužského ani ženského pohlaví,jehož pane Bože ostřež,chci tomu,aby ten statek pozuostalý na paní Bohunku dceru mú připadl,a též i na jiné dcery,dal-li by mi pán Buch které ještě na svět zploditi,buďte vdané nebo nevdané.

Item.toto znamenitě vymieňuji Janovi a Vojtěchovi aneb jiným synóm mým,ač by mi pán Buch ještě z milosti své kterého dáti ráčil a já se voženil,aneb synóm jich žádného syna dáti neráčil žádnému,aneb žeby je majíc,jim žeby zemřel,a žeby po nich nepozuostali již nežli dcery:tedy s těmi dcerami teprv,kolik by jich koli bylo a zuostalo po všech syních mých,paní Bohunka dcera má s nimi rovný díl jměj jako jedna z nich v obú dílú,v Janově i v Vojtěchově.Pakli bych jiné dcery žádné neměl,ani synové moji, a žeby po nich již žádné dcery nepozuostalo,než paní Bohunka dcera má že by sama zuostala,a Jan syn její,kteréhož s panem Jindřichem z Lipého jměla,a statek muoj po dětech mých že by na ni připadl:chci tomu,což by koli dětí,a pán Buch jí to dá,jměla s jiným mužem,aby na ty děti po její smrti ten statek teprv spadl také,a synové její,ač by kteří byli,dajte po sestrách svých po ii tisících kop grošuov českých,a ostatek při syních paní Bohunky zuostaň;aten statek tak dobře zuostaň při jiných syních,ač by je jměla,jako při Janovi,synu pana Jindřicha z Lipého.

Item.než toto znamenitě vymieňuji:Jestliže by paní Bohunka dcera má vdala se a měla s mužem jiným,ač by jí jej pán Buch dal,syny i dcery,že dcery muež odděliti tú sumú,to jest ii tisíce grošuov českých,jakož napřed psáno stojí.Pakli by jich paní Bohunka neoddělila a v tom umřela,tedy synové mohú je odděliti též tú sumú,a na tom aby přestaly a na nic ne víc netáhly.Než jestli by synuov nejměla žádného,tedy toho nemá moci odcizovati jinam paní Bohunka,než dcerám svým.Pakli by jinak udělala,to nemá žádné moci jmíti,

Item.toto také znamenitě vymieňuji a rozkazuji,jestliže by kdy pak ten nápad na paní Bohunku přišel,takjakž se nahoře píše,tedy zámek Litice a zámek Potštýn spadni na pana Hynka z Kunstatu a na Polné,ujce mého milého,i s Rychnovem,žak jakž mi dcky ukazují, a jak jsme to od knížat koupil a od Rychnovských;a pakli by pán Buch pana Hynka ujce mého neuchoval smrti bez dědicuov,a že by po sobě nepozuostavil mužského pohlaví.tedy ten statek Litice a Potštýn i Rychnov s jich příslušenstvím spadni zase na paní Bohunku,dcery mé, děti,kteréž by koli jměla mužského neb ženského pohlaví.A pakli by pan Hynek ujec muoj kam jinam statek svůj ode mne a od dětí mých, a děti svých že by nejměl,obrátil a jinému mimo děti mé jej poručiti chtěl aneb poručil,také on k tomu žádného práva neměj,což se Litic a Potšteina i Rychnova dotýče,ani ń nápadu.It.za to prosím synuov svých a paní Bohunky dcery svej,jestliže by to již pán Buch všemohúcí dopustiti ráčil,tak že by vás žádného nebylo,a že byste sešli i kmen váš všecek,tím pořádkem,jakž napřed psáno stojí o nápadích,jak jíti mají,a pan Hynek ujec muoj vám se bude hleděti zachovávati statkem svým,i jinak s vámi přátelsky a věrně bude,též se k němu zase zachovajte radže než k jinému.

It.toto sobě znamenitě vymieňuji a chci,aby tak bylo,i za to prosím,když by mne koli pán Buch smrti uchovati neráčil,a statek po mně zuostalý že by na děti mé přišel aneb potom i na jiné na všecky dále,kteříž nahoře psáni stojí,a že by přišel tak pořadem tím:to hned dětem svým napřed i jiným rozkazuji,aby mého statku spravedlivě požívali spravedlivými poplatky s lidí,a mimo spravedlivé aby jich neutiskovali ani obtěžovali,že věřím i prosím,aby se tak stalo,a tak tomu mému rozkázání aby dosti učinili;majíce to dobře,že pán Buch všech nepravostí mstitel jest,a jistě by toho bez pomsty nenechal. A vždy prostě přikazuji,a hned syny své k tomu zavazuji,a potom jiné všecky pořád,aby spravedlivě statku mého užívali,bojíce se pána Boha,a mimo spravedlivé lidem křivdy aby nečinili.

It.kteříž by byli po mně dluhové zuostali,buď v Čechách neb v Moravě neb jinde kdežkoli,ježto by dluhové spravedliví byli,buď listní neb služebným neb lidem mým poddaným neb komužkoli,prosím aby se to zpravilo beze všech souduov a zaplatilo.A jestliže by také kde na kterém zámku a panství sirotčí peníze byli vzati,aneb jakžkoli za

mého držení že by o ně přišli sirotci,ač já na tento čas o ničemž nic nevím a pánu Bohu svému věřím,že mne s toho vystříci ráčí:to aby hned zase navráceno bylo,a pilně aby se na to ptalo.

It.také sobě toto vymieňuji a pozuostavuji,abych nad to všecko mohl,což v tomto kšaftu psáno stojí,do desíti tisíc kop grošuov českých poručiti,komuž by mi se zdálo,společně neb rozdílně,pod pečet svú,a dvú neb tří dobrých lidí na svědomí aneb víc;a také kázal-li bych z koflíkuov aneb z jiného stříbra co dáti komu,aby se dalo. Pakli bych ústně rozkázal a poručil až do X tisíc kop grošuov českých aneb z stříbra a z koflikuoť co komu dáti neb všecka,též tomu mému ústniemu rozkázání aby se dosti stalo,jako by má pečet při tom byla z dobrých lidí pečetmi,a to dvěma dobrým lidem neb třem že by vědomo bylo,že jsem to rozkázal.

It.jestliže bych komu bytu na které zámku svém přál na čas jmenovitý aneb do živnosti jeho,však tak,aby on s tím zámkem k synóm mým hleděl a se zachovával,jako služebník aneb úředník pánóm svým z zámkem jich zachovati se má,než toliko což bych já jemu ukázal, yby toho užívati mohl bez počtuov vedle zřízení mého,to aby tak bylo;a pakli bych synóm svým ústně rozkázal o tom,též aby učinili,a on aby jim také poddán byl jako pánóm svým.

It.Na pana Adama Polického,prosím,že laskavi budete a jemu dobře činiti budete,a k svým potřebám jím se zpravujte;neb jsem já jej u veliké víře k sobě poznal;a dva koflíky jemu dajte z mých koflíkuov prostřední,i dětem jeho dobře čiňte,za to prosím,ač by které jměl.

It.Benešovi Vahanskému,kterýž nám z své mladosti slouží,sto kop míšenských abyšte jemu dávali každý rok do jeho smrti;a při kterémžkoli bude chtíti býti z svej dobrej vuole z vás,dobře abyšte jemu činili mimo to,což jsem já jemu poručil,a naň laskaví byli.

It.Václavovi Opršalovi,abyšte jemu dali v roce po mej smrti iist /dvěstě/kop grošuov českých,to učiní IIII sta kop míšenských.

It.Janovi Mřenovi,dokudž by se vás držel,by pak pracovati nemohl abyšte dávalo XL kop míšenských každý rok do jeho smrti,při kterémžkoli bude,a potřeby,jako já jemu dávám,a sto kop grošuov v roce po mej smrti abyšte jemu dali zespolka.

It.Glaugbicovi,tomu abyšte každý rok LX kop míšenských dávali,u kteréhožkoli bude,až do jeho smrti,a dobře jemu činili.

It.Jakubovi ze Zlivě,tomu po mej smrti aby dáno bylo III-sta kop grošuov českých,to jest VI-set kop míšenských;a u kteréhožkoli z vás by byl,aby jemu dobře činil;a on toho vuoli má,u kterého by býti chtěl.Item Langnar,který mi také od chvíle slouží,tomu každý rok abyšte dávali XXIIII kop míšenských,u kteréhožkoli bude,až do jeho smrti,neb má list na to.

It.také toto rozkazuji a chci aby tak bylo:Listy, kteréž jsú na zámcích mých,ale na Pernštejně jest jich najvíc,komuž by kteří příslušely k dílu jeho,jeden druhému je vydaj;a s tím jeden nad druhým udělaj věrně a právě,jakož to Jan v své moci má v Moravě.Pakli by byly kde na kterém zámku v Čechách a Janovi příslušely,též se Vojtěch k Janovi zachovej.

It.dluhy všecky,kteréž by po mně zuostaly,malé i veliké,kterýmiž by se mohly jmény jmenovati,ty společně aby obadva platila,Jan i Vojtěch,jeden jako druhý,kteříž nyní jsú aneb budú z rozkázání mého neb z dlužení mého,i služebníkóm,kteří při kterém zuostanú, a služby,které jsem já jim zapsal,ten každý těm dávej,kteří při které zuostanú.Než dluhy služebníkóm spolu platte,kteréž mají listy neb kšaftem zavázané a zapsané.

It.což se Lantškrúna a Lantšperku dotýče,kteříž se jim po ženách dostali s jich příslušenstvím,jehož každá žena svému muži na svuoj díl dobrú vuoli udělala,neb jsú se o to děliti nemohli pro nápad páně Janóv Kostkuovi oni se již o to dělte,když se jim zdá.

It.což se oprav klášterských dotýče v margrabství Moravském dědičných,na klášteřích Tišnovském,na klášteře Oslovanském,na klášteře Svatojakubském na předhradí Olomúczkém,kteréž jsem vysloužil na pánu svém:ty při Janovi synu mém zuostaňte k dílu Moravskému bez Vojtěchovy překážky.

It.také toto znamenitě rozkazuji:Listy,kteréž jsem dal lidem svým dědičným,zápisným neb opravním,buď na šenkování vína,aby toho nebylo,neb na odúmrti aneb nač jiného: aby jim to od vás,synové,i potomkuov vašich držáno bylo,a nikterak aby měněno nebylo;a vy prvé nežli by pán Buch co na vás dopustiti ráčil,abyšte jim to tvrdili,a aby jim to od žádného po vás hýbáno nebylo,než muožete-li co dobrého učiniti nad mé učinění,prosím vás,učiňte,neb víc sobě uděláte, nežli jim.

It. což se Rúchnovan,Ejvančic a Litobratřic dotýče,i jiných zboží,kteréž mně Vilémovi z Pernštejna etc přísluší,jakož jsem toho nebožtíku panu Jindřichovi z Lipého etc.přál držeti do vuole svej, též jsem toho také tak nechal držeti urozenému pánu panu Janovi z Lipého,najvyššiemu maršálku království Českého,synu neboštíka pana Jindřicha z Lippého etc.kteřhož jměl s mú dcerú paní Bohunkú,a to do vuole svej,jakož mi se jest on zapsal;pak jestliže bych toho nezměnil jinak,tedy ta zboží svrchupsaná panu z Lipého etc.,a v tom synové moji aby jemu překáky žádné nečinili,a on aby jich mohl užívati jako svých vlastních,však na tento způsob:neuchoval-li by jeho pán Buch,a že by neměl synóv,aby zase na syny mé spadlo to zboží, aneb na pokolení mé a synuov mých mužského pohlaví.Pakli by synuov po sobě nechal svrchupsaný pan Jan z Lippého etc.,dokudž koli jméno by toho stávalo mužského pohlaví,toho abyú užívali bez překážky.

It.což se ryb rozvozování i svozování dotýče v Čechách i v Moravě,z rybníkův i do rybníkuov i do haltéřuov i jinam,o tom hned přikazuji a prosím a chci,aby tak bylo,aby lidem dáváno bylo od fuory od míle po IIII grošů bílých,a od puol míle II groše bílé,a od I čtvrti míle I gr.bílý,a tak kolikož by koli mil vezli,aby jim tak placeno bylo,a jinak nic,než po IIII grošů bílých od míle.Pakli by kdo to jinak měniti chtěl,jistě mej vuole k tomu není,a pán Buch toho bez pomsty nenechá,a nepomněl by na svuoj zápis,kterým mi se jest zapsal;ale tej já víry nemám,by jinak jmělo býti. A též synové moji aby to opatřili po mej smrti,aby to tak stále a jinak nic vedle zápisuov svých,kterýmiž jsú mi ne zapsali a zavázali;a by jinak učinili,tu víru mám,že by pán Buch nad nimi pomstil.

It.což se Dúbravnicského kláštera dotýče,kdež mi se kladem,takto jsem tu věc před se vzal a zřídil a zřizuji:bude-li pán Buch ráčiti a jeho vuole svatá v tom bude,aby tu i tělo mé také odpočívalo i jiných z rodu našeho,ač toho pán Buch všemohúcí kterým přítí ráčí;a na potomní časy zpuosobil jsem,jestli vuole pána Boha všemohúcího,aby tak bylo,a mníši aby tam uvedeni byli,a opatření jich takové aby bylo,aby se jim dávalo sto kop míšenských do roka do toho Dúbravnického kláštera.

Item. zvláště do špitále Dúbravnického aby dáváno bylo chudým XL kop míšenských. Item.zvláště do špitále Křížanovského chudým aby dáváno bylo X kop míšenských.Item.zvláště do špitále Tovačov-

ského aby aby dáváno bylo chudým XXX kop míšenských. Suma toho činí na ty kněži i na ty chudé vydávati každý rok 1 1/2 sta kop a XXX kop,vše míšenských.A ty peníze na ty kněží i ny ty chudé aby dávány byly z Janova dílu,kterýž se jemu dostal,on aby jim ta peníze dával i jeho budúcí potomci páni Pernštejnští,z těch zboží je vybírajíc.Pakli by se tomu kdy dosti nestálo,tedy ti kněží a ti chudí mohú upomínati,i na ta zboží se vésti podle práva markrabství Moravského,tak jakž řád a právo v zemi Moravské jest;ale té já víry o Janovi nemám,by se jměl toho dopustiti a měl mimo mé rozkázání jinak činiti. A jesrli by jim kdy tak dáno nebylo,jak se tuto píše,tedy tuto pokutu na to pokládám,aby dvé to dáno bylo jim,a škody všecky aby zaplaceny byly,a to každý rok,kolikrát by se jim nedalo,aby jim dvé to dáno bylo,a oni aby mohli to poručiti a z toho poháněti,skrze ~~kt~~ kohož by se jim koli zdálo,duchovního neb světského; a kdož to koli bude chtíti pro pána Boha učiniti a tu vše na se vzíti a pro ty kněži i pro ty chudé,aby to mohl učiniti,světský neb duchovní.

It.také do Thovačovského špitále aby dáván byl chléb a pivo z zámku Thovačova na budúcí věčné časy chudým,též jako i plat tento jim ukázaný.Pakli jim se co víc učiní tím neb jiným,víc sobě učiní nežli jim.

It. desátky obilné těm kněžím do Dúbrovníka tyto aby jim vydávány byly a odtudto: It. z městečka Dúbravníka, it. z Boračic, it.z Štěpanovic, it. z Zahrádky, it. z Kaluov, it. z Huslí, it. Jestřebí, it.z Maňovej,it.z Rakového,it.z Křížovic, it.z těch svrchupsaných vsí a z městečka. A ti kněží do těch vosad aby přisluhovali a zprávu činili lidem podle řádu,a na zámku Pernštejně každú neděli aby mši slúžil jedn z nich.A těch kněží má býti ustavičně šest v tom klášteře.A jestliže bych já jich v své živnosti do toho kláštera neuvedl těch kněží pro kněze Linharta,ale Jan syn muoj aby je uvedl po mej smrti,aneb když by kněz Linhart z toho světa zšel aneb tu nebyl aneb tu býti nechtěl.Pakli mi pán Bůch dá živnost a budu je moci uvésti,uvedu je sám.

Item.od měšťan Thovačovských i Dúbrovnických vždycky aby se počet přijímal skrze úředníky,jak chudé opatrovati budú,na ty peníze jim ukázané,a pán nám nynější i budúcí a potomní aby k tomu přihlédal a též i k klášteru aby přihlédal.

It. drev k palivu k těm špitálóm i do křižanovského aby dáváno bylo potřeba slušná,a oni aby s hajných vuol´také sekali.

It.což se Pardubského kláštera dotýče,těm kněžím aby Vojtěch dával,který se jemu dostal,na budúcí časy sto kop míšenských do roka, a chudým do špitále Pardubského XXX kop míšenských do roka,a chléb a pivo chudým do toho špitále,tak jakož se za mne dává.

Pakli by se tomu kdy dosti nestalo který rok,tedy ti kněží i ti chudí aby mohli upomínati z toho i na ta zboží se vésti podle práva a řádu království českého.Ale tej já víry nemám do Vojtěcha,aby se měl toho dopustiti a měl mimo mé rozkázání jinak činiti,nebrž že i on to opatří do svej smrti,aby se tomu dosti tak dálo,jakž jsem o tom napsal,jakož jsú mi se i s bratrem svým zapsali,tomu i jinému dosti činiti že mají,což bych rozkázal; a jestli by jim tak dáváno nebylo,jakž se tuto píše,tedy tuto pokutu na to pokládám,aby dvé to dáno bylo k jim,a škody všecky aby zaplaceny byly,a to každý rok, kolikrát by se jim nedalo,aby jim dvé to dáno bylo,a oni aby mohli to poručiti a z toho poháněti,skrze koho by se jim zdálo koli,světského neb duchovního,a kdožkoli to bude chtíti pro pána Boha učiniti a pro ty kněží i pro ty chudé,aby to mohl učiniti.

Item.drev k palivu do toho špitále Pardubského aby jim slušná potřeba dávána byla na budúcí časy,a měšťané Pardubští nynější i budúcí fucrami o ta drva aby jim pomáhali a je opatrovali,buď na ty peníze neb jakžkoli moci budú,však toho pán Buch bez odplaty nenechá; než úředník vždycky nynější i budúcí od měšťan počet aby přijímal a o tom aby věděl jak ti chudí od měšťan na ty peníze opatrovati budú, a též i pán sám nynější i budúcí aby k tomu přihlédal,i k klášteru též aby přihlédal.

It.také vás za to prosím,jsúce spravedlivě živi a spravedlnost činíce každému a pána Boha se bojíce,od kteréhož všeho čekáte a všecko máte,a bez kteréhož nic nemuožte jednati ani činiti:a budete-li tak činiti a pána Boha nehněvati a jeho se báti a vuoli jeho činiti, jisti tím buďte,žeť vám vaši nepřátelé nic zlého nebudú moci učiniti A sami z sebú věrně a právě a bratrsky abyšte byli,a víc sobě bratrskú lásku vážili,nežli jakú kořist. A chudině své milosrdni abyšte byli a jim dobře činili,lepší užitek vá z toho přijde,nežli byšte zbo-

ží přikupovali.

It.Což se Ctibora,kterýž nade mnú nešlechetně a zrádně učinil, dotýče,jakož o tom všichni vědí,i vy také,ten má list na mne na IIII sta kop grošuov českých pod mú pečetí;pak jestliže by tím listem k tomu sáhnuti kdy chtěl,neb komu naň dobrú vuoli dal,abyšte jemu nic povinovati dáti nebyli;než to,když byšte jeho dosáhnutí muhli,abyšte jemu dali udělati,jako na takového zrádce sluší,neb mi jest znamenitú a velikú sumu zlatých i peněz vzal,což já vím,a což nevím,čehož jsem jemu věřil,ješto to v moci jměl,to zvlášť.

It.za toto vás zvláště prosím obudvú,Jana i Vojtěcha,což se Jana Vahanského dotýče,že naň laskaví budete a jemu dobře činiti po maj smrti,a zvláště ty Jene,poněvadž tomu rozumím,že při tobě v Moravě zuostane,a tobě se díl moravský dostal;a pak při kterémžkoli býti by chtělameb byl,prosím,že naň oba laskavi budete a jemu dobře činiti budete:a i ten,při kterémž by nebyl,za to prosím,že jemu dobře činiti bude,jakoby u něho byl.

It.také za to prosím,když by koli pán Buch smrt na mne dopustiti ráčil,abyšte mne v Dúbravnickém klášteře položili v hrobě otce mého,a ten klášter vždy pomalu opravovali a cihlú přikryli,i na to myslili,aby se v něm nový kuor udělal,ač já jeho za živnosti svej nedám udělati;a vždy aby se opravoval od vás i od vašich potomkuov, za to prosím.

It.tuto sobě ještě zvláště moc pozuostavuji,chtěl-li bych ještě toto poručenství změniti na všem neb na díle,a ujíti neb přidat i, to aby tak zachováno a pevně držáno bylo,jakž bych napsal,a pečeť m má při tom byla,a také jiných dobrých lidí dvú neb tří neb čtyř pečeti na svědomí že by při tom byly,však tak jsa při zdravém rozumu a dobré paměti;a koliko bych jich koli udělal aneb udělati chtěl, tu vuoli a moc sobě pozuostvuji,že to mohu učiniti,ač by se mi zdálo a potřeba kázala toho.

It.já svrchu psaný Vilém z Pernštejna etc.maje mocný list královský,kterýž leží v Brně na rathúzi,o kterémž jest napřed psáno,pak já synóm svým Janovi a Vojtěchovi dobrú vuoli dělám na své všecky listy,kteréž mám neb jmíti budu,tímto kšaftem,dědičné,zástavní,opravní,na manské i na zástavy neb na dluhy,aby oni po mej smrti toho praví nápadníci byli a dědicové;a což v těch listech a dobrých vuolích mně přísluší,aby jim příslušelo po mej smrti všecko, a po nich těm a tím pořádkem,jakž o tom v tomto kšaftu napsáno stojí,ač bych toho jinak nezměnil kšaftem nebo kšafty.

It.za to prosím Vojtěcha syna svého,že na to pomnieti i na to mysliti bude,aby v Židlochovicích špitál pro chudé udělal a jej tak opatřil,aby živnost slušnú jmíti mohli;a což jim koli uděláš, uděláš sobě víc,nežli jim.

It.což se Dúbravnicského kláštera dotýče,kdež se kladem,za to vás obú prosím,Jana i Vojtěcha,a prostě chci,aby tak bylo,abyšte jej zesplka opravovali a naň nakládali,aby se opravil,jako sluší, a takový náklad abyšte naň učinili každý rok,který by se vám za slušný zdál;než k pajše nic zvláštně abyšte nenakládali.

Item.což se těch mnichuov,kteří v klášteře Pardubském býti maj: a již jsú,dotýče,a kteří v Doubravnocském klášteře také býti mají na budúcí časy.ač jestli já jich na živnosti do toho Dúbravnického kláštera neuvedu, ale ty Jene,aby je uvedl po smrti mé,aby tam byli,a služba boží aby se řádná dála

těch klášteřích,aby šlechetně a řádně,jako na to sluší,živi byli. Pakli by který z nich neb všickni jinak živi býti chtěli,než jako sluší,neb nikterak jim netrpěti žádným obyčejem,než vznesúc na starší jich tu věc,aby trestáni byli,tak jakž a pokud by toho zaslúžili.

Item.což se terasuov dotýče dělání neb opravování na rybnících, za to vás prosím obú i přikazuji,jestliže já toho nezřídím za živnosti,ale vy to abyšte zřídili a zpusobili,aby lidem od toho slušně placeno bylo,aby darmo nevozili lesuov k tarasóm;a v tom každý z vás na to aby myslil,aby se tarasové kamením na rybnících pomalu zdělali,aby ta věc s lidí sjíti mohla.A to každý na svém díle aby opatřil.A na dělání tarasuov abyšte najímali a od toho platili,a lidé aby robotami toho nedělali.

Item.což se kobercuov a čalúnuov dotýče,i štandlí,kteréž mám neb jmíti budu,kdež by koli byly na kterém zámku,jakož netuším,by toho kde víc bylo,než na Pardubicích,tím abyšte rovně se rozdělili, jestliže bych toho pryč nekázal dáti čeho aneb všeho.
Než jiné všecky svršky,kteréž v tomto kšaftu psány nejsú,ty aby zuostaly při každém zámku,tak jakž o tom napřed psáno stojí,komu se který podle dílu a poručenství mého dostal,buď zámek neb statek, a jestli je který sobě co přikoupil za své peníze,buď kobercuov neb štandlí neb jakýžkoli svrškuov,neb jaký statek že by jemu poručen byl aneb jej kúpil,to napřed aby jměl.

Tomu na potvrzení a lepší jistotu já svrchupsaný Vilém z Pernštejna na Helfenštejně etc.svú vlastní pečeť jsm k tomuto mému poručenství přivěsiti rozkázal.A pro lepší svědomí připrosil jsem urozených pánuov pana Haška z Wartmberka a na Smidařích, pana Jindřicha Šťastného z Waltšteina na Rychmburce, pana Slavaty z Ch Chlumu a z Košmberka, a urozených vládyk Václava Záruby z Hustiřan a na Třebověticích, Václava Litovského z Svinař a na Lúkovci Petra Přibka z Otoslavic a na Březovicích, Václava Opršala z Zhor a na Čijevicích a Bohuslava Běškovce z Běškovic,ža jsú své pečeti podle mé přivěsiti dali na svědomí k tomuto mému poručenství,sobě a erbóm svým bez škody. Jenž jest dán a psán na Pardubicích v pondělí po svatém Jiří,léta Páně tisícího pětistého patnáctého.

/Listina tato pergamenová s 9 visutými úplně zachovalými pečetěmi Vilíma z Pernštejna i svědků jest 81 cm široká a 50 cm vysoká, mimo záhyb 6 cm a nalézá se v kníž.archivu Roudnickém./
Pořízena fotokopie. 54'

Po tomto rozdělení svého statku vypravil se pan Vilém z Pernštejna na podzim z Pardubic na Moravu,tentokráte snad naposled.
Na jaře léta 1521,odpočívaje opět na Pardubickém zámku,zemřel v úterý po provodní neděli /9.dubna/ a jak v poslední vůli určil jest pochován v Dúbravnickém klášteře v hrobě svého otce.

Po smrti pana Viléma z Pernštejna uvázal se bezodkladně v panství mladší syn téhož V o j t ě c h ,jemuž král Ludvík dne 29. října 1523 všecko právo zděděné k tomuto zboží potvrdil,přidav i

onu výsadu ohledně splacování statků duchovních,jakou zvěčnělý otec jeho byl obdržel.[55]

Vojtěch z Pernštejna rozený r.1490 na zámku krumlovském na Moravě,jejž otec jeho od pánů z Lipé měl tehdy v zástavě.Již za živobytí otcova byl jmenován 28.září 1514 nejvyšším hofmistrem království Českého[56] a od r.1528 byl hejtmanem kraje chrudimského.Po příkladě otcově byl vždy v čele vlastenců,pečujících o nápravu rozličných zlořádů,jež se vyvíjely za panování slabého krále Vladislava,jemuž přezdíváno "král Dobře".

Vojtěch pokusil se o vypsání dějů válek husitských,spisu dnes ztraceného.Jinak se zachovalo ze života jeho zpráv málo.[57] Mluvilo se o možnosti kandidatury Vojtěchovy na trůn český,[58] z které sešlo a sám účinně přispěl k volbě Ferdinanda I.za krále českého.

Pan Vojtěch z Pernštejna byl dvakráte ženat,ale již roku 1534, v úterý po sv.Gertrudě /17.března/ v 44 roce ve svém domě v Praze bezdětek zemřel.Ve středu přenešeno tělo jeho do kostela P.Marie v Týně a druhý den do Pardubic převeženo a v presbyteři chrámu hlavního,před hlavním oltářem s velkými poctami pohřbeno. /19/3 1534/. Pozůstalá vdova Johannka Zvířetická z Wartenberka položila na jeho rov mramorový sarkofág s výzdobou,zpracovaný italskými mistry po vzoru klasického náhrobníku.

Náhrobník umístěný v presbytáři,rozměrů 203 x 86,5 x 56 cm,uzavírá náhrobní deska o délce 224 cm a šířce 112 cm.Je vytesána z drobnozrnitého obíleného pískovce,na vrchní desku bylo pak použito k zvýšení dekorativního účinu bílého,jemně do žluta zbarveného mramoru. Čelní strana sarkofágu nese úplný erb Vojtěcha z Pernštejna,totiž terčovitý štít se zubří hlavou,jejímž nozdrami je protažena svinutá houžev,helm spojuje s klenotem /opět zubří hlava/ koruna i pokrývadla,vkusně rozložená,a jako štítonoši jsou na něm dvě dětské postavy.Další tři postranní stěny sarkofágu mají pět obrazců latinských veršů a na lemu víka,šikmo stesaného,čte se nápis:Tuto lezy tielo urozeneho pana pana Wojtiecha z Pernssteina kteryz byl nejvyssim hofmistrem kralowství czeskeho a umrzel leta Panie MVXXXIIII wutery den swate Kedruty.- Výplň víka tvoří vytesaná postava Vojtěcha vysoká 174 cm,ležící naznak a oděná v rytířskou zbroj XVI stol. s mečem a kladívkem v rukou a v rozích jsou vyrýsovány znaky rodu z

Pernštejna,z Liblic,z Lomnice a Kdulinců z Ostroměře.

Jeho manželka přežila jej jen o 2 roky. Zemřela v Náchodě a položena jest ve zvláštní hrobce v presbyteři pod kazatelnou v Pardubicích.Deskový kryt hrobu oznamuje:"Tuto leží tělo Johanky Zwiřetické z Wartenberka,manželky Jeho Milosti pana pana Woytěcha z Pernštayna a pochováno jest v letu P.MVCXXXVI.ve čtvrtek po sv.Gedrubě!" První jeho manželkou byla Marketa z Postupic

Vláda Vojtěcha z Pernštejna zapsala se do dějin výstavby zámku. Povolal italské umělce do Pardubic,které tak se staly místem nástupu severoitalské renesance u nás.Nádherný hlavní portál zámku byl podle letopočtu 1529 tesán již za Vojtěcha .Také dal ozdobiti italskými renesančními malíři stěny sálů zámeckých,jako je na př.zachována freska Samson a Dalila /z r.1532/.Prvenství Pardubic v této době bylo tak nepopíratelné,že i sám král zval v třicátých letech pernštejnské kameníky z Pardubic k výstavbě letohrádku královny Anny do Prahy.

Poněvadž Vojtěch z Pernštejna zemřel bezdětek,připadly Pardubice a české statky jeho staršímu bratrovi

Janu z Pernštejna /1534-1548/,

zvanému Bohatý,který již od r.1507 byl držitelem moravských statků rodových.Jan z Pernštejna byl horlivým utrakvistou a vystupoval neohroženě na obranu náboženských svobod proti králi Ferdinandovi I Býval nejvyšším komorníkem na Moravě a v letech 1515-1519 a opět 1526 - 1528 zemským hejtmanem moravským. Sympatisoval s povstáním proti králi v r.1546 a 1547,ale velmi rychle je opustil,takže mohl pro sebe naopak získat veškeré statky králem konfiskované vzbouřencům.Jan z Pernštejna byl také od r.1537 zástavním držitelem hrabství Kladského a razil zde se souhlasem královým vlastní mince.

Za jeho vlády byla dokončena rozsáhlé soustava vodních děl,byl to rybník Rozkoš a Voplatil.

Jan z Pernštejna již delší čas postonával,trápen jsa kamenem,bolestmi v nohou a dnou v údech.Učinil r.1545 poslední vůli,kterou kázal uložiti na radnici Starého města Pražského a v Brně. 59/ Zemřel v sobotu dne 8.září 1548 a byl pochován v kostele Doubravnickém na Moravě.Zde v hrobcd svého rodu před hlavním oltářem došel pan Vilém z Pernštejna,zemřelý r.1521 na pardubickém zámku svého dočasného odpočinku,jak hlásá český náhrobní kámen po levé

straně presbyteře.Spočívá tam po boku svého otce Jana z Pernštejna, kdysi správce zemského a bratra Vratislava,zem.hejtmana morav,zemř. r.1496,jejichž ještě latinské náhrobní kameny jsou rovněž zazděny ve zdi chrámové.Pardubický pán Jan z Pernštejna,syn Vilémův a velký dobrodinec města Pardubic,počal budovati v Doubravníku nad hroby svých předků nový chrám v pozdně gotickém slohu se štíhlými sloupy z bílého nedvědického mramoru,který byl dokončen teprve za jeho nástupců.Z doby pernštejnské jsou zde hojné pernštejnské erby na svornících a klenbě chrámové.Za války 30 leté byly původní cínové rakve švédským vojskem vyloupeny.Pak pořízeny náhradní a v nich dřímou klidně svůj věčný sen do dnešní doby.

Též při změně majitelů panství,dávali purkmistr a konšelé potvrzovati dříve obdržené výsady novému vlastníku. Tak čteme:

My Jan z Pernštejna a na Helfenštejně ect.s dědivi svými, pán, držitel a pravý dědic panství pardubického známo činíme tímto listem obecně přede všemi,kdež čten nebo čtoucí slyšen bude,že jsou předstpoupili před nás opatrní purkmistr a rada i všecka obec městečka Bohdanče,poddaní věrní naši milí a vznesli jsou na nás,kterak jsou od urozeného pana pana Viléma z Pernštejna,dobré paměti pana bratra našeho milého,koupili ves Jiluvku za jistou summu,kteroužto summu,že jsou již spravili a docela zaplatili,a s povolením výš oznámeného pana bratra našeho,že jsou obzvláště grunty a lesy k těm gruntům náležitě od lidí té vsi skoupili,a tu ves Jílovku na obecní pastviska svědli,než-li tu že by od výš psaného pana Vilíma z Pernštejna,dobré paměti bratra našeho milého na tu ves Jiluvku, kterou jsou na pastviska svedli,neměli;nás slušnými prosbami za to pokorně jakožto pána svého žádajíce,abychom jim list na tu ves a pastviska,poněvadž jsou to koupivše zaplatili,pod pečetí naší dali a je v tom,aby oni při té vsi,gruntech a pastviskách a lesích zůstaveni býti mohli,milostivě opatřiti.Při tom nás také pokornými prosbami prosili,abychom vzláštní milost učinili a ročního platu našeho spravedlivého,kterýž jsou nám oni platívati z pastvisek obecních povinni byli,jmenovitě tři kopy,deset grošův vše českých,abychom jim ten plat prodali,že s námi o to slušně uhoditi chtějí, kdež my svrchupsaný Jan z Pernštejna prohlížeje snažným prosbám týchž bohdanečských,poddaných našich věrných milých,a chtíce tomu,aby oni, čím by větší milost od nás k sobě znali,se tím lépe v tom městečku Bohdanči vzdělávati v živnostech svých růsti mohli.Jakožto pán jejich s radou a jistým vědomím naším ten plat již jmenovaný,totíž tři kopy grošův,deset grošův vše českých,které jsou nám z pastvisk obecních dávati povinni byli,jim jsme týmž bohdanečským,nynějším i budoucím,k obci za jistou summu,kterou jsou nám zouplna již docela zaplatili,prodali,a k tomu jsme jim na to výše z milosti platu pět grošův českých,kteréž jsou nám tiž bohdanečtí z kusu pastviska,při týchž pastvištích ležicího,kdež rybník Skříně nezatopoval, platívali,upustili a na budoucí časy dali tak,aby oni toho kusu

užívati mohli,a z toho kusu aby na budoucí časy těch pěti grošův vše českých dávati povinni nebyli. A protož my,svrchupsaný Jan z Pernštejna a na Helfenštejně chtíce tomu konečně,aby oni svrchupsaní bohdanečtí při svrchupsané vsi Jíluvce a těch gruntech,kteréž jsou koupili,a to sobě na pastvisku svedli,též také při tom,aby tech tří kop desíti grošův vše českých platu ročního,kteréž jsou od nás skoupili a jej nám zaplatili,na budoucí časy jeho dávati povinni nebyli,též také těch pěti grošův českých,kteréž jsme jim z výš dotčeného kusu pastviska u rybníka Skříně ležícího platu upustili,aby na budoucí časy nám a dědicům našim,budoucím pánům a držitelům panství Pardubického těch platův výš dotčených dávati povinni nejsouce.Toho všeho,což se v tomto listu píše,který obci městečka Bohdanče bez překážky užívati mohli,a při tom při všem což se v tomto listu píše,od nás,dědicův našich a budoucích pánův a držitelův panství Pardubického,oni i budoucí jejich aby v celosti bez přerušení nyní i na budoucí časy a věčně zachovány byly.

Toho na potvrzení list tento náš jsme pečetí a naším jistým vědomí stvrditi a týmž bohdanečským pro budoucí toho jistotu vydati rozkázali.Jenž jest dán a psán na Pardubicích ve čtvrtek den svatého Martina léta Páně tisícího pětistého třicátého pátého. 11/11.[60] /není to originál,jak uvádí Jeřábek,pouze neověřený opis na papíře/

Jan z Pernštejna zůstavil po sobě syny:Jaroslava,Vratislava a Vojtěcha,dcery Kateřinu a Marii provdanou od r.1540 za knížete Václava Těšínského a Velkého Hlohova.Syn manželů těch Bedřich Kazimír, spoluvládce na Těšíně,byl živ prostopášně.

Posledním držitelem panství z pernštejnského rodu byl nejstarší ze tří synů Janových

J a r o s l a v z P e r n š t ý n a,

v době smrti otcovy asi 20 letý, usídlil se na zámku pardubickém. Počátkem srpna r.1540 hostil tam krále Ferdinanda,který se tu bavil několik dní zábavami honebními.[61] Byl radou a komorníkem krále Ferdinanda I. Humanista Vincenc Makovský z Makova chválí jeho vysoké vzdělání,jeho laskavost a rozvážnost.Říká o něm,že nikdy se nedával unésti hněvem,nevyslovil hrubých slov.Otcovsky prý vládl svým poddaným.O tom svědčí i zachované jeho listy. Na rozdíl od svého otce i svého mladšího bratra Vojtěcha byl Jaroslav z Pernštejna katolíkem,proto nenavázal na tradici pernštejnské náboženské tolerance a odňal svou ochranu Jednotě bratrské,Jeho vláda je i po jiné stránce již jen epilogem dohasínajícího pernštejnského lesku.Lišila se od vlády jeho předchůdců zaváděním úspor ve správě ve prospěch dluhů přejatých po otci.Roku 1552 ještě Jaroslav z Pernštejna půjčoval králi na potřeby válečné 30.000 kop grošů,

na konci let 50 tých byl již tak zadlužen,že úpěnlivě žádal Ferdinanda I. tehdy již císaře římskoněmeckého,aby Pardubice od něho koupil.Po dlouhém a svízelném jednání došlo posléze v březnu r. 1560 k prodeji pardubického panství do rukou arciknížete Maxmiliána pro komoru královskou.[62] Již v r.1554 vyjednával Ferdinand I.osobně v Pardubicích o koupi panství pardubického k rukoum krále Českého,ale koupě,jak uvedeno stala se skutkem teprve r.1560.Proč král po koupi tohoto panství toužil,vysvětlují dějepisci: "Ferdinand I., císař a král český,chudobu krále Českého častěji sobě připomínaje, neboť královské a duchovní statky v rukou některých pánův a rytířův království Českého vězely,a král český za příčinou nedostatku náležitého vyživení na obecních sněmích od stavův Českých pomoc, jako nějakou almužnu každoročně přinucen byl žádati a to velmi tesklivě snášeje,o to se vší péčí snažil,kterak by pardubické panství ke stolci krále Českého koupiti mohl.Ale nemaje sám dostatečných prostředků,takové panství koupiti,vyslance své do královských měst poslal a skrze ně,dada jim jak své,tak i syna svého Maximiliána prosebné psaní,přívětivě žádal,aby mu ta královská města k zaplacení toho Pardubského panství nějakou pomoc peněžitou učinila. Dotčená města na přednešení pána svého nynějšího i budoucího pohnutelné žádosti,jak které mnoho dáti mohlo,mnoho tisíc kop grošů českých sebravše,takové na vyplacení Pardubského panství k stolu královskému Ferdinandovi,pánu svému uctivě darem dala".[63]

Listy pana Jaroslava z Pernštejna:

Já Jaroslav z Pernštejna a na Helfenstejně etc.pán dědičný panství Pardubského,a na místě pana Vratislava a pana Vojtěcha též z Pernštejna,pánův bratří mých vlastních a nedílných.Vyznávám tímto listem přede všemi,kdež čten nebo čtouce slyšán bude,jakož jest nebožtík pan Jan z Pernštejna,dobré paměti pan otec můj milý a pánův bratří mých,ráčil udělati dáti rybník nad městečkem Bohdanči sluve Rozkoš a pro škodu podmokáním na tom městečku tím rybníkem činěnou,ráčil tejmž bohdanečským o to se podvoliti,že struhu pod hrázi téhož rybníka na svůj náklad udělati dáti dá,a na budoucí čas tu struhu,i tu struhu,kteru od téhož rybníka Rozkoše mimo městečko Bohdaneč voda teče,i s svými potomky,že cejditi na svůj náklad má,a na to list jim bohdaneckým,že jest ráčil připověděti dáti,ale nevykonav toho v tom,že jest na Jeho Milost Panbůh smrt dopustiti ráčil. I aby takové podvolení dobré paměti pana otce k svému dokonání přišlo,s dobrejm rozmyslem a uvážením,já spočátku psaný Jaroslav z Pernštejna i na místě pánův bratří mých,tento list jim bohdaneckým na to dávám,že oni bohdanečtí nyní ani na časy budoucí nemají a povin-

ni nebudou těch struh svrchupsaných cejditi nejsou,já i s pány bratřími svejmi i s budoucími držiteli toho rybníka Rozkoše kdyžby kde toho potřeba nastala,na svůj náklad ty struhy svrchupsané cíditi máme nyní i na časy budoucí.I také byloli by potřebí jich pošířiti však volně z těch struh země na obě strany dáti metati budem moci. Toho pro lepší jistotu pečeť svou vlastní i na místě pánův bratří svých k tomuto listu přitisknouti jsem rozkázal,s mým jistým vědomím.Jenž jest dáno a psáno na Pardubicích v sobotu o středopostě leta od narození Syna Božího tisícého pětistého čtyřicátého devátého počítajíc. /tj.30.března 1549/.

Pečeť. Jaroslav z Pernštajna. m.p. 64/

My Jaroslav z Pernštejna a na Pardubicích,krále Jeho Mi. rada akomorník,i na místě pana Vratislava bratra našeho vlastního a nedílného.Známo činíme tímto listem přede všemi,kdež čten neb čtoucí slyšán bude,že jsou předstoupili před nás purkmistr a konšelé na místě vší obce městečka našeho Bohdanče,poddaní naší a již dotčeného pana bratra našeho věrní milí a předloživše před nás tři listy pergaménové s visutými pečetěmi,kteréž mají na některá nadání,dva od urozeného pana pana Viléma z Pernštejna a na Helfenštejně,nejvyššího hofmistra království českého,pana děda našeho milého dobré paměti,jeden svědčící na odúmrtí,kteréhož datum jest na hůře Kunětické léta božího tisícího čtyřstého devadesátého prvního v pondělí před vyvýšením svatého kříže,druhý na novou obec,která leží od Neratova a Jílu ky a od Křičeně nad rybníkem našim bohdanečským,jemuž datum jest na Pardubicích v neděli po svatém Stanislavu léta od narození Syna Božího tisícího pětistého čtrnáctého, a třetí od urozeného pana Jana z Pernštejna a na Helfenstejně pana otce našeho milého dobré paměti,svědčící na ves Jíluvku,plat z pastvisk obecních a na pět grošův českých platů z jiného pastviska,kteréž datum jest na Pardubicích ve čtvrtek den svatého Martina léta Páně tisícího pětistého třicátého pátého;jakož ty listové nahoře dotčení pod pečetmi pana děda a pana otce našeho dobré paměti v sobě to všecko obšírně obsahují,zavírají a vysvětlují,prosili jsou nás i na místě výš psaného pana bratra našeho již již jmenovaní purkmistr a konšelé na místě vší obce městečka Bohdanče snažnými prosbami,jakožto pána svého,abychom jim těch tří nahoře dotčených listův,aby to,což jest v nich obsaženo bez všelijaké překážky užívati,držeti a spravovati mohli, listem našim pod pečetí naší potvrditi ráčili.
Kdež my pak svrchupsaný Jaroslav z Pernštejna v ty listy nahlédše a je s pilností u sebe rozvážívše,a jakožto pán jejich týchž bohdanečských,k prosbě a žádosti jich nakloněni jsouce a chtíce,aby oni čímž by větší milost od nás k sobě znali a měli,se tím lépe pod námi vzdělávati a živnosti své provozovati mohli,s dobrým rozmyslem radou a jistým vědomím i na místě bratra našeho,k tomu jsme povolili,povolujem a mocí listu tohoto jim týmž bohdanečským ty tři listy nahoře dotčené ve všech slovech,artikulích,punktech a klausulích,jaké tíž listové to sami v sobě široce a světle obsahují a zavírají,listem tímto našim pod pečetí naší potvrzujem,upevňujem a tomu konečně chceme,aby tíž a budoucí obyvatelé bohdanečtí i všechna obec od nás pánův bratří z Pernštejna,dědicův našich budoucích,pánův a držitelův městečka Bohdanče při tom všem,což v těch

svrchu dotčených třech listech zapsáno stojí bez umenšení neporušitedlně držáni a zachováni byli.List tento jsme na potvrzení toho pečetí naší stvrditi a jim jej vydati rozkázali.

Jenž jest dán a psán na zámku Pardubicích ve čtvrtek před svatým Vítem léta od narození Syna Božího tisícího pětistého padesátého čtvrtého počítajíc. 14/6 1554.

/Orig.v Bohdanči 39,5 x 24, bez pečetí,pergamen poškozený/. 65/

Jak již uvedeno bylo zvykem v Čechách zavedeným prositi novou vrchnost za potvrzení privilegii,udělených předešlým pánem obcím. Tak učinilo i městečko Bohdaneč.Ale Jaroslav z Pernštejna odkládal s potvrzením privilegií,příčina toho byla asi starosti o snížení výše dluhů,jednak v přísném provádění mandatů královských;čekal zajisté,až budou naplněny jeho rozkazy.

My Jaroslav z Pernštejna a na Pardubicích,krále Jeho Milosti rada a komorník ect.i na místě pana Vratislava,bratra našeho vlastního nedílného,známo činíme tímto listem všem vůbec,kdož jej čísti a n nebo čtoucí slyšeti budou,že jsou předstoupili před nás purkmistr na místě vší obce městwčka Bohdanče,poddaní naši a dotčeného pana bratra našeho věrní milí,oznamujíce nám,jakož dobré paměti urozený pan pan Jan z Pernštejna a na Helfenštejně ect.,pa otec náš milý,ráč čil jest dáti dělati rybník Rozkoš,do kteréhož že jest pojato a zatopeno některý díl obce k témuž městečku Bohdanči náležité,která slula Březina,za kteroužto zátopu že jest ráčil poručiti oddati role slove Březinky i s lesy po strouhu a po náhon do téhož rybníka Rozkoše a po hráz Voplatilskou i s okrajemi potud,pokudž by se vodou nezatopovalo a dobytek bez škody doháněti by se mohl,aby oni bohdanečtí takového oddání pastvami užívati mohli,však tak,když by koliv ten rybník Rozkoš k sušení přišel a osetý byl,mají to tak opatrovati,aby jich jakémžkoliv dobytky škody na tom obilí činěna nebyla,též že jest z vůle a rozkázání dobré paměti pana otce našeho jim za tu zátopu obec jich kus lesa i s zemí nad š i b e n i c i, který jest omezený výše oddáno,tak další správu nám činíce,že by za předkův našich za nějaké rybníky Pestalovské též jim oddán byl nějaký kus slove Soukovec i s zemí,na kteréžto všecko oddání nemaje od předkův našich a pana otce našeho dobré paměti žádného utvrzení, nás Jaroslava z Pernštejna i ny místě výš jmenovaného=pana Vratislava,bratra našeho,oni Bohdanečtí i na místě vší obce jsou poníženě žádali,abychom jim na takové oddání utvrzení pod pečetí svou učinili.I poněvadž se to vskutku našlo,že napřed psané oddaání z vůle předkův našich a pana otce našeho dobré paměti se jest stalo,prohlídajíce k takové ponížené žádosti jejich i také,že jsou se vždycky věrně,poddaně a poslušně k předkům i také ku panu otci našemu dobré paměti,až také i k nám a ku panu bratru našemu,jakž na věrné poddané záleží chovali a chovati nepřestanou,nemohuouce jich žádosti odepříti,a jsouce vzláštní milostí k nim nakloněni,s dobrým rozmyslem a radou tímto listem,i na místě častopsaného pana Vratislava,bratra našeho,jim ta všecka oddání stvrzujem,tak,aby oni nynější i budoucí obyvatelé Bohdanečtí a všecka obec toho všeho užívati mohla,jakž se napřed píše,nyní i na česy budoucí bez překážky nás pánův bratří z Pernštejna,i budoucích našich držitelův panství Pardubicko-Kunětic-

ko horského,a městečka Bohdanče.Toho pro lepší jistotu a budoucí pevnost,my z počátku psaný Jaroslav z Pernštejna,rozkázali jsme s naším jistým vědomím pečeť naši vlastní přivěsiti k tomuto listu, kterýž jest dán na zámku Pardubicích ve čtvrtek před svatým Vítem leta od narození syna božího pětistého padesátého ~~čtvrtého~~ čtvrtého počítajíc. tj. 14/6 1554.
/Pergamén vel.35,5 x 24,5 cm bez pečetě, archiv MNV Bohdaneč/ 66/

Jaroslav z Pernštejna a na Pardubicích,krále Jeho Milosti radda, komorník a nejvyšší štolmistr pán a pravý dědic panství Pardubického-Kunětickohorského,a městečka Bohdanče.
Oznamujem tímto listem obecně přede všemi,kdež čten,nebo čtoucí slyšen bude,že sou předstoupili před nás purkmistr a konšelé,i na místě vší obce téhož městečka Bohdanče,poddaní naši věrní milí,a nám k paměti přivedli.- Jakož jsme některého času pominulého,i na místě pana Vratislava z Pernštejna bratra našeho vlastního a tehdáž nedílného,jim Bohdanečským list a potvrzení s přivěšenou pečeti naši,jehož datum na zámku v Pardubicích ve čtvrtek před svatým Vítem,leta Paně tisícího pětistého padesátého čtvrtého vydali,kterýmžto jsme jim tři listy na pergameně psaný s visutými pečetěmi,kteráž mají na některá nadání potvrdili. Totižto dva,od urozeného pana Viléma z Pernštejna a na Helfenštejně,nejvyššího hofmistra království českého,pana děda našeho milého,dobré paměti,jeden svědčící,na odúmrtí, kteréhož datum jest na Huře Kunětické,leta Božího tisícího čtyřstého devadesátého prvního,v pondělí před vyvýšením svatého kříže, druhý na novou obec,kteráž leží od Neratova a Jiluvky, a od Křičeně na rybníkem našim bohdaneckým,jemuž datum jest na Pardubicích v neděli poň svatém Stanislavu,letha od narození syna božího tisícího pětistého čtrnáctého, a třetí od urozeného pana pana Jana Pernštejna a na Helfenštejně,pana otce našeho milého,dobré paměti svědčící na ves Jiluvku,a plat pastvišť obecních na pět grošův českých platu platu z jiného pastviska,kteréhož datum jest na Pardubicích,ve čtvrtek den svatého Martina,letha Paně tisícího pětistého třicátého pátého. Též také podle toho týž Bohdanečtí,nám sou podali listu na papíře,a pod pečeti naši,který sme jim sami odsebe i na místě pana Vratislava a pana Vojtěcha z Pernštejna,pánův bratří našich vlastních,a tehdáž nedílních dali na udělání struhy od rybníka Rozkoše, i na cizení též struhy na náklad náš, jehož datum na Pardubicích, v sobotu před středoposti,letha od narození syna božího tisícího pětistého čtyřicátého devátého.Jakž týž listové a potvrzení naše, to vše v sobě spisují a světleji ukazují a zavírají,nás při tom,poněvadž porozdílu s nahoře psanými pány bratřími našimi učiněným panství Pardubického Kunětickohorského a městečka Bohdanče,sami v drženi jsme,poníženě prosíce abychom svrchu dotčený listy a potvrzení naše na pergameně,na ty tři listy a obdarování svrchu dotčené od předkův našich,dobré paměti,tudíž také i ten list,který jsme jim obvzláštně na udělání a cizení struhy pod rybníkem Rozkoši,na náklad náš vydali,milostivě potvrditi ráčili: kdež my pak svrchu psaní Jaroslav z Pernštejnu,v ty listy nahlédše a je s pilnosti povážívše, a jakožto pán jejich týchž Bohdaneckých k prosbě a žádosti jich nakloněni jsouce,chtíce tomu,čím by větší milost od nás k sobě znali a měli,tím lepe poddaní se vzdělávati a živnosti své provozovati

mohli,s dobrým rozmyslem raddou a jistým vědomím našim k tomu sme povolili,povolujem a moci listu tohoto jim týmž bohdaneckým,ty dva listy za společnosti pánův bratří našich,jim od nás dané i spolu s těmi třemi listy na kteréž se to jistě svrchu dotčené předešlé naše potvrzení vstahuje ve všech slovích,artikulích,pamětích a klausulích jakž v sobě sami šířeji znějí a vysvětlují,jakoby tuto slovo od slova vepsány byly,tímto listem našim,pod pečeti naši potvrzujem upevňujem a tomu konečně chceme,aby tíž a budoucí obyvatelé Bohdanečtí i všecka obec od nás dědicův a budoucích našich panův a držitelův panství Pardubického,Kunětickohorského a městečka Bohdanče při tom při všem což v těch svrchu dotčených listech zapsáno stojí bez umenšení neporušitedlně a zachováni byly.Kdež list tento jsme na lepší ujištění toho všeho pod pečeti naši stvrditi a jim jej vydati rozkázali. Jenž jest dán a psán na Pardubicích ve čtvrtek po svatém Pavlu na víru obrácení.Letha od narození syna božího tisícího pětistého padesátého sedmého počítajíc, 28/1 1557
/Orig.pergam.přiv.pečeť ve vosk.misce. 52 x 30 cm/. 67/

List Jaroslava z Pernštejna - Bohdaneckým.

Jaroslav z Pernštejna a na Pardubicích,krále Jeho Milosti radda,komorník a nejvyšší stolmistr.-Purkmistře,konšelé a starší obecní i na místě vši obce Bohdanecké.Poddaní moji věrní milí.
Jakož jste mi podali tohoto letaj 1557 ja v suplikaci,a čeho v ní při mně potřebujíc hledáte a žádáte,tomu sem,ji sobě přečetši a dobře rozváživši,porozuměl. i tuto vám na ty všecky vaše artikule odpověď dávám:
Předkem a prvotně jakož předkládáte,kterak by krčmáři od vás piva nebrali,druhé,že byste sami mezi sebou překážky jedni druhým určitou brani piv činili;-kdež k žádosti vaši chci vás krčmami slušně obdařiti,a toho vám spis jistý podati,než jakejm pak poředkem ta piva vařena a od vás vystavována býti měla,toho při prvním dostatečným a vyměřeným pořádku zanechávám,a chci abyšte při tom zachování a bez umenšení zůstaveni byli,jedne abyšte vy také pokudž na vás jest,v tom řádu na sobě nic scházeti nedali.
Druhé mi oznamujete,kterak okolní sedláci jinam,nežli k vám,na trhy jezdí a potřeby vozí,žádajíce mně v tom za nápravu.I věc to, že mi od měšťan Pardubských takovéž se předložení,jako i od vás stalo,ale poněvadž jest to věc nebezpečná a případná,mně ji v jistý řad u vás i jinde uvésti jest obtížné,čemuž sami rozumněti můžete.Však proto poručil jsem o tom Matoušovi Křižanovskému,auředníku mému Pardubskému,jakým se prostředkem k vašemu i toho městečka dobrému zachovati má.
Což se pak řemeslníkův,kteří po vsech řemesla okolo dělají,vám a řemeslníkům v vubci vaši náležitým na škodu dotýče,poručil jsem i o tom,aby to podle slušnosti k napravení přivedeno bylo, jedne vy také o lidmi,na čem by přestáno býti mohlo ukládejte,a živnost svou v tom bez obtížnosti lidské provozujte.
Též mi předkládáte rozdělení toho městečka jarmarkem a trhem koňským,kteréhož byšte žádostivi byli podle obdarování užíti. I znám to dobře,že by vám to na škodu nebylo,ale obávám se toho,poněvadž jsou prve takoví trhové v Pardubicích,těžce vzdělány,roztrhnouc to,abyšte pak v obojí nic neměli,a to aby zase jinam na cizí grun-

ty přivedeno nebylo.Však proto chci na to pilně pomysliti,čím by to městečko tím i jiným mohlo vzděláno a zlepšeno býti.
Kdež mne žádáte,aby ty struhy pod rybníkem mým Rozkoší,na můj náklad,pro vyvarování dalších škod zřízeny byly,a most kamený přes tu struhu abych udělati dal,i podle takové žádosti vaši na to sem se při služebnících mých vyptával,jaká jest při tom povinnost má,i dána jest mi zpráva,že se ty struhy na můj náklad dostatečně cídí a vypravují,však jsem přes to poručil,aby takové struhy nebyly zanedbáváním opuštěny,ale časně vypravovány,tak aby se vám tudy žádné škody nedálo.
Což se pak toho mostku,abych kamený přes tu struhu udělati dal,jakž žádáte,doporučil jsem auředníku mému Pardubskému a jiným mým služebníkům,aby na to s vámi časně vyjeli,a to spatřili a ohledali,i tomu nákladu vyrozuměli, a mně o tom zprávu dali.Pak jak se chtíti při tom zachovám,jiným časem vám oznámeno bude.
A jakož mne také žádáte,aby tudy skrze oboru mou kladrubskou silnice k Vopočinku,z příčin od vás mně oznámených,puštěna byla,i ačkoli při takové žádosti vaši z mnohých příčin znám,svou velikou škodu krýti,obzvláště pak na clu Přelouckém a Teneckém,avšak i na to pomýšlím,pokudž bude moci býti,aby i v tom žádost vaše prázdna nebyla.
Při tom nevidělo se mi toho pomínouti,jakou ste láskou ke mně,pánu svému,jakožto věrni poddaní,strany toho posudního,tím mi pomoc činíce ukázali,to sem od vás jako od jiných vděčně přijal a přijímám A toho podle sem s vámi zustáni žádostiv,aby se to mezi námi jistotami pod pečetmi našimi bez dalšího prodlévání stvrdilo,čehož vám teď při tom sepsaného podávám.
Dán na Pardubicích,v úterý den památky Mládátek letha 1557.

Opatrným purgmistru,konšelům a starším obecním,na místě vší obce městečka mého Nohdanče, - věrným milým.
Dvoj list obyč.papíru rozměrů: 30,5 x 21 cm,poškozený a potrhaný/68/.

Ve shora uvedených spisech vidíme,že Jaroslav z Pernštejna používá další přídomek " a na Pardubicích"

Opatrní věrní milí.
Vyslaní vaši ústně jsou se mnou mluvili,i také od vás suplikací psané podali,v kteréž jsem sám nahlídl.A na to vám tuto odpověď dávám:
Předkem vždycky jste znáti mohli,jak jsem na vás,neprohlídaje na své přílišné dlužné těžkosti,laskav byl,a pro vaše dobré a poctivé ke mně chování raději tu břemeno na sobě snášet nežli vám mimo povinnost ubližoval.Ale namoha toho na sobě dýleji snášeti,musel jsem lecjakés věci přehlédnouti,takže,na čem nynější věci mé stojí,o tom bezpochyby mohli jste slyšeti i také tomu vyrozuměti,z kterých příčin ke všem artikulům vašim,a což na mně žádáte,bych nejraději z té náchylnosti,kterouž k vám mám,k tomu povoliti chtěl. Tehda toho volně vykonati na ten čas nemohu,poněvadž někteří správci při mejch statcích jsou,kterejch jsem já nikdá neustanovoval. Takže kdybych k něčemu povolil,a toho se nestalo,by vám bylo neužitečné a mně posměšné i protimyslné.Protož nechaje toho na straně,na ten jedinej artikul,co se posudního dotejče,nastoupím.V paměti máte,že jste mi takové posudní z lásky povolili,i já jsem je vám zase z lásky,kterouž k vám mám,prominul a listy vaše navrátil

kteréž k zkažení svému přišly.
Mimo to:Toho posudního nikdá jsem v žádném jednání nepotahoval z té příčiny,aby od koho na to nastupováno bejti mělo,což vám prve odpuštěno jest.Není potřebí vám se toho /podle naděje mé/ obávati ani jakejch dalších listův ode mne na to míti.A také mne vždycky na potřebách svejch hotového a blízkého míti budete.
Že pak pan Jindřich z Donína na vás,Bohdanečtí,strany toho posudního nastoupil,a vy že jste jemu je dáti museli,tomu jsem nerad.Však abyste těch těžkostí potomně beze všech starostí zbaveni byli,tuto vám zprávu dávám,jak jest se to zběhlo.Pan z Donína,prve nežli jest vám to posudní ode mne odpuštěno bylo,postoupením zápisu od pana Jana z Šelnberka měl jest povinnost na městečku Bohdanči s posudním a jinejmi důchody,kteréhožto zápisu předse jest se držeti a držeti mohl.Neb odpuštění mé poslední jest bylo nežli postoupení zápisu panu z Donína od pana z Šelnberka.A ačkoli jsem já podli výpovědi od vás mně učiněné panu z Donína sumu jeho zaplatil,na kterou se zápis jeho vztahoval,však pro tyto spletky zápis ten jest k přemazání nepřišel.A tak jest se pan z Donína zápisu svého držel.Ale již není se vám dále potřebí o žádné těžkosti od pana z Donína ani od koho jinéhо /jak u sebe to nacházím/,aby na vás pro ně nastupováno bejti mělo,starati.Neb jsem vás tak dobře v tom jako Pardubice opatroval,a i nyníčko na to mysliti budu,abyste všecka dobrodiní,která se jednom ode mne vám státi mohou,skutkem poznali.
Na jiné pak žádosti vaše z svrchu oznámených příčin vám Bohdaneckým tak dobře jako Pardubským žádné gruntovní odpovědi dáti nemohu, věříc,že patříce vy na běh nynějšího času,mne v tom u sebe poddaně a laskavě vejmluvna míti budete.Při tom vám Bohdaneckým kvitanci s přípisem posílám.S tím Pán Bůh rač vám dáti obojím své svaté požehnání.
Datum na Fryštáku,16 dne měsíce února léta 1560. 68 69
Jaroslav z Pernštejna m.p.
Originál český na archu,s podpisem,pečeť chybí. Rozm.22 x 32.

Prodej panství Pardubického oznámil Jaroslav všem svým poddaným zvláštním listem,který zní:
Já Jaroslav z Pernštejna císaře římského Jeho Milosti radda komory nejvyšší stolmistr:Lide poddaný na panství Pardubském a Kunětickohorském,věrni milí! Bezpochyby že jste vyslechnouti mohli jaká jest se smlouva a trh o panství Pardubské a Kunětickohorské se vším jich příslušenstvím stala. I poněvadž týchž panství postoupený býti má, z té příčiny já vás z člověčenství a povinnosti,kterou jste mě zavázáni byli,tímto listem propouštím a že jste na mne laskaví byli a ke mně se ve všem poddaně a pokorně jak věrným poddaným náleží, chovali vám toho velice děkuji,vinšujíc aby vám dále Pan Bůh všemohoucí dáti ráčil své svaté požehnání,kdež jsem abyste o vůli mé vědomost měli,před vámi toho tajna učiniti nechtěl .A to se pro lepší jistotu,rozkázal jsem dáti svou pečeť vlastní k tomuto lejstru přitisknouti sám sem se svou vlastní rukou podepsal.
Dáno na Frejštáku v úterý po neděli Jubiláte,7.máje leta 1560.
Malá pečeť Jaroslav z Pernštejna,vlastní rukou. 70
Originál český na archu jenž na čtyrech místech poškozen jest s podpisem a malou pečetí tlačenou /oplatkovou/ velmi dobře zachovalou uložen v archivu MNV v Pardubicích.
69

Tak poklesával druhdy slavný rod Pernštejnův. Slávu jeho při vš upadání velkolepého kdysi majetku udržoval ve výši bratr Jaroslavův Vratislav na Litomyšli ner.9/8 1530,zemř.20.10. 1582/.

Posledním členem toho po meči byl Vratislav Eusebius,který zahynul 25.července 1631 ve srážce se Švédy v okolí Tangermünde,po přes lici pak Frobonie na Litomyšli nar.1596,zemř.15/2 1646.

Jest přízračné,že v této době projevuje se již u Pernštejnů jistá dekadence rodová.Nejen Jaroslav zemřel mlád,také jeho nejmladší bratr Vojtěch zemřel o rok později dokonav 31 le,a také třetí s bratří Vratislav Nádherný dožil se pouze 52 let a ještě hůže to bylo s jeho potomstvem až do vymření rodu. Jeho vdova Eliška Thutzovna z proslulého slovenského rodu se po jeho smrti znovu provdala.

Jaroslav z Pernštejna nepřežil dlouho prodeje Pardubic,zemřel ještě téhož roku 1560 dne 27.července v mladém věku asi 32 let. Pod jménem Jaroslavovým zachoval se spisek humanistického básníka Vincence Makovského z Makova,tehdy rektora školy v Prostějově,nazvaný Epicedion.Tato humanistická báseň oplakává náhlou smrt Jaroslavovu, kterého opěvuje a věnována je jeho bratru Vojtěchovi z Pernštejna, který zemřel rovněž mlád ani ne o rok později.

Ještě v době Pernštýnské obdrželi Bohdanečtí nové privilegium:

My Ferdinand z boží milosti římský král,po všecky časy rozmnožitel říše,a uherský,český,dalmatský,charvatský král,infant v Hispanii ect.arcikníže rakouské a moravské markrabě,lucemburské a slezské kníže a lužický markrabě ect.oznamujem tímto listem všem,jakož opatrní purkmistr a konšelé i všecka obec městečka Bohdanče,věrni naši milí,předešle jeden jarmark roční na den božího na nebevstoupení sobě daný mají.
I prošeni jsme poníženě od urozeného Jaroslava z Pernštejna na Pardubicích,rady a komorníka našeho věrného milého,abychom svrchuosaným obyvatelům a poddaným jeho téhož městečka k prvnímu jarmarku ještě jeden jarmark roční dáti a znovu vysaditi ráčili.
K jehožto snažné prosbě nakloněni jsouce,a vzhlédnouce na jeho věrné i pracné služby,kteréž nám činí a na potom činiti bude,dotčený jarmark ku prvnímu jarmarku,totiž tu středu před svatým Martinem s osmi dny pořád zběhlými a s frajunkem obyčejným milostivě dávati a znovu vysazovati ráčíme.Chtíce tomu,aby oni obyvatelé městečka Bohdanče,tak jako jiná městečka v království našem českém svýh jarmarků užívají,buď z práva neb obyčeje,též užívati mohli a moc měli Protož přikazujeme všem obyvatelům a poddaným našim ze všech stavův království českého,nynějším i budoucím věrným milým,abyšte již psané obyvatele městečka Bohdanče,nynější i budoucí při tomto od nás jim znovu vysazeném a daném jarmarku měli,drželi a neporušitedně,nyní i na budoucí věčné časy zachovali,žádných jim v tom překážek nečiníce,ani komu jinému činiti nedopouštějíce,pod uvarováním

xx

nemilosti naší královské.Však proto chceme,aby toto naše tohoto znovu jarmarku nadání jednomu každému bez újmy a škody na jeho spravedlnosti bylo.Tomu na svědomí pečeť naši královskou k tomuto listu přivěsiti jsme rozkázali.Dán v městě našem Brně,ve čtvrtek svatého Františka leta božího tisícího pětistého padesátého čtvrtého,a království našich římského čtyřmecítmého a jiných osmecítmého. 4
/Originál perg.silně poškozen,pečeť na č.b.šňůře. 51,5 x 25 cm/4.X.

Tak r.1560 skončilo jedno významné období v dějinách městečka Bohdanče.V rodině královské způsobila koupě Pardubického panství radosti veliké a vzbudila dle císařova přiznání pozornost v cizině.

Co získal Maximilián koupí panství Pardubického a Kunětickéhorského uvedeno jest podrobně v následující trhové smlouvě:

Im Instrum:Buche No.54.-Anno 1560.sub Lit.T.6. W autery po sv.Wit Letha od Narozeni Syna Božího tisíceteho pietistho ssedesateho we cztwrtek po Nediely postni genž slowe Okuly,stala se smlouwa a trh celey dokonaley mezy neggasnigssim knižetem a panem panem M a x i - m i l i a n e m kralem czeskim,arciknižetem rakowskym Markkraby Morawskym,Luzemburgskym a Slezkym,knjžetem,a lužickym Markkraby etz. Geho Milostj kralowskau,panem nassym milostiwym z gedne - a mezy rukoynimy za pana Jaroslawa z P e r n s s t e y n a ,a weřitely totižto ktery zapisy na stacych tehož Pana Jaroslawa z Persteina deskamy zemskymy magi,a nebo kterży po rozsudcych a stanich prawnich prawa wedau,a též take wěritely,kteříž na peczet pana z Perssteina samau a neb v ginich na swedomy gsau weřily,a to tiemy gako zegmena při sprawě gmenowany budau,ze strany druhe - a to takowa Smlouwa a trh,že gest geho Milost kralowska od nadepsanych rukogmy a wieriteluw statek pana Jaroslawa z Persteina etz.kterehož gest nechal w kralowstwi Czeskem,aby se tim a takowym statkem rukogmowe z rukogemstwy a z takowich zawad wywaditi,a giny wieřitelowe k swymy zaplatum take přigíti mohly,milostiwe kaupiti raczil,a to gmenowiti Zamek Pardubice s předhradim,a Miesto Pardubice s Předmestim s dwory poplužnimy už zařizenymy,Mateřowsky,Wystrkowsky,a dwur we Woboře kladrubske a piwowary a sstepniceymy,s zahradmy,chmelnicemy,Městeczka reczena Holice a Dassice a wesnice pořad zegmena gmenowana,Wisoka,Chwogenec nizki,Cgwogno wysoke,Begsste,Rzedic Weliny,Wostřetin, Litetiny,Czeradice,Rowen,Řeczany,Komarow,Prachowice,Kosstienice,Platenice,Turow,Morawany,Lhota Auředska,Droždice,Zizini,Nemossice,Blato,Mietice,Jesniczany,Dražkowice,Hostowice,Krchleby,Srnogedy,Semin, Habřina wlczi,Bukowka,Biela,Wyzzenowice,Prawy,Kasalice welke,Wolecz, Materzow,Hubenice,Raudnice,Bělcze,Hodeschowice a Albrechtice s Stěpanowsko,Bělcze male,Poběžowice s dwory kmetcjymy s platy s lidmy osedlimy,y wodsedlymy,a neb s těch gruntuw zběhlimy s syrotky,y s gich Sprawedliwostmy i wzzak tito osoby niže psany se wymunugj,a pani Alžběta Tuři z Betehemsfeldu manželce pana Jaroslawa z Pernsteina y s gich sprawedliwostmi se pozustawage,s diedinamy,lukamy, lesy,luhy,ostrowy,hagi s Oborau Kladrubskau,porostlingmy,s Labem, rzekamy,potoky,wodotoczinamy,a ribniky a sadkamy,haltyřj s mleyny na chlebniny i s poplatnimy,s ~~mlýny~~ walchau s ssleifernau s kurmy, wegczy ospy,robotamy spodaczymi,kostelnimy,s krczmamy a seczly weysadnimy a warnim s podsudnim stim se wssym přislussenstwym,s plnym Panstwym a se wsy zwoly,což jest tu doczteny pan Jaroslaw z Perssteina dedicznego měl,a držel,nic owssem newimiňugic w těch mezich a hraniczych,w nichsto dedictwy zaležj kromě toho,což gest prwe

dediczne od toho Panstwy odcyzeno a odprodano ti že se w tento trh nepogima, aneprodawa,než k czemu gest se Ladislaw Lhotsky zeptenj dobrowolně swolil,to se při geho swolenj z usawuje,a ktomu dědiny a zbožj a statky duchownj a zapisne,totiž zamek Kunětickau horau z dwory poplužnimy pod hurau Kunecskou s Hradisszkym Wynicy a sstepnicymy s zahradamy s chmelnicy s Woborau a mesteczkami řeczenimy Sezemnice,Přelauczy, B o h d a n e t s c h, Tegnice,a wesnice zegmena tito:Wes Podczapel,Chotecz,Lany,Kolodege welke,Kologeje male, Kladina,Lukowny,Zminny,Czasy,Dřitecz,Rokitno,Dražkow,Bukowina,Borek, Augezd,Bohumilecz,Pardubiczky,Czerna za bory,Gezbořice,Barchow,Bežděkow,Lany na dulku,Opoczinek,Opoczno,Mokossin,Lhota Skudly,Kozassice,Jankowice,Brzehy,Soprtsch,Žiarawice,Lohenice,Melczě,Žiwanice, Přelowice,Habřinka,Neratow,Czerna u Bohdanczе,Lhota u Blatnika,Blatnik,Rybitwy,Kasalice malé,Rosyce,Trnowa,Doubrawice,Ohraženice,Switkow,Hradisstě,Brozany,Hrobice,Němczice,Kunětice,Srch,Steblowa,Pohranow,Hradek,Ždanice,Dolany,Rohoznice,Kriczen,Wosyce,Wosyczky,Dobřenice,Polysy,Lhota pod Lipssany,Libischany,Opatowice,Pohřebaczka,Podulssan,Krakowany,Lhota Uhlířska,Selmice,Chrczice,s dwory kmetczimy s platy s lidmy osedlimy y s neosedlimy,a neb s těch gruntu zbiehlimy s syrotky y s gich sprawedliwostmi sdiedinamy,s lukamy,lesy, luhy,ostrowy,hagj,porostlinamy s Labem,rzekamy,potoky,mleyny,poplutnimy,ribniky,sadkowy haltiřj,s kurmy,weyczy,ospy,robotamy s klassteryy pustimy s podaczimy kostelnimy,a krcznamy,a seczly wegsadnimy s warnim podsudnim y se wssim ginym příslussenstvym s plnim panstwym,a a se wssi Zwoly,což gest tu doczteny Pan Jaroslaw z Perssteina,zapisneho a duchowniho měl a držel nic owssem newyminugic to oboge par panstwy,zboži a statky diediczne zapisne,a duchownj geho wziti a kaupitj gest raczil za Summu dwakrate etc tisíc gr.czieskich urownati a na misto postawiti aby raczil,a to gmenowitě do sw.Giřj negprwe přisstiho,a ~~kex~~ neb dwě Neděle potom,a když se to na místě postawy a neb zaplatiti,tehdy mezy timto cziasem o Swat.Giřj,neb dwě Neděle potom takowy statek dědiczny napřed gmenowany y take duchownj a zapisnj geho Mil:kráská k ruce yhned se postaupiti na y s wrsky y s Nabitky,tak jakž cedule ržezané,co se a czicho na zamcych y we dweřich zanechati ma,zdielano sau apotom hned takowy diedicz-my statek w desky zemske w jednaukrat sto tisycych kopach gr.czeskych:napřed psany rukogmowe a wieřitele na powolenj a relacy geho Mil.Czisařsko pana nasseho neymilostiwegssiho geho Milosti kraly Maximilianowy do dsk zemskych kralowstwy czicskeho trhem wložiti magi,a sprawowati weřitele a zapisnicy kteriž toliko na stacych diedicznich pana z Perssteina zapisy magi,a též wieřitele,kterj pod Peczeti samau pana z Perssteina y take gonych na swědomy gistoty magj,y ty kteříž prawa wedau,a neb rukogmowesau ty wssyckoj rukogmowe a takowy weřitelowe napřed gmenowany geden každy so sumy statkemdiedicznim swym což by za tu sumu geho Sprawy dosti bylo,sprawowati magi bez třetiny wegž,a kteřižby rukogmowe a wegž gmenowany wěřitele na stacych dědicznich pozemskych němělý,tehdy geden každy prwe než by sumu swou oddnyk zemskych wyzwyhl bude powinen list sprawnj obiczegny z docztenymy rukogmenj we sprawe při deskach zemskych položiti a kdyžby koli kdo takowau spawu na statek dediczny cožby ho za tu sprawu dosti bylo,přewedl,tehda gednomu každému takowy list zase w moc geho od desk zemských wydan,a wracen bitj ma wssak což se stanich spraw panuw z Perssteina,kterež gsau od kohož koliw za tyto statky diediczny w teto Smlowě a trhu gmenowany mie-

ly,dotegcze,ty a takowe wssecky prawy rukogně a weřitelum pana z Perssteinu se zastawuge stěmy starymy spnawamy se neprodawa,nibrž w tomto trhu wyminugj.A což se statkuw zapisnich a duchownich napřed gmenowaných doticze,při Postupowanj takowych Statkuw.Magestaty a wsseligake Zapisy y sprawedliwosti bud od Cysařuw a neb kraluw Czieskych gich Milosti a neb od kohožkoly wydanych na takowe Statky zapisni a duchownj swiedczicy,cožby se gich wyhledati mohlo a před rukama bilo w Moc geho Milostj kraly Maximilianowy a neb komužby otom na mistě geho Milosti poruczeno bylo,wydati se magj. A gsauly které smlowy a zapisy,gessto by se těch panstwy pardubicko a kanětickeho horskeho s kymkoliw bud o smieny strauhy,neb grunty dotikalo,cožbi se gich koli též nagiti mohlo a předrukama bylo, a též registra sprawnj duchoduw spenězy a purgrechtnj a panstwy didicznich a zapisnych,kterichž gest wyhledano,že gest Pan Jaroslaw z Persstl.sprawedliwie naležely,wyhledaly,anassly to se pozustwuge a stm se neprodawa.

A co se auroku Swato girskeho negprwe prisstiho i ginich duchoduw a platuw wsseligskych do toho Czasu prisslich zbiehne,ty se tolikož k wybiranj a wypominanj pozustawuje,a stemi se taky neprodawa, aAurednikum a Pisařum a Czeledi na Zamcych a wo dwořich služby gegich až dopostaupenj obogiho panstwy a weřiteluw sprawemy a zaplaceny bitj magi.

A gakož od panuw Bernikuw sprawa dana gest,žeby pan Jaroslaw z Perrsst- do pul sedma tisyce kop gr.czes.berni od Stawuw tohoto Kralowstwy swolenich zadržeti měl,gestliby geho Milost cysařska gemu Panu Jaroslawowy z Pernst- takowe bierne zadržene odpustiti a prominautju unraczil,tehdy takowa bernie z swrckuw a Nabitkuw pannu bernikum se zaplatj a sprawiti ma.-

Take co se platu komorniho bud do sspitalu pardubického a neb ginam,kterihož wsseho do roka cztiricetj osum kop grl,czesk:z Panstwy Pardubskeho se wydawa,doticze,tako wau Sumu tehož platu komoreho Geh:Milost cys.kralowska nam z těch Panstwy z komory swe od postaupeni statku wydawatj,aby poruczitj powinen biti raczil.

A gakož gest pan Jaroslaw z Pernst- panu Karlowy z Zerotina dwě wsy reczene Winařice a Kogice w pul osmu sta kopách grl.czes.do geho Pana Karla Žiwuosti zastawil,kdyžby takowy žiwot geho Pana Karla minul a wyplatu přessla,geho Mil:kralska wuly mitj raczj,tau sumau zastawnj ty dwie wesnice zase wyplatit,a zaczby wegsse staly na těch pul osma sta kop gr.cz.sprawedliwě to geho Milost kralska powinen begti raczy dodatj,tomu komužby naležel0,kteražto smlowa přikladem statkuw diedicznich do desk zemskych kralowstwy Czeskeho pro pamiet též do desk wložena bitj ma.

A toho wsseho na potwrzenj a lepssj gistotu ba Mistie geho Milosti krale Maximiliana,geho Milost neggasnegssj kniže a pan Ferdinand arcikniže Rakouske etz.pan naš milostiwy sekret z swugi knjžecy raczil gest rozkazatj kteto smlouwie a trhu přitisknauti,a na mistie rukogmy a weřiteluw pana Jaroslawa z Persst- spoczatku teto smlowy položenych,Pani Auřednicy a Saudce zemsstj a gine osoby z Stawuw panskeho a ritiřskeho y tych rukogmy a weřiteluw czastopsaneho pana z Perst.- což gest gich na ten Szas w Praze pospolu bila,peczeti swe wlastnj sau přitisknouti daly,a tyto smlowy sau dwie a gedno stegna slowa napsane:gedna gest na miste Geho Mil.krale Maximilianu geho Milosti arcyknjžecy a druha rukogmie a weřite-

lum nechana,stalo se leta a dne swrchu psaneho.

A toto sau ty Osoby,kterj se Panj Alžbetie z Perst- a w teto Smlowie i s gich Manželkau y s dietmy,Wondra syn Petra Kule z Pardubitz s ženau y s dietmy, Jan syn Matiege Lyssky z Opatowic, Tomeš syn Petra Lužana z Pardubic,M Mateg Holeg syn Wondry Hlasneho z Pardubic, Jakub Czerny syn Michalku ze Steblowe y s ženau, Wanek syn Paula Stařiny posla z Pardubic, Jan syn Martina Karpisska z Ředic, Dorota Laurynka postřihaczka wdowa z Pardubic y s dietmy,Kateřina dcera Waclawa Mildy z Ředic, Dorota dcera Wondřege Medka z Srchu, Dorota cera Jana Kochka z Komarowa, Dorota a Kateřina dcery Jana Chobota z Přelaucze, Johana dcera Jana Michka z Rohoznice, Marketa dcera Prokopowa z Rosyc, Ana dcera Bartonie ginak Barty z Welin, Marta dcera Hawlowa z Wosyc,kteřiž při Pardubicych gsauc wolakem, umřel.

Adum bei der böhm:Landtafel.

Prag 16.Dezbr.1828.

Josef Hasner mp.
Vizeregistrator

Josef Mitteis mp.
Ingnossator.

Tato smlouva byla vyhotovena i v řeči německé.

Touto koupi stal se

B o h d a n e č k r á l. k o m o r n í m
m ě s t e č k e m .

Panství pardubické a tím i Bohdaneč přešel v ruce císaře a krále Ferdinanda I.,resp.jeho syna Maxmiliana,pro něhož panství bylo koupeno.Týž byl již roku 1561 korunován za krále českého a téhož roku se stal císařem římským či německým, Císař Ferdinand I.vydal se v druhé půli července 1562 z Prahy do Pardubic k zábavám loveckým, zemřel 25.července 1564.

Poněvadž rozličné platy od obyvatelů městeček a měst na panstvích královských byly odváděny do královské komory,říkalo se městečkům a městům takovým krá.komorní městečko-město.Správu těchto městeček vedla komora královská a úředníci od ní ustanoveni,vladařové, regenti,hejtmani a pod.

Když císař M a x m i l i á n roku 1564 nastoupil vládu,staral se konšelé bohdanečtí o potvrzení svých privilegií,kterých se jim dostalo 4.října 1564,v následujícím znění:

My Maxmilián druhý,z boží milosti volený římský císař,po všecky časy rozmnožitel říše,a uherský,český,dalmatský,charvatský král, arcikníže rakouské,markrabě moravské,lucemburské a slezské kníže a lužické markrabě.Oznamujeme tímto listem všem,že jsme od opatrných purkmistra a konšelův městečka Bohdanče,dědičných poddaných našich milých poníženě prošení,abychom jim všech listův milostivě potvrditi ráčili:totiž listu Vladislava,uherského a českého krále slavné paměti,v němž se týmž Bohdanečským jarmark roční a trh koň-

ský znovu vysazuje,jehož datum v vojště před Bělohradem v středu po svatém Jakubu leta Božího tisícího čtyřstého devadesátého prvního. Ittem list někdy urozeného Viléma z Pernštejna týmž Bohdanečským na odúmrtí danného,kteréhož datum na Hoře Kunětické leta božího tisícího čtyřstého devadesátého prvního v pondělí před povýšením svatého Kříže, ittem listu nadepsanéhoVLadislava uherského a českého krále slavné paměti,kterýmž se Bohdanečským znovu clo vysazuje,jehož datum na Budíně v úterý den svatého Matouše leta Božího tisícího pětistého dvanáctého, ittem listu někdy Viléma z Pernštejna,v němž Bohdanečským ku požitku jejich dědin slove novou obec dává,jakož i v sobě týž list šířeji obsahuje,jehož datum na Pardubicích v neděli po svatém Stanislavu leta Božího tisícího pětistého čtrnáctého. Ittem listu někdy urozeného Jana z Pernštejna,kterýž na ves Jíluvku a pastviska,i také na plat z těch pastvisek svědčí,jehož jest datum na Pardubicích ve čtvrtek den svatého Martina leta Páně tisícího třicátého pátého. Ittem listu někdy urozeného Jaroslava z Pernčtejna na nějakou struhu cizení pod hrázi rybníka slove Rozkoše,jehož datum na Pardubicích v sobotu po středopostí leta od narození syna Božího tisícího pětistého čtyřicátého devátého počítajíc. Ittem listu někdy urozeného Jaroslava z Pernštejna,v němž tři listy předkův svých potvrzuje,jehož datum na Pardubicích ve čtvrtek před svatým Vítem leta Božího tisícího pětistého padesátého čtvrtého počítajíc. Ittem listu téhož někdy urozeného Jaroslava z Pernštejna, v němž listu někdy urozeného Jana z Pernštejna potvrzuje,kteréhož datum na Pardubicích ve čtvrtek před svatým Vítem leta Božího tisícího pětistého padesátého čtvrtého. Ittem listu pana Ferdinanda,římského,uherského a českého krále,pana pana otce našeho nejmilejšího, jeho císařské milosti slavné paměti,jímž Bohdanečským jarmark znovu vysazuje,kteréhož datum v Brně ve čtvrtek den svatého Františka leta Božího tisícího pětistého padesátého čtvrtého. Ittem listu posledního někdy Jaroslava z Pernštejna,kterýmž dotčeným Bohdanečským některé listy potvrzuje,a toho datum jest na Pardubicích ve čtvrtek po svatém Pavlu na víru obrácení leta od narození syna Božího tisícího pětistéhopadesátého sedmého.

K jejichžto pokorné prosbě nakloněni jsouce a vidouce ty listy a majestáty celé a neporušené,s dobrým rozmyslem našim jistým vědomím s raddou věrných našich milých,moci královskou v Čechách i jmenované listy sme schválili,obnovili a potvrdili,a tímto listem jakožto král český ve všem jejich znění,položení,v punktích,clausulích a articulích jako by tu v tento list náš císařský slovo od slova vepsány byly,schvalujem,obnovujem a potvrzujem.

Chtíce tomu konečně,aby při tom od každého člověka,pokudž jsou toho až posavád dotčení Bohdanečtí v užívání byli,jmíni,držáni a neporušitedlně zachováni byli,bez naši,dědicův našich a budoucích králův českých i jiných všech lidí všelijaké překážky,

Protož přikazujeme všem obyvatelům a poddaným naším ze všech stavův království našeho českého,nynějším i budoucím věrným milým,abyšte výš psané obyvatele městečka našeho Bohdanče nynější i budoucí jich při tomto schválení,obnovení a milostivém potvrzení našem bez všelijakých zmatkův a odpornosti,nyní i na budoucí časy měli,drželi a neporušitedlně zachovali,žádných jim v tom překážek nečiníce,ani komu jinému činiti dopouštějíce,pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské,dědicův našich a budoucích králův českých.Tomu na svě

domí pečeť naši k tomuto listu přivěsiti jsme rozkázali.Dán v Vídni v středu po svatém Jeronýmu leta Božího tisícího pětistého šedesátého čtvrtého,a království našich římského a uherského druhého a českého šestnáctého.

4/10 1564

Maxmilián.

Joachim de Novu Domo
sup.regis.Bohemie cancell.

/Orig.perg.,poškoz.pečeť ve vosk.misce,šňůra černa-žlutá/. 71/

Nový císař Maximilián chystal tažení proti sultánu Solimanovi,který 6.srpna 1566 obléhal Siget a očekával se i ve Vídni. 72/

Dne 20.února meškal císař na Pardubicích,potom odebral se na zámek do Brandejsa,a posléze na hrad Pražský.

V prvé půlce prosince r.1569 přijel do Pardubic císař opět,jsa provázen císařovnou Marií,mladšími syny a dcerami vedle bohatého dvora

Když Bohdanečským byly zabrány pozemky ke zřízení bažantnice, prosili kus lesa Lužce,k opravě a zdržování jejichho dřevěného kostela.Této prosbě bylo vyhověno 6.prosince 1574,následující milosti:

My Maxmilián druhý,z boží milosti římský císař,po všecky časy rozmnožitel říše a uherský,český,dalmatský,charvatský král,arciknížе rakouské,markrabě moravské,burgundské,lucemburské a slezské kníže,lužický markrabě a hrabě tyrolské. Oznamujeme tímto listem všem jakož jsou nám purkmistr a konšelé i na místě vší obce městečka Bohdanče,z panství našeho Pardubského,věrni naši milí,nejednou suplikaci podali,poníženě při nás toho hledajíce,abychom jim k kostelu a obci jich kus lesu řečeného Lužec z milosti naší císařské dědičně povoliti a dáti ráčili,připovídajíc když jim takovou milost učiniti ráčíme,že forstu našeho témuž kusu lesa blízko přináležejícího netoliko sami všelijak prázdni,ale mnohem více jakožto věrni poddaní naši toho bedlivi býti a hájiti chtějí,aby se od jiných témuž forstu žádná škoda,ublížení a překážka nedála.

K jejich ponížené prosbě nakloněni jsouce a že jest jmi předešle forstem naším v tom místě kdež se bažantům prosejpá a zvěři liz nabízí,něco vlastních jich gruntův najato,toho času některou odměnu míti a tím lépe kostel svůj stavěti a opravovati mohli, S dobrým rozmyslem naším jistým vědomím,mocí královskou v Čechách,tuto jim Bohdanečským milost činiti ráčíme,aby jmenovaný les L u ž e c,kjaki jim od hejtmana našeho a forstmistra Pardubského vymezen bude,dědičně držeti,dříví z něho na kostel i k jiným svým obecním potřebám obraceti,a s tím jako svým vlastním a dědičným nakládati a činiti moc měli,bez překážky všech lidí;forstu našemu podle svrchupsané ponížené připovědi své neublížujíce,ani jiným ubližovati nedopouštějíce. Pročež přikazujem hejtmanu našemu Pardubskému,nynějšímu i budoucímu,věrným naším milým,abyšte nahoře Bohdanecké při této milosti a dání našem měli,drželi a neporušitedlně zachovali,žádným jim v tom zmatkův a překážek nečiníce,ani komu jinému činiti nedopouštějíce. Tomu na svědomí secrit náš císařský k tomu listu sme přivěsiti rozkázali.Jenž jest dán v pondělí den svatého Mikuláše biskupa/ léta tisícího pětistého sedmdesátého čtvrtého,království našich,římského třináctého,uherského dvanáctého a českého dvacátého šestého.

Maxmilián. Vilém Oprsstorff. Ad mandatum dni electi 73/

Císař a král Maxmilián hleděl ve věcech náboženských udržeti mír mezi tehdejšími stranami a přiměti je k snášenlivosti.

Maxmilián zemřel 12.října 1576 v Řezně, 49. věku kde pobýval na sněmu říšském. Z Habsburků byl jediný, který dobře rozuměl česky.

Nástupcem Maxmiliánovým se stal syn

R u d o l f II.

který se usadil se svým dvorem stále v Praze.

Po ujmutí ~~panství~~ panství pardubického se starala dvorská komora o uspořádání všech poměrů na panství. Počato se spisováním majitelů domů, jich pozemkův a povinností na nich vězících, tudíž zakládán nový urbář panství. Rozsáhlá tato práce byla r.1582 přerušena t.zv.morem, který počal řáditi jak v Praze, taki na venkově českém. Po vypuknutí nastalo veliké stěhování lidí z Prahy a postižených míst. Také komora česká byla přeložena do Tábora, kde potom delší čas bylo sídlo úřadů zemských a české koruny.

Nový urbář pro celé panství byl dokončen roku 1588, jeho nápis zní: "Registra urburní aneb správní panství pardubického a kuněticko-horského...psaná a zkorigovaná roku 1588 na groš český počítajíc". Veliká ta kniha je vázána v silné kůži vepřové a zavírá se řeménky s přeskami. Strany jsou číslovány římskými číslicemi.

K rychtě Bohdanečské náleželo městečko Bohdaneč, Černá u Bohdanče Lhotka u Blatníka, Rybitví, Pravy, Kasalice malé i velké a Voleč. Písař panský připisoval později v hožovém urbáři do závorky změny, nastalé po r.1586. Vedle jména každého majitele je poznamenán mimo gruntovní poplatek čili úrok, jejž měl platiti vrchnosti o sv.Jiří a Havle. Peněžité částky jsou uvedeny v kopách, groších denárech a haléřech českých. Později byly vedle připsány sumy v penězích míšenských, což činí dvojnásobek.

Purkmistr, konšelé a veškerá obec se starali o schválení předešlých privilegií, kteréžto prosbě bylo vyhověno 17.srpna 1587:

My Rudolf druhý, z boží milosti volený římský císař, po všecky časy rozmnožitel říše, a uherský, český, dalmatský, charvatský král, arcikníže rakouské, markrabě moravské, lucemburské a slezské kníže, lužický markrabě. Oznamujeme tímto listem všem, že jsme od opatrných purkmistra a konšelův městečka našeho Bohdanče, dědičných poddaných našich věrných milých, poníženě prošeni, abychom jim dole psaných listův milostivě potvrditi ráčili, totíž předně listu někdy Vladislava uherského a českého krále slavné paměti, v němž týmž se Bohdaneckým jarmark roční a trh koňský znovu vysazuje, jehož datum v vojště pře

Bělohradem v středu po svatém Jakubu leta tisícího čtyřstého deva-
desátého prvního. Ittem listu někdy urozeného Viléma z Pernštejna,
týmž Bohdanečským na odúmrť daného,kteréhož datum na Huře Kunětic-
ké leta božího tisícího čtyřstého devadesátého prvního v pondělí
před povýšením svatého Kříže, ittem listu nadepsaného Vladislava,
uherského a českého krále slavné paměti,kterýmž se Bohdanečským zno
vu clo vysazuje,jehož datum na Budíně v úterý den svatého Matouše
leta božího tisícího pětistého dvanáctého, ittem listu někdy Vilé-
ma z Pernštejna,v němž Bohdanečským ku požitku jejich dědinu slove
novou obec dává,jakož v sobě týž list šířeji obsahuje,jehož datum
na Pardubicích v neděli po svatém Stanislavu leta božího tisícího
pětistého čtrnáctého, ittem listu někdy urozeného Jana z Pernštej-
na,kterýž na ves Jíluvku a pastviska,také i plat z týchž pastvisk
svědčící,jehož datum na Pardubicích ve čtvrtek den svatého Martina
leta Páně tisícího pětistého třicátého pátého. Ittem listu někdy
urozeného Jaroslava z Pernštejna na nějakou struhu cizení pod hrá-
zí rybníka slove Rozkoše,jehož datum na Pardubicích v sobotu po
středopostí leta od narození syna Božího tisícího pětistého čtyři-
cátého devátého počítajíc. Ittem listu někdy urozeného Jaroslava z
Pernštejna,v němž tři listy předkův svých potvrzuje,jehož datum na
Pardubicích ve čtvrtek před svatým Vítem leta božího tisícího pěti-
stého padesátého čtvrtého počítajíc. Ittem listu někdy urozeného
Jaroslava z Pernštejna,v němž listu někdy urozeného Jana z Pernštej
na potvrzuje,kteréhož datum na Pardubicích v čtvrtek před svatým
Vítem leta božího tisícího pětistého padesátého čtvrtého. Ittem lis
tu pana Ferdinanda,římského, uherského a českého krále,pana děda
našeho nejmilostivějšího Jeho cís. milosti slavné paměti,jímžto Boh
danečským jarmark znovu vysazuje,kteréhož datum v Brně ve čtvrtek
den svatého Františka leta božího tisícího pštistého padesátého
čtvrtého, Ittem listu posledního někdy Jaroslava z Pernštejna,kte-
rýmž dotčeným Bohdanečským některé listy potvrzuje a toho datum
jest na Pardubicích ve čtvrtek po svatém Pavlu na víru obrácení le-
ta od narození syna božího tisícího pětistého padesátého sedmého.
Ittem listu císaře Maximiliána pana otce našeho nejmilostivějšího
slavné paměti,kterýmž všech těch oznámených majestátův a obdarová-
ní potvrzuje,jehož datum v Vídni v středu po svatém Jeronýmu leta
Páně tisícího pětistého šedesátého čtvrtého. Ittem listu téhož cí-
saře Maximiliána,v němž se jich kostelu a obci jich a na jistý kus
lesa řečeného Lužec dědičně potvrzuje a dává,kteréhož datum v pon-
dělí den svatého Mikuláše leta božího tisícího pětistáho sedmdesá-
tého čtvrtého.

K jejichžto pokorné prosbě nakloněni jsouce a vidouce ty listy a
majestáty celé a neporušené,s dobrým rozmyslem,naším jistým vědo-
mím a s raddou věrných našich milých,mocí královskou v Čechách jme-
nované listy jsme schválili,obnovili a potvrdili a tímto listem
ve všech jejich znění položení, v punktích,clausulích a articulích
jako by tuto v tento list náš císařský slovo od slova vepsány byly,
schvalujeme,obnovujem a potvrzujem.Chtíce tomu konečně,aby při tom
od každého člověka,pokudž jsou toho až posavad dotčení Bohdanečtí
v užívání byli,jmíni,držáni a neporušitedlně zachováni byli,bez na-
ší,dědicův našich a budoucích králův českých i jiných všech lidí
všelijaké překážky.

Protož přikazujem všem obyvatelům a poddaným naším ze všech stavů
království našeho,nynějším i budoucím,abyšte výš psané obyvatele

městečka našeho Bohdanče,nynější i budoucí,při tomto schválení, obnovení a milostivém potvrzení našem bez všelikých zmatkův a odporností,nyní i na budoucí věčné šasy měli,drželi a neporušitedlně zachovali,žádných jim v tom překážek nečiníce,ani komu jinému činiti nedopouštějíce pod uvarováním hněvu našeho a nemilosti naší císařské,dědicův našich a budoucích králů českých. Tomu na svědomí pečeť naši císařskou k tomuto listu přivěsiti jsme rozkázali. Dán na hradě našem pražském ve čtvrtek po svatém Vavřinci leta Páně tisícího pětistého osmdesátého sedmého a království našich římského dvanáctého,uherského patnáctého a českého dvanáctého.

Rudolf. Hertwic Zeydlic. Ad mandatum dni alecti imperatoris proprium. 74/

/ Chatrná listina podlepená hedvábím,pečeť chybí/.

Bohdanečtí velmi těžce nesli,že přišli o koňské trhy a při každé vhodné příležitosti neopomenuli o znovuzískání jich usilovati.Svědkem toho jest i prosba přednesená Jaroslavu Pernštejnovi,jak v předu o tom bylo jednáno. O tyto koňské trhy byly počátkem XVI.století dlouhé a tuhé spory,mezi Bohdančem a Pardubicemi.Když totíž pan Vilém z Pernštejna r.1491.se zbožím pardubickým získal i městečko Bohdaneč,vyprosil pro něj ku krále Vladislava Jagellonce koňské trhy. Po řadu let trhy ty byly také v Bohdanči s úspěchem držány a nesly obyvatekstvu nemalý prospěch.Když později pan Vikém pozdvihl Pardubice za středisko svého panství a za své trvalé sídlo,nadal je mnoha výsadami a přenesl na ně nejedno privilegium,jež původně bylo určeno městečku nebo místu jinému.Cílem Vilémovým při tom bylo,aby milé jeho Pardubice v živnostech městských skvétaly a mohutněly, Do jaké míry se mu to podařilo,je po historických pracích prof. Sakaře /Dějiny Pardubic/ dnes všeobecně známo. Z valné části byl tento rychlý rozvoj Pardubic vyvolán velkolepou hospodářskou činností páně Vilémovou,nicméně někdy dál se též na účet okolních městeček. Osudy koňských trhů bohdanečských jsou toho malým dokladem.
Když totíž Vilém z Pernštejna začal pardubickým měšťanům polepšovat jejich živnosti,zakázal bohdaneckým,ačkoliv na to měli královský majestát,koňské trhy v jejich městečku odbývat a přenesl jejich konání do Pardubic. Bohdaneč cítíce se tím na svých majestátech zkráceni,několikrát suplikovali u pana Viléma i jeho dědiců,aby jim držení koňských trhů v jejich městečku podle královského nadání svobodil,leč marně.Naopak pan Vilém nařídil velmi přísně svým úředníkům na pardubickém zámku,aby bohdaneckým koňské trhy nedopouštěli a jejich konání,stavovali.Podle toho se zdá,že bohdanečtí chtě-

li trhy takové ve svém městečku konati i přes zákaz panský.
Na konec nezbylo jim však nic jiného,než uposlechnouti a koňských trhů se zříci.Přes to však při každém nastoupení nového Pernštejna v držení pardubského panství obraceli se na něj opětovně s uctivou suplikou,aby jim koňské handle a koňský freylink i s jarmarkem,při jejich městečku byly povoleny.Však marně.Koňské trhy po celou doby vlády Pernštejnů zůstaly při Pardubicích;dokonce Vojtěch z Pernštejna,nedbaje nic vladařského privilegia bohdanečských,vyprosil pardubským na Ferdinandovi I.roku 1533 výsadu,aby "na předměstí Dlouhém jarmark roční koňský /druhý/ tu středu po Hromnicích za tři dni pořad zběhlé,mohli držeti".
Teprve když roku 1560 přešlo pardubské panství z Pernštejnů na císaře,doufali bohdanečtí,že nadešla příležitost,kdy mohou si vymoci vrácení koňských trhů z Pardubic do jejich městečka.Obrátili se proto gruntovní suplikací přímo na krále Maxmiliána a žádali,aby jim ty koňské trhy,na které oni majestát mají,a které jim úředníky zámeckými-pardubskými,proti právu byly vzaty a obráceny k Pardubicům,byly opět navráceny a svobozeny.Maxmilián postoupil jejich suplikaci přímo k vyjádření hejtmanu pardubského panství panu Čeňku Bořkovi z Poličan.Ten s pilností na vše se vyptal a vše vyšetřiv,zaslal Maxmiliánovi "neděli po svatém Františku léta 1560" toto dobrozdání: Jakož bohdanečtí v své suplikaci na Vaši královské milosti žádají toho, aby trhu koňského městečku svém podle toho obdarování,kteréž na to mají,užívati mohli,vznášejíc na Vaši královskou milost,že je jim od předešlých správcův Jejich milosti pánů z Pernštejna,v tom překážka činěna bývala,i proti takové žádosti a vznešení jejich Vaší královské milosti,o tom se,jakž samo v sobě jest,oznamuje:
Že někdy dobré paměti Jeho Milost pan Vilém z Pernštejna,jsouc držitelem a pánem panství pardubského a kunětickohorského,prve než ještě dobře město Pardubice vzděláno a v živnostech vyzdviženo bylo,to jest obyvatelům bohdaneckým na slavné paměti Jeho Milosti králi Vladislavovi,králi českém,obdržeti ráčil,že jest jim Jeho Královská Milost takový trh koňský nadati ráčil,ale potom město Pardubice se vzdělávalo a v živnostech se opravovati mělo,majíc toho dotčený pán i potomně jiní páni z Pernštejna užitečnější a potřebnější věc beyti, takovej koňský trh,jako ti,kteří toho tehdáž moc měli,v Bohdanči

sou zrušili a jej do města Pardubic,aby tá město v lidech i v živnostách síliti mohlo,sou převedli a netoliko trh,ale i jarmark koňský jim pardubským na králích Jich Milostech sou obdrželi a tudy takové obdarování,kteréž Bohdanečtí mají,jsou v proměnu uvedli,poručivše správcům svým,aby nad tím bedlivost měli a takových trhův v Bohdanči nedopouštěli,což se od předešlých správcův z jisté vůle pánův jich tak řídilo,a tak ne správci,ale jistou vůli a poručením pánův jich to jest nahoře dotčení proměnu vedlo.
Což aby zmařeno býti mělo,poněvadž to lidem z cviku vyšlo,těžce by se zase k tomu navedeni býti mohli a pardubským,kteříž v nemalých opravách a nákladích sedí,znamenitá újma na důchodích a také městu v živnostech jim by nastala.I protož by se vidělo,že slušnější jest toho šetřiti,aby město Pardubice,kteréž pro ozdobu a poctivost zámku pardubického nákladně vystaveno jest,v živnostech rozmnožováno bylo,zvlášť poněvadž bohdanečtí mnohá léta již bez toho byli a v jiné živnosti městské bez toho trhu lepší obchod nežli Pardubičtí vésti mohou". 75/

Toto dobrozdání pardubického hejtmana vzal král Maxmilián za své a tak koňské trhy zůstaly definitivně při Pardubicích a bohdanečtí byli odkázáni na "jinší živnosti městské,z nichž mohou lepší obchod vésti nežli pardubští.

Konšelé bohdanečtí s rozhodnutím tím však nebyli spokojeni,znovu obrátili se se svoji suplikací o obnovení koňských trhův na nového vladaře Rudolfa II. Ten odpověděl svému hejtmanu listem:

Rudolf druhý,z boží milosti volený římský císař a uherský a český král.- Slovutný věrný náš milý! Jakož si porovnání mezi opatrnými purkmistrem a konšely na místě našich obci města Pardubic a Bohdanče,poddaných našich a věrných milých,o trh koňský a hříbat učinil, z relati,které si o tom učinil,raddám komory naší české,vyrozuměti jsme ráčili,kteréž i oblibovati i vidovati a tímto psaním naším císařským stvrzovati ráčíme,avšak s tím přitom doložením,aby z obou stran,jak Pardubští tak Bohdanečtí,sobě toho nápomocni byli a na to vždy pozor měli,aby sedláci hříbat ~~xxxxxx~~ z panství neprodávali, nýbrž kterého by se tak uptali neb usvědčili,an proti jisté zápovědi hříbata prodávali,toho aby časně oznámili,tak aby se to přetrhlo a nad tím opravdová ruka se držela.
Dán na hradě našem pražském v pondělí po památce obrácení sv.Pavla na víru křesťanskou léta patnáctistého osmdesátého devátého a království našich římského čtrnáctého,uherského sedmnáctého a českého též čtrnáctého.

Rudolf m.p. Humprecht Černín z Chudenic. Ad mandatum domini electi imperatoris proprim: M.Nostitz. mp.
Jiřík Adlspach rukou svou vlastní.
Orig.český s podpisem panovníkovým a velkou císařskou pečetí na obalce. 21x33. 76/

Přes to však Pardubice trvale těch trhů nerušeně neužívali,Konkurovaly jim totíž slavné trhy chrudimské,které nikdy nedovolily,aby se trhy na koně v Pardubicích plně rozvinuly.
Již za Jana z Pernštejna bylo přísně bráněno poddaným pardubického panství,aby nevodili svá hříbata na trh do Chrudimě,nýbrž do Pardubic.Později v době chrudimských trhů byly obsazovány pardubické cesty panskými dráby,kteří měli hlídati,aby někdo z poddaných na trh nejel.Válečné doby XVII.stol.pardubické koňské trhy skoro zničily.Velmi častým hostem městečka Bohdanče byl nevítaný oheň,

Na sv.Filipa a Jakuba r.1605,dne 30.dubna vypukl v městečku Bohdanči,neopatrnosti jednoho čeledína oheň,který se brzy rozšířil na celé město a způsobil nesmírné škody.Podrobná zpráva o tomto ohni se nám zachovala v žádosti,kterou měšťané bohdanečtí podali na českou korunu za výpomoc.Nechť žádost ta, uložená v Archivu ministerstva vnitra,mluví sama o zoufalství a bídě ,kterou oheň ten způsobil. Řeč její,stará přes 300 let,ještě dnes vynutí soucit a bolest.Žádost ta zní:

"My,nebozí a zarmoucení Jeho Milosti Císařské poddaní lidé na Vaše Milosti /t.j.na rady české komory/ poníženě a žalostivě s pláčem vznášíme a oznamujeme,kterak léta tohoto 1605 v neděli jubilate,totiž v den památky sv.Filipa a Jakuba,apoštolův páně,pán Bůh všemohoucí neštěstnou příhodou obec naší navštíviti a na nás pro hříchy naše to dopustiti ráčil,že skrze nedopatrnost čeládky jednoho našeho souseda z marštale jeho oheň vyšedší - jsouc veliký sucho - hned dříve než v jedny hodině 43 domů,fara a věže kostela se 4 zvony /které se slily/ a dva pivovary shořely a tudy k nabylé škodě - od kteréž pan Bůh jednu každou obec uchrániti rač - a téměř my ubozí zarmoucení lidé o všecko všudy jsme přišli,takže žádnému nic jiného do gruntu od stavení dřevěného /toliko asi pěti sousedům,světnice jsouce dobře obmazány/ nezůstalo,nežli kdo jaký sklípek kamenný klenutý měl,což vše již pánu Bohu nebozí na konec schuzení a zarmoucení lidé poroučíme.
A jsouce pak v takovém velikém zármutku postaveni a nevědouce sobě jak rady dáti,ano také kde bychom se zase s manželkami a dítkami našimi skrýti,i také dobytkem,což nám zůstalo,zavříti a schrániti mohli,leč předkem a pomocí pána Boha všemohoucího a potom některých dobrých lidí dáti si vystavěti,k Jeho Milosti Císařské,pánu nás všech nejmilostivějšímu,se utíkáme a Vaše Milosti poníženě a pokorně prosíme a žádáme,že se za nás k Jeho Milosti Císařské milostivě a dobrotivě přimluviti ráčíte:
Předně,abychom zase věž při kostele,zvony /které dokonce se slily/ praviti,i faru a dva pivovary sobě tím dřívěji ustavěti dáti si mohli,že Vaše Milosti Císařské poddané lidi v takovém neštastném zármutku milostivě a dobrotivě politovati a aby Jeho Milost Císařská na vystavení věže,fary a dvou pivovarův některou kopu kmenův, dříví dubového a borového,jedlového podle uznání pana hejtmana na-

šeho panství pardubského /nebo jsouc přítomen té nešťastné chvíle a příhodě a co se tu hrozného stalo,očitě na to patříc/ z lesův Jeho Milosti Císařské v příležitých a příhodných místech laskavě darovati poručiti ráčil.
Druhé:poněvadž pak nám nebohým zarmouceným lidem - na což s pláčem vzpomínati musíme - jakž nahoře dotčeno nenabytá škoda se stala, takže do smrti se nám to hoditi musí,a všecko naše jmění při tom nám shořelo,též aby Vaše Milosti nám některou kopu kmenův dříví z týchž lesův Jeho Milosti Císařské,tak abychom sami mezi sebou o to se rodělili,nicméně budouc také nemálo vápna na stavení věže, fary a pivovarův potřebí a jsouc naše obec potřebná a nyní dokonce téměř ochuzení přišlá,na panství Jeho Milosti Císařské stolanském jednu kopu smrkového nebo jedlového dříví darovati a abychom sobě sami na svůj náklad skromnější některou pec vápna k též potřebě obecní vypáliti dáti mohli,k tomu milostivě a dobrotivě povoliti a tu milost nám zarmouceným nebohým lidem učiníc,od platů a vypálení téhož vápna - což se do důchodův těch z každé pece platí - upustiti povoliti ráčil,poníženě a pokorně prosíme.
Třetí:poněvadž pak ještě platy a ouroky z gruntův našich a všelijaké jiné povinnosti a roboty nicméně i sněmem svolené sbírky a pomoci Jeho Milosti Císařské do důchodův panství pardubického a do kraje berníkům krajským vycházející a nimi jeden každý povinni jsme a ty všecky Jeho Milosti Císařské povinně jsme vykonávali a platili,avšak v tomto našem na nás od pána Boha všemohoucího dopuštěným pádem a neštěstím,nemajíce odkud a kde takových ourokův a sněmem svobodných sbírek a pomoci vzíti,Jeho Milost Císařskou také poddaně a poníženě prosíme,že nám roku toho ourok svatojírský a svatohavelský příští,kterýž do důchodův Jeho Milosti Císařské panství pardubického náleží,milostivě prominouti,a těch sněmem svolených pomocí a sbírek tak,jakž v sněmu o tom vyměřeno jest,sprostiti a osvoboditi ráčil,tak abychom zarmoucení a v tak veliké těžkosti postaveni lidé sobě zase živnůstky své vystaviti a s manželkami a dítkami našími prací rukou svých do vůle svatý se živiti mohli.
Jsme předně při pánu Bohu a potom Jeho Milosti Císařské a Vašich Milostech té nepochybné a celé naděje,že nás v této zarmoucené a ponížené prosbě pro odplatu boží milostivě a dobrotivě uslyšeti a nad námi se smilovati ráčíte a my se to Vašim Milostem na modlitbách svých nehodných,aby pan Bůh všemohoucí Vaše Milosti ode všech zlých a nešťastných příhod ochraňovati,v dobrém zdraví a šťstném panování za prodloužená léta chovati a opatrovati a také šťstné vítězství nade všemi nepřáteli a protivníky Jeho Milosti Císařské dáti ráčil poddané odsluhovati připomínáme.
Vaše Milosti za milostivou a laskavou odpověď poníženě pro boha prosíme,my Jeho Milosti Císařské poníženě věrni a dědiční poddaní:

Purkmistr,konšelé a všecka obec městečka Bohdanče. 77/

Žádosttuto doprovodil v pondělí po neděli křížové roku 1605 pardubický hejtman Albrecht Pfeferkorn z Ottopachu a na Jinonicích do české komory,Jejich Milostem pánům raddům vřelou přímluvou za všechno,co bohdanečtí žádali.

Bohužel,vyřízení žádosti se nám v aktech české komory nedochovalo, možno však z jistých podobných případů usuzovati,že bylo příznivé, neboť v tomto směru - což nutno nestranně konstatovati - měl císař Rudolf srdce opravdu křesťanské:neuzavíral se pomoci poddaným neštěstím stiženým,jak o tom z historie našeho kraje máme řadu dokladů.

Příčina ohňů přičítala se officielně nedbalosti měšťanů,proto bylo přiostřováno staré nařízení o ohních-požárech.Oheň maje potravu v dřevěných stavbách,zachvátil celé pořadí domů.

Podle purkrechtní knihy vyhořely grunty /podle nynějších čísel pop.: 3,4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 20, 22, 25, 27, 32, 36, 37, 39, 40, 41, 42, 43, 46, 48, 50, 52, 81, 83, 84, 86, 87, 89, 91, 92, 96, 97, 100, 101, 103, 104, 107, 118, 124, 122, fara a věž.

Již delší čas jednalo se o zavedení nového opraveného kalendáře. Roku 1581 vydal papež Řehoř XIII.nařízené,že se počítání podle kalendáře starého,Juliánského,nesrovnávalo se skutečným během času,aby se náprava stala vynecháním 10 dnů z kalendáře.Měl se učinit začátek roku 1582 tak,aby se místo 5. počítalo hned 15.října.Nařízení to provedeno v Čechách pro odpor stavův evangelických teprve počátkem roku 1584,tak,aby místo dne 7.ledna bylo počítáno 17.toho měsíce.Byl proto již napřed složen kalendář astronomem mistrem Petrem Codicillem.Pohoršení způsobilo,že ponejprv byl vynechán v něm svátek Husův a Jeronýmův při dni 6.července jako svatých.

Rudolf II.nebyl v příčině náboženské tak tolerantní jako jeho otec Maxmilián.Vydal 29.srpna 1602 ostrý příkaz k pronésledování "pikhartů!",jimiž se rozuměli protestanti vůbec.Z toho vzniklo v Uhrách vzbouření evangelických stavů pod Štěpánem Bočkajem,sedmihradským šlechticem. Mezi Rudolfem a bratrem Matyášem nastaly osobní třenice,které se změnily v krvavý boj,které pocítilo i naše městečko, zvláště v roce 1608.

Při druhém tažení do Čech r.1611 získal sice Matyáš královskou korunu,ale panství Pardubské zůstalo mimo jiné údělem císaři Rudolfovi. Týž 20.ledna 1612 zemřel ve věku 60 let a

M a t y á š

sdědil i zboží Pardubské. K prosbám konšel zdejších o stvrzení majestátů,schválí je nový král Matyáš 4.listopadu 1616 takto:

My Matyáš z boží Milosti volený římský císař,po všecky časy rozmnožitel říše,a uherský,český,dalmatský,charvatský král,arcikníže rakouské markrabě moravské,lucemburské,slezské kníže a lužický markrabě: Oznamujem tímto listem všem,že jsme poníženě prošeni od opatrných purkmistra a konšelův starších obecních i na místě vší obce městečka našeho Bohdanče,dědičných poddaných našich k panství našemu Pardubskému přináležející,věrných našich milých,abychom jim listův,obdarování neb privilegií jich dole psaných,kteréž sobě tak od

předkův našich,císařův římských a králův českých slavných paměti, též předešlých držitelův panství Pardubského nadané a potvrzené ma. jí,milostivě schváliti,obnoviti a potvrditi ráčili.Jako prvního listu někdy Jeho Milosti krále Vladislava slavné paměti,jímž týmž Bohdaneckým jarmark roční a trh koňský vykazuje,kteréhož datum u vojště před Bělohradem v středu před svatým Jakubem leta tisícího čtyřstého devadesátého prvního.Ittem druhého listu někdy urozeného Viléma z Pernštejna na odúmrtí daného,kteréhož datum na Huře Kunětické leta tisícího čtyřstého devadesátého prvního v pondělí před povýšením svatého Kříže. Ittem třetího listu nadepsaného někdy Jeho Milosti krále Vladislava slavné paměti,jímž týmž Bohdanečským znovu clo vysazuje,kteréhož datum na Budíně v úterý den svatého Matouše leta tisícího pětistého dvanáctého. Ittem čtvrtého listu někdy urozeného Viléma z Pernštejna,jímž týmž Bohdanečským k užitku jich dědinu slove Novou obec dává,kteréhož datum na Pardubicích v neděli po svatém Stanislavu leta tisícího pětistého čtrnáctého. Ittem pátého listu též někdy urozeného Jana z Pernštejna na ves Jiluvku a pastviska,i také na plat z týchž pastvisek svědčící,kteréhož datum na Pardubicích ve čtvrtek den svatého Martina leta tisícího pětistého čtyřicátého pátého. Ittem šestého někdy urozeného pana Jaroslava z Pernštejna na struhu cizení pod hrázi rybníka,kteréhož datum na Pardubicích v sobotu po středopostí leta tisícího pětistého čtyřicátého devátého. Ittem sedmého téhož Jaroslava z Pernštejna,kterýž jim Bohdanečským tři listy předkův svých potvrzuje,kteréhož datum na Pardubicích ve čtvrtek před svatým Vítem leta tisícího pětistého padesátého čtvrtého. Ittem osmého téhož Jaroslava z Pernštejna,kteréhož datum na Pardubicích ve čtvrtek před svatým Vítem leta tisícího pětistého padesátého čtvrtého. Ittem devátého listu Jeho Milosti císaře Ferdinanda,pana děda našeho slavné paměti,kterýž jim Bohdanečským jarmark znovu vysazuje,kteréhož datum v Brně ve čtvrtek den svatého Františka leta tisícího pětistého padesátého čtvrtého. Ittem desátého listu,posledního téhož někdy Jaroslava z Pernštejna,kterýmž týmž Bohdanečským některé listy potvrzuje,kteréhož datum na Pardubicích ve čtvrtek po svatém Pavlu na víru obrácení leta tisícího pětistého padesátého sedmého. Ittem jedenáctého listu Jeho Milosti císaře Maxmiliána,pana otce našeho nejmilejšího slavné paměti,kterýmž dotčeným Bohdanečským všech těch nahoře oznámených majestátův a obdarování potvrzuje,kteréhož datum v Vídni ve středu po svatém Jeronýmovi leta tisícího pětistého šedesátého čtvrtého. Ittem dvanáctého téhož Jeho Milosti císaře Maxmiliána,kterýmž jim,kostelu a obci na jistý způsov kus lesu řečeného Lužec povoluje a dává,kteréhož datum v neděli den svatého Mikuláše leta tisícího pětistého sedmdesátého čtvrtého. Ittem třináctého a posledního Jeho Milosti císaře Rudolfa,pana bratra našeho nejmilejšího slavné paměti,kterýmž častopsaným Bohdanečským všech těch nahoře dotčených majestátův a obdarování potvrzuje,kteréhož datum ve čtvrtek po svatém Vavřinci leta tisícího pětistého osmdesátého sedmého.K jejichžto ponížené a pokorné prosbě nakloněni jsouce,a takové obdarování vztahující se na rozdílné milosti,týmž Bohdanečským učiněné a zcela neporušené s pilností spatřiti davše;protož s dobrým rozmyslem,naším jistým vědomím a radou věrných našich milých a mocí královskou v Čechách,všecky nahoře opatřené listy,privilegia a obdarování,týmž Bohdanečským od Jich Milost předkův našich slavné paměti a předešlých držitelův téhož městečka Bohdanče nadepsaných a potvrzených jsme milostivě schválili

obnoviti a potvrditi ráčili,a tímto listem ve všem jejich znění
položení,punktích,clausulích a articulích tak,jako by v tento list
náš císařský slovo od slova vepsány byly,vědomě schvalujem a obnovu-
jem i mocně potvrzujem.Chtíce tomu konečně,aby při tom při všem od
každého člověka,jakž jsou toho až posavade v užívání byli,tolikéž
jmíni,držáni a neporušitedlně zachováni byli,bez naší,dědicův našich
a budoucích králův českých i jiných všech lidí všelijaké překážky a
odpornosti. Přikazujíce všem obyvatelům a poddaným naším ze všech st
stavův království našeho Českého,jakéhokoliv řádu,důstojenství neb
povoláni jsou,nynějším i budoucím věrným naším milým,abyšte výš psa-
né purkmistra a konšely a všecku obec městečka Bohdanče,nynější i
budoucí jich,při tomto schválení,obnovení a potvrzení našem milosti
vém nyní i na časy budoucí měli,drželi a neporušitedlně zachovali,
žádných jim v tom překážek a zmatkův nečiníce,ani komu jinému čini-
ti nedopouštějíce,pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské,dě-
dicův našich a budoucích králův českých.Tomu na svědomí pečeť naši
císařskou k tomuto listu přivěsiti jsme rozkázati učinili.Jenž jest
dán na hradě pražském v pondělí po všech svatých,sedmého dne měsíce
listopadu leta šestistého šestnáctého a království našich,římského
pátého,uherského osmého a českého šestého.

Mathiass. Vilém Slavata. Ad mandatum sac caes regis.
majestatis proprim
Cs Sskreta. 78/

/Orig.pergam.,pečeť přivěš.na červ.bílé šňůře ve voskové misce/.

K panství pardubickému se hlásil také Karel z Liechtenšteinu,prav-
děpodobně za nějaké služby prokázané Rudolfovi II.Král Matyáš jej
uspokojil udělením knížecí hodnosti v Uhrách a lénem knížectví Opav-
ského r.1613. 79/

Rudolfův majestát na náboženskou svobodu z r.1609,který měl býti
základem stálého míru,stal se brzy předmětem nových sporů.Evangeli-
ci si vystavěli kostely v Broumově a Hrobech.Císař Matyáš,meškaje
1.prosince 1617 na zámku v Pardubicích,rozkázal Broumovským uzavří-
ti evangelický kostel a klíče od něho odevzdati tamnímu opatovi Se-
lendorovi.Pražský arcibiskup Lohellus dal kostel v Hrobech rozbořit-
ti. Z toho vzniklo veliké jitření a odboj v celé zemi.Když zákonitá
stížnost evangelických šlechticů byla císařem příkře odmítnuta,vnik
li čeští páni, v čele s Jindřichem Matyášem z Thurnu a Jáchymem
Šlikem na hrad pražský dne 23.května 1618 a vyhodili okny do hradní
ho příkopu císařské místodržící Jaroslava z Martinic a Viléma Slava
tu.S nimiž byl též vyhozen pardubickým fořtmistrem Berbisdorfem a
Albrechtem Smiřickým sekretář místodržících Fabricius Platter.
Druhého dne si zvolili stavové 30 direktorů čili nejvyšších správ-
ců země a sbírali vojsko proti císaři. Tím byl dán počátek k válce
třicetileté /1618-1648/.

Král Matyáš zemřel roku 1619 bez potomků,za svého života si vymohl,že Čechové uznali jeho bratrance Ferdinanda Štýrského za krále,byl však zvolen B e d ř i c h F a l c k ý, který zabral k svému příjmu i pardubické panství,které spravoval hejtman Břeněk Ježovský z Lub od r.1619 - 1622.

Po nešťastné bitvě bělohoeské "zimní král" Bedřich Falcký zbaběle utekl z Čech a zboží Pardubické navráceno opět císaři

F e r d i n a n d o v i II.

Vítězný Ferdinand koupal se v krvi. 27 českých pánů a měšťanů sťal kat Jan Mydlář na Staroměstském náměstí dne 21.června 1621. Pak bylo 658 osobám statky zabaveno a rodáno dobrodružným cizincům.Mnozí uvězněni a přečetní ze země vypovězeni.

Na zámku pardubském byl r.1622 sesazen hejtman Břeněk Ježovský z Lub pro věrnost Bedřichovi Falckému a od ledna roku 1623 hejtmanem ustanoven Kašpar Celler z Rosentálu a na Hrochově Týnci.Forštmistr Ehrenfrid z Berbersdorfu,boje se pro svou vynikající účast v povstání pomsty vítězů ujel ze země hned po bitvě. K vyzvání patentem Liechtenšteinovým ze dne 17.února 1621 k soudu se nedostavil.Při komisi hrdelní byl v nepřítomnosti odsouzen hrdla,cti a statků,dán do klatby a jméno jeho přibitá na pražské šibenici. 80/

Po bitvě bělohorské nepřekážel vojsku císařskému v loupežení nyní nikdo.Toto vydírání vojska mělo za následek drahotu,hlad a jiné pohromy.Vojenský lid kradl,na co přišel.

V těchto rozháraných dobách docházelo na rozličných místech k obracení lidu na víru katolickou. Přísnou protireformaci počal po Novém roce r.1625 pardubický hejtman Celler z Rosenthalu. Dal zavolati purkmistra,primatora,konšely městské,měšťanstvo a oznámil jim nařízení císařské,podle něhož všichni poddaní panství mají přestoupiti ke katolické víře.Přítomní prohlásili,že je to věc důležitá a že je třeba času vše si rozmysliti a nedali hned odpovědi.Jednu takovou odpověď čteme v archivních knize-sirotčí: Daniel Koktan s Kateřinou manželkou svou a dětmi:Pavlem a Mandalenou z gruntu svého /nynější čís.pop.11/pro náboženství sběhl.Zůstal po něm grunt spuštěný bez všech svršků.Grunt jest zaplacený. Na předním listu register sirotčích fialových jest tato zpráva: Daniel K o k t a n, z městečka Bohdanče. Ten nadepsaný Daniel Koktan,nevycházejíce nikam ven z království Českého,nýbrž zdržují-

ce se v sousedních místách na gruntech cizozemských okolo městečka Bohdanče,potom upamatovavši se, se zase do městečka Bohdanče navrátil,víru svatou všeobecnou katolickou přijal, a jsouce již dobrým křesťanem katolickým a majíc sobě Dorotu zůstalou vdovu po neb.Matějovi Pábičkovi za manželku,od vrchnosti pořádně zadanou,zůstávajíce s ní v manželství,potom tu v městečku Bohdanči umřel.Také se smlouvy svadební staly.O zadání manželské mezi týmž Danielem Koktanem a dotčenou Dorotou manželkou jeho,učiněno jest. Těch se hodnověrný přípis dáleji na listu 3 zapsán nachází.
Vedle resolucí JMC se Jich Milosti pánův pánův radd komory České na onen čas,urozenému a statečnému rytíři panu Janovi Purkhartovi Kordulovi z Sloupna na Saunově a Bestvině,JMC hejtmana panství Pardubického 19.dne November 1633 vyšlé, podobným způsobem všichni ti lidé,kteříž pro náboženství z panství tohoto pardubického odešli a zase se na grunt JMti a panství toto navrátili a víru katolickou přijali a témuž panství,řádně se chovajíce,zůstávají,mají svých spravedlností a nápadův užívati.- 81/

Před odjezdem císaře Ferdinanda v únoru 1630 na sjezd kurfirstů německých do Řezna,byli zástupcové obce upozorněni,že nastala změna na všech společenských a právních poměrů v zemi a proto jest nutno dosavadní privilegie přehlédnouti.

Bohdanečtí kteří se v r.1620 zúčastnili stavovské bouře proti císaři Ferdinandovi II.poníženě prosí o milost a konfirmaci dříve již obdržených privilegii.Jest jen litovati,že máme před sebou prosbu vypsanou z ohořelého a značně poškozeného listu,ale i z toho seznáme,s jakou poníženosti a pokorou musela býti prosba podávána:

"Nejjasnější a nejnepřemožitelnější .../titul císařův/ pane, pane nás všech nejmilostivější.
Ačkoliv i my,jako jiná nejpřednější města a městečka našeho království Českého,příjezdem jsme se těšili,a ještě těšíme..... ckého královstvívání a nad nepřáteli všemi Slavného..... na onen čas k nešťstné a hanebné proti slavnému domu .....čení vrchnosti aneb naší sprostnosti rebelie účastníci učiněni,Vaší Císařské Milosti býti,poznávajíce na kolena před Jeho Milosti Císařské padáme, a za milost nejhlubší poddanosti Jeho Milost Císařskou žádáme,a že nám ji jakožto nejposlednějším..... ..Jeho Milosti Císařské učiniti a uděliti ráčíte,tu silnou a jistou po panu Bohu naději.....důvěrnost máme.A poněvadž pak po takových

spravedlivých .....šlých obtížnostech,vidíme a slyšíme že Vaše Milost Císařská z přirozené lásky .....vati a aby v tomto království Českém již na Milost věrní a poddaní přijati a Jeho Milost Císařská.....ství katolickým se srovnávající,zase k předešlýmu způsobu přijati a při ..... slavných předkův a králův českých nadaných a stvrzených s obzvláštní ..... dojíti a užívati mohli,obmejšleti milostivě ráčíte. Tou příčinou i my ubr..... nizší ochuzení Jeho Milosti Císařské poddaní pro Boha a jeho věčnou odplatu ve vší poníženosti žádáme,že nám Jeho Milosti Císařské nadání a privilegia naše,od slavných předků Jeho Milosti Císařské slavné paměti krále Matyáše stvrzených,schváliti,obnoviti a confirmovati milostivě.

Nad to také,co se piva vaření a do jistých krčem vystavování dotýče,ty nám trp..... mi za jakými příčinami v létu 1613 odňaty a jinam obráceny jsou,takže již městečko Bohdaneč více ku vsi nežli městečku podobné jest a na mizinu přišlo..... Mimo to clo pro opravování mostův a cest na čtvrt míle od městečka vzdálených málo a ..... tak že nelze a není odkud co koho opravovati a náklad na takové opravy vésti,leč by Vaše Milost Císařská právě z milosti císařské náklonosti..... přízně při Jeho Milosti Císařské vyhledáváme. Piva vaření obci propustiti.....nám odňaté zase vrátiti a clo z milosrdenctví a lásky císařské zvejšiti..... zlepšiti ráčila.O čemž o všem my jakožto dědiční věrní poddaní nic nepochybujíce sobě i obci naši v milostivou císařskou ..... poroučíme a na nejmilostivější Jeho Milosti Císařské resoluci s obzvláštním po..... a věčnou Jeho Císařské Milosti památku poddaně očekávati budeme a očekáváme.

Jeho Milosti Císařské věrní dědiční poddaní

Purkmistr a konšelé,starší obecní,na místě vší obce městečka Bohdanče. 82/

Císař Ferdinand II.privilegie schválil 3.května k628 ale "na samy toliko měšťany pro oznámeného městečka Bohdanče katolického římského náboženství", další prosby pominuvši:

Stejně vylučovali se nekatolíci z výsad cechovních.Konfirmací artikulů sliboval se návrat života do spusedské živnosti.

Válka v Německu byla vedena dále.Roku 1625 vtrhl do Německa dánský král Kristian II.Císařským vojevůdcem stal se zde Albrecht z Valdštejna.Porazil krále Dánského i jiné země a podrobil vše císaři až k moři Baltickému.

Poměry občanské v Čechách se horšily čím dále,tím více.Roku 1629 byla veliká neúroda.Lidé nemajíce žita,byli nuceni péci sobě chléb z ovsů.Se všech stran byla stížnost na neúrodu,hlad a bídu.V Důsledku požárů a vojenských průchodů nemohli měšťané platiti kontribuce,a chudší občané prodávali z nouze své pozemky.

Roku 1630 byl vojenský vojevůdce Albrecht z Valdšteina pro rozličné příčiny náhle z vůdcovství propuštěn.Vojsko jeho se pak rozprchlo.Proti císaři povstal nový nepřítel Gustav Adolf,král švédský.

Ferdinand II.obrátil se o pomoc znovu k Valdšteinovi,prose ho,aby opět přijal vůdcovství nad jeho vojsky.Valdštein po dlouhém zdráhání tak učinil s podmínkou,že sám podle své vůle bude vše konati. Když roku 1631 ~~vrátili~~ vtrhli Sasové do Čech,vrátili se do země mnozí vystěhovalci,emigranti. - Albrecht z Valdšteina se staral nyní ve svém zájmu obsaditi nejen zámek pardubický,ale i celé okolí, v němž spřádal osudné své spiknutí.Dobrodružný vojevůdce Albrecht z Valdšteina,k němuž upírala tolik naději naše emigrace pobělohorská,měl živý vztah k Pardubicům.V letech třicýtých XVII.století byl vojenským velitelem Pardubic švagr Valdšteinův a pražského kardinála Haracha Adam Erdman hr.Trčka,který v chystaném protihabsburském spiknutí hrál významnou úlohu.V r.1630 v době jednání s králem Gustavem Adolfem zdůrazňoval Valdštein,že řada východočeských měst je obsazena jeho věrnými vojáky z pluku Trčkova a mezi nimi výslovně jmenuje také Pardubice.V Pardubicích Albrecht z Valdšteina také osobně pobýval od 12.listopadu do 6.prosince 1630,nepochybně na zámku,i se svým dvorem a pozdější schůzka jeho se saským generalisimem Arnimem byla též původně projektována do Pardubic.Jako důvod svého pobytu v Pardubicích udává sám vévoda fridlandský,který dlel té doby v Praze,v listě Arnimovi,že tím bude blízko svému knížectví,které by jinak císařské vojsko,jež táhlo pod tiefenbachem ze Slez do Čech,neušetřilo.Stejný důvod slyšeli od něho Pražané,když s nimi před odjezdem do Pardubic se loučil.Odtud z Pardubic je datována také hojná korespondence vévodova,jež se týkala dvou velmi významných událostí,totiž saského obsazení Prahy a opětného převzetí velení císařské armády.Pardubice opustil Valdštein teprve, když se odebíral k dalšímu jednání s vídeňským dvorem do Znojma a za krátko /16.prosince/ povolal také za sebou pardubického velitele Trčku.Tak se skončila tato krátká,ale významná episoda pobělohorských dějin města Pardubic.Valdštein,důvodně podezříván že kuje zradu,byl v Chebu od svých důstojníků zavražděn roku 1634.

Podle usnesení sněmovního a výběru krajských hejtmanů přišly 5.květ na 1636 ~~přišli~~ osvědčovati "jisté osoby rytířské" pusté a pohořelé grunty, a takových v Bohdanči bylo dostatek.Bohdaneč ale těžce snášel obtíže vojenských průchodů i zimního ubytování vojska,jak císařských tak i nepřátelských vojsk,Tak v počtech obecních r.1634-

zápis:
Jiné rozličné vydání:Sousedům Bohdaneckým za dobytek do proviant-hausu dávaný, za koně a klisny, kteréž k artalerii a jinému lidu vojenskému z přinucení dány byly, pakážům za chleby pro vojáky pečené,a za jiné rozličné věci,což se týmž sousedům z sečtení i na regiment s nima zaplaceno bylo.....278 kop 28 gr. 1 denár
Item,když armáda lidu JMC leta 1634 ze Slezska ku Praze maršírovala,takový lid na městečko vpád učinivše,jak chrám Páně,ráthouz a domy sousedské vyšpulírovali, ze sklepů sirotčícho,starším důchodním peněz na dobré minci pobrali za.....50 kop
V témž létě lid vojanský kurfirský podobným způsobem učiníce vpád, chrám Páně,rathouz a domy vyšpulírovali,ze sklepa sirotčího peněz sumou.....674 kop 45 gr 2 denáry 83/ 84/

Podle obecních počtů z let 1637 činilo roční vydání města Bohdanče na vojenský lid nejméně 1000 kop,zajisté to obnos veliký. 84/

Jak v dobách těch blaze bylo v našem městečku a vlasti naši vůbec, můžeme
~~mě~~ obedposouditi též ze zachovalého z části úryvku na zadní straně obecních počtů z téhož roku 1637kde tehdejší městský důchodní doslovně napsal:.....odpusťHospodine nepravost lidu a smiluj se v bídách našich,retuj nás,nebo kdybychom byli v zajetí Turkův, byli bychom aspoň zmordováni a tak by ~~xxx~~konec vzal bíd našich. Penízky každý den se nerozmnožují,krev se nevylévá,aniž se mordové dějí.Válka žádná není,toliko zhouba země,krajin a měst i vesnic a spuštění všech věcí.Slovo Tvé svaté v porouhání dané,chrámové Tvoji pusté zůstavají,lid jako ~~xxx~~ ovce bez pastýře bloudí a není kdo by koho v čem napraviti mohl.Proto veliký bídy a soužení. Nyní tehdy Pane poznáváme hněv Tvůj spravedlivý,že jsme Tebe popudili a příčiny dali,jak my tak i otcové naši.Opustili jsme Tebe,aby i Ty opustil nás a dal nás v pohanění a v loupež nepřátelům našim, nebo jsme toho spravedlivě zasloužili.Již známe milý Pane nepravost naši a hříchův svých netajíme,ale prosíme,neoplacujž rány vedle skutků našich,ale učiň s námi vedle milosrdenství svýho a v zásluhách Syna Tvého,budiž nám bídným hříšníkům milostiv,odpusť hříchy,příjmi na milost a pozdější bídě a skonání tohoto života rač dáti věčné odpočinutí,tu kdežsi živ a kraluješ v troj osobách Bože jeden,na věky věkův - amen. 85/ 85

V těch dobách panoval velký zmatek v kolujících rozmanitých penězích a micích.Nevědělo se,která mince je pravá nebo již neplatná, případně zapovězená.Nevědělo se,která mince je pravá,nebo již neplatná,případně zapovězená.Probíhalo zde značné množství cizích peněz,přinesené nepřátelským vojskem,velmi často falešných,což naši lide těžce mohli rozeznati.Již v r.1577 za císaře Rudolfa II. byly vydány tabulky,kde byly vyobrazeny "berné tolary" a těch bylo 144 druhů, a "Neberné tolary ajiné cizí lehké mince" kterých bylo 111 druhů.

Městečko Bohdaneč stávalo se vojenskému lidu nejen místem odpočinku,ale i místem kořisti,rabování,výpalného i pálení.
Srdce žalem se svírá při vzpomínce na dobu panování císaře Ferdinanda II.,na tyto hrozné,strastiplné dny,kdy požehnaná naše vlast obracena byla v bídnou poušť,kdy český lid,nejsa si vědom viny,byl nucen dopíti kalich utrpení až na dno.
Z této doby jest i památné selské povstání v kraji Hradeckém,proti pánům pro dosavadní pronásledování,bylo však potlačeno a poraženi ohavně trestáni věšením,řezáním nosů,v kole lámáním,bičováním atd. Ferdinand II.k vůli cizincům,kteří se sem nastěhovali,zavedl v úřadech vedle češtiny také němčinu.

Jméno Ferdinanda II. vždy bude národ náš vyslovovati s trpkou bolestí,vždy v něm bude spatřovati muže nelítostného a krutého,vládce nespravedlivého a odstrašující vzor náboženské nesnášenlivosti.Dlouholetý úpadek naší národní a řeči je s jménem jeho nerozlučně spojen.

Také dodatek privilegia,kterého se dostalo Bohdanečským značí zřetelně dobu pobělohorskou,jak dotyčná privigegie nařizuje:
My Ferdinand druhý,z boží milosti volený římský císař,po všecky časy rozmnožitel říše,a uherský,český,dalmatský,chorvatský král, arcikníže rakouský,markrabě moravské,lucemburské, a slezské kníže a lužický markrabě. Oznamujem tímto listem,že jsou nás purkmistr a konšelé starší obecní a všecka obec městečka našeho Bohdanče, dědiční poddaní naši,k panství našemu pardubskému přináležející, poníženě prosili,abychom jim všechny a všelijaké listy,majestáty, privilegia,svobody,obdarování,milosti a práva kteréž sobě od předešlých vrchností jich a držitelův zámku a panství pardubského nadána,i jako od slavné paměti císařův římských jakožto králův českých potvrzena mají,a to předně list krále Vladislava,jenž jest dán u vojiště před Bělohradem v středu po svatém Jakubu apoštolu leta božího tisícího čtyřstéhodevadesátého prvního. Ittem list Viléma z Pernštejna na Helfenštejně,nejvyššího hofmistra království českého,jenž jest dán a psán na Hůře Kunětické leta božího tisícího čtyřstého devadesátého prvního v pondělí před vyvýšením svatého Kříže. Ittem listu téhož krále Vladislava,jenž dán na Budíně v úterý den svatého Matouše leta božího tisícího pětistého dvanáctého. Ittem list dotčeného Viléma z Pernštejna,jenž jest dán a psán na Pardubicích v neděli po svatém Stanislavu leta od narození syna božího tisícího pětistého čtrnáctého. Ittem list Jana z Pernštejna jenž jest dán a psán na Pardubicích ve čtvrtek den svatého Martina leta Páně tisícího pětistého třicátého pátého.
Ittem list Jaroslava z Pernštejna jenž jest

dán a psán na Pardubicích v sobotu po středopostí leta od narození syna božího tisícího pětistého čtyřicátého devátého. Ittem list již jmenovaného Jaroslava z Pernštejna,jenž jest dán a psán na zámku Pardubicích ve čtvrtek před svatým Vítem leta od narození syna božího tisícího pětistého padesátého čtvrtého. Ittem list dotknutého Jaroslava z Pernštejna,kterýž jest dán na zámku Pardubicích ve čtvrtek před svatým Vítem leta od narození syna božího tisícího pětistého padesátého čtvrtého. Ittem list krále Ferdinanda toho jména prvního,pana děda našeho nejmilostivějšího,jenž jest dán v městě Brně v čtvrtek den svatého Františka leta božího tisícího pětistého padesátého čtvrtého. Ittem list svrchupsaného Jaroslava z Pernštejna,jenž jest dán a psán na Pardubicích ve čtvrtek po svatém Pavlu na víru obrácení leta od narození syna božího tisícího pětistého padesátého sedmého. Ittem list císaře Maxmiliána toho jména druhého,pana strejce a otce našeho nejmilostivějšího,jehož datum v Vídni v středu po svatém Jeronýmu leta božího tisícího pětistého šedesátého čtvrtého. Ittem list již jmenovaného císaře Maxmiliána,jenž jest dán v pondělí den svatého Mikuláše biskupa,leta tisícího pětistéhosedmdesátého čtvrtého. Ittem list císaře Rudolfa téhož jména druhého,tolikéž pana strejce a otce našeho nejmilostivějšího,jenž jest dán na hradě pražském ve čtvrtek po svatém Vavřinci leta Páně tisícího pětistého osmdesátého sedmého. A naposledy list císaře Matyáše,též pana strejce a otce našeho nejmilostivějšího,jenž jest dán na hradě pražském v pondělí po všech svatých leta tisícího šestistého šestnáctého,milostivě schváliti,obnoviti a potvrditi ráčili.K jejichžto Bohdanečských pokorné prosbě,ano i k tomu,že jsou k víře pravé,svaté,samospasitedlné,římské katolické přistoupili,nakloněni jsouce,s dobrým rozmyslem naším jistým vědomím mocí královskou v Čechách,nadepsané majestáty, privilegia,svobody,obdarování,milosti a práva sme tolikéž schváliti obnoviti a potvrditi ráčili a tímto listem naším vědomě ve všech jich znění,položení,punktich,clausulich a articulích ne jináče jakoby v tento list náš slovo od slova vepsány byly,schvalujem,obnovujem a potvrzujem.

Chtíce tomu bezpečně,a to ustanovujíce,aby se svrchupsané majestáty, privilegia,svobody,obdarování,milosti a práva na samy toliko měšťany prv oznámeného městečka Bohdanče katolického římského náboženství vstahovati a žádného měšťana neb měštěninky i podruhy a podruhyně,jenž by téhož římského katolického náboženství nebyl,neb nebyla, nyní neb napotom mezi sebou v Bohdanči víceji netrpěli a jim tu bytu nepřáli.

A protož přikazujem všem obyvatelům a poddaným naším ze všech čtyř stavův království našeho dědičného českého,obzvláště pak presidentu a raddám zřízené komory naší v královstvím českém,též hejtmanům a purkrabím téhož panství pardubského,nynějším i budoucím věrným naším milým,abyšte vejš psané Bohdanečské,nynější i budoucí při tom to milostivém schválení,obnovení a potvrzení našem bez všelijakých zmatkův,odpornosti nyní i v budoucích věčných časech měli,drželi a neporušitedlně zachovali,žádných jim v tom překážek nečiníce,ani komu jinému činiti nedopouštějíce,a to pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské,dědicův našich a budoucích králův českých.

Tomu na svědomí pečeť naši císařskou k listu tomuto přivěsiti jsme rozkázati ráčili.

Dáno na hradě pražském v středu po památce svatých Filipa a Jakuba apoštolův Páně,jinak třetího dne měsíce máje,tisícího šestistého

dvacátého osmého,a království našich římského devátého,uherského desátého a českého jedenáctého.

Ferdinand Zdenko ad prim de Lobkovic supr.regis Bohemie cancellarius. Ad mandatum sac. caes.majestatis proprium Raffael Mnichovski.

Orig.perg.,přivěš.pečeť s dřev. pouzdře na černo žluté šňůře. 86/

Stejně vylučovali se nekatolíci z výsad cechovních.

Poměry občanské v Čechách se horšily čím dále,tím více.

V této době prožíval Bohdaneč velké obtíže vojenských průchodů císařských,jakož i zimního bytování vojska.

Ferdinand II.zemřel 15.února 1637 a nastoupil jeho syn

F e r d i n a n d III,

který již roku 1625 na království České, r.1627 na Uherské korunován a roku 1636 na království Římské byl zvolen. Byl horlivý katolík jako jeho otec a tvrdou nohou stál na troskách české země.

Purkmistr a konšelé opětně se postarali o konfirmaci svých privilegií,což stalo se 21.října 1637:

My Ferdinand III-třetí,z boží milosti volený římský císař,po všecky časy rozmnožitel říše a uherský,český,dalmatský,chorvatský a slovanský král,arcikníže rakouské,markrabě moravské,lucemburské a slezské kníže a lužický markrabě. Oznamujeme tímto listem všem,že jsou nám purkmistr a konšelé,starší obecní i všecka obec městečka Bohdanče, dědiční naši k panství našemu pardubskému přináležející,poníženě prosili,abychom jim všecky a všelijaké listy,majestáty,privilegia, svobody,obdarování,milosti a práva,kteréž sobě od předešlých vrchností jich a držitelův zámku a panství pardubského nadána,i jako od slavných pamětí císařův římských,jakožto králův českých,až i teď naposledy od někdy nejjasnějšího knížete a pana Ferdinanda,toho jména druhého,římského císaře,jakožto krále českého,pana ptce našeho nejmilostivějšího slavné paměti pod datum na hradě pražském v středu po památce svatých Filipa a Jakuba,apoštolův Páně,jinak třetího dne měsíce máje,leta minulého tisícího šestistého dvacátého osmého,schválena,obnovena a vše specificírované potvrzena mají , příkladem týchž slavných předkův našich schváliti,obnoviti a potvrditi ráčili.

K jejichžto Bohdanečských pokorné prosbě milostivě nakloněni jsouce,s dobrým rozmyslem naším jistým vědomím mocí královskou v Čechác dotčené majestáty,privilegia,svobody,obdarování,milosti a práva jsm tolikéž schváliti,obnoviti a potvrditi ráčili,a tímto listem naším vědomě ve všech jejich znění,položení,punktích,clausulích a articulích,pokudž všechny proti obnovenému našemu zřízení zemskému nezřeli,a oni jich v possesi držení a užívání jsou,nejináče než jakoby v tento list náš slovo od slova vepsány byly,schvalujem,obnovujem a potvrzujem. Chtíce tomu konečně,a to ustanovujíce,aby se prv dotčené majestáty,privilegia,svobody,obdarování,milosti a práva na samé toliko měšťany spřed oznámeného městečka Bohdanče katolického

římského náboženství vztahovati.A protož přikazujem všem obyvatelů a poddaným našim ze všech čtyř stavův království našeho dědičného českého,obzvláště pak presidentu a raddám zřízené komory naší v království českém,též hejtmanum a purkrabím téhož panství pardubského,nynějším i budoucím věrným našim milým,abyšte vejšpsané Bohdanečské,nynější i budoucí při tomto milostivém schválení a potvrzení našem bez všelijakých zmazkův a odpornosti,nyní i na budoucí věčné časy,měli,drželi a neporušitedlně zachovali,žádných jim v tom překážek nešiníce ani komu činiti nedopouštějíce,a to pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské a královské,dědicův našich a budoucích králův českých,však naproti tomu také oni Bohdanečtí k svrchu psané komoře naši české a hejtmanům jim představeným jak předešle,tak i budoucně všelijakou náležitou uctivost,vážnost a poslušnost zachovati,a to čímž povinni jsou,ochotně vykonávati povinni budou. Tomu nasvědomí pečeť naši císařskou větší k listu tomuto přivěsiti jsme rozkázati ráčili. Dán v městě našem Vídni ve středu den svaté Voršily,to jest dvacátého prvního dne měsíce října leta šestnáctistého třicátého sedmého,a království našich římského prvního,uherského dvanáctého a českého desátého.

Ferdinand. Ad mandatus sac.ces.
Gulielmus comes Slavata regie majestatis proprium
supr.Boh.cancellarius. a.Pecelius.
/orig.perg.,přivěš.pečeť na čern.žluté šňůře/. 87/

Bohdanečtí silnými vojenskými průchody,zimním ubytováním a pod. přišli do veliké bídy,proto purkmistr a konšelé prosili císaře svého o udělení nového jarmarku,čemuž bylo vyhověno 26.srpna 1685.:

My ferdinand třetí z boží milosti volený římský císař,po všecky časy rozmnožitel říše a uherský,český,dalmatský,charvatský a slovanský král,arcikníže rakouské,markrabě moravské,lucemburské a slezské kníže a lužický markrabě.Známo činíme tímto listem vaším všem vůbec,že jsme zato od purkmistra a konšelův,i na místě vší obce městečka našeho Bohdanče poníženě prošeni,abychom mimo předešlé jarmarky jim prv od předkův našich císařův římských a králův českých slavné paměti nadané ještě jeden nový jarmark,který by na den památky rozeslání apoštolův Páně každoročně držeti mohli,milostivě uděliti a nadati ráčili.
Ku kteréžto ponížené prosbě jich milostivě nakloněni jsouce, a aby zase týž městečko naše Bohdaneč,jež skrze ty stálé vojenské obtížnosti k nemalému stenčení přišlo,tudy vyzdviženo býti mohlo, a dobrým rozmyslem naším jistým vědomím s radou věrných našich milých mocí královskou v Čechách již psanému purkmistru a konšelům téhož městečka Bohdanče,nynějším i budoucím,tuto milost činiti a jim takový jarmark s obyčejným frejunkem vystavovati a nadati ráčíme.
Chtíce tomu konečně,aby již psaní Bohdanečtí týž nový roční jarmark se všemi právy,milostmi a obdarováním,kterýchžto jiná města a městečka naše v dědičném království našem českém při svých trzích a jarmarcích z práva neb chvalitebného obyčeje prožívají,i oni toho úplně a docela účastni byli,a týž roční nový jarmark na již oznámený a jmenovaný den památný rozeslání apoštolův Páně každoročně bez překážky jednoho každého člověka držeti a míti mohli.
A protož přikazujeme všem obyvatelům a poddaným našim ze všech čtyř

stavův téhož dědičného království našeho českého,jakého by ti koliv řádu,stavu,povahy,důstojenství neb povýšenosti byly,nynějším i budoucím věrným naším milým,abyšte týmž purkmistru a konšelům i vší obci svrchupsaného městečka našeho Bohdanče,nyní i napotom v držení a požívání téhož nového jarmarku žádnému nejmenší překážky nečinili,ani komu jinému činiti nedopouštěli,a to pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské a královské,též potomkův našich a budoucích císařův a králův českých.Avšak při tom milostivě chtíti ráčíme,aby toto obdarování naše nižádnému člověku na újmu a zkrácení spravedlnosti jeho nebylo.Tomu na svědomí pečeť naši císařskou a královskou menší k tomuto listu přivěsiti jsme rozkázali a v něm se rukou vlastní podepsati ráčili.Dán na hradě našem Pražském dvacátého šestého dne měsíce srpna leta Páně šestnáctistého třicátého osmého,a království našich římského druhého a českého jedenáctého,

Ferdinand Guilelmus comes Slavata, regis Boh, supr.cancel. Admandatum sac.caes. majestatis prpprim A.Peczelius.

/Orig.perg.s přivěš.pečetí na černo žluté šňůře v pouzdru/. 88/

Trhy výroční byly sice povoleny,ale bída lidu byla čím dále tím větší.Na jaře r.1638 nadcházela zemi české doba nového utrpení. Dne 7.července přenocoval císař Ferdinand III.na zámku v Pardubicích.

Generál švédský Banner upustil od obléhání Prahy a obrátil se na východ,vzal v plen Nymburk,Poděbrady,Kutnou Horu a Čáslav,dal se na pochod k Pardubicům.Po marné námaze o získání Pardubic odešli Švédové 17.června 1639 k Hradci Králové.

Roku 1641 zemřel švédský generál Bannér uprostřed vojska zcela zpustlého.Nový vůdce,Leonard Torstenson,přinesl ze švédské vlasti peníze a novou kázeň.Torstenson zapáliv Pardubice a po marném jich vzetí,odtáhl a obrátil se k Hoře Kunětické,kterou dne 17.října 1645 spálil.Churavý Torstenson odevzdal na jaře 1646 velení generálům Vranglovi,Königsmarkovi a Wittenbegovi.

K rozkazu Königsmarkovu přišel 18.července 1646 Wittenbeg z Kladska do Čech,jeho část voska,stojící v Novém Městě n.Met.posunula se až do Holic a ohrožovala Okolí Pardubické.

Počty obecní z r.1646-1649 prozrazují,že ani Bohdaneč nabyl těchto útrap válečných ušetřen.V nich čteme:

Od urozeného p.Saniele Ferdinanda Stabstrynského z Zithenthalu půčených 281 kop 8 gr,které jsou rittmistru Kašparovi Longovi dané.
Kontr.hejtmanovi Behmovi i jiným vojenským oficírům 3410 kop 4 gr
Na všelijaké a rozličné durchzugy vojenské,kvartýrmistru Baurovi, Salaquardim,jak rejstříky ukazují..... 2226 kop 36
víceji na sousedích a gruntech vykázaných sumou.... 6400 kop

Na soldaty švejcké,též na dragouny a rejthary i pěší soldati JMC, kteří pro ochranu obce od p.kamendanta posláni byli na vychování jich vynaloženo bylo.....138 kop 44 gr
Kapráloví jednomu,který salaquardě zůstával,což se mu dle smlouvy platilo,za oves koni jeho kupovaný,též za maso,chléb oves pro soldaty švédské vydal..... 40 kop 39 gr
Panu komandantu na rest jemu půjčený odvedl..... 300 kop
Soldatům na exacti vysílaným za jídlo pivo,též spropitného,což v rejstříkách rozepsáno ukázal,vydal..... 14 kop 28 gr
Panu komandantu a panu nejvyššímu wachmistrovi za oves do cantonirunku kupovaný executim i také na jiné vojenské durchzuky, za victualie,některým oficírům darované,dle rozepsání rejstříků vydal..... 606 kop 20 gr
Panu komandantu na všelijaké durchzuky,za oves do cantonirunku kupované,autraty na executi,jakž to vše v rejstříky rozepsáno ukázal, vydal.....249 kop 50 gr
Kontributy,za oves,victualia,p.komendantovi a jiným oficírům vojenským darované,což vše rejstříky rozepsané /purkm.Jan Černohorský/ ukázal, vydal..... 432 kop 40 gr
Panu komendantu a p.nejvyššímu wachmisru odvedený...170 kop 44 gr

Uvedená čísla jsou výmluvným dokumentem,jak malé,chudé městečko 88 Bohdaneč bylo vykořisťováno a občanstvu v těch neutěšených časech snášeti všech svízelů,které válka sebou přináší.

Válečné hrůzy neuhasly v Polabí ani při podpisu vestfálského míru,který byl 24.října 1648 podepsán. Země česká nebyla však hned nepřítelem vyklízena,teprv od podzimku r.1649 byly Čechy cizích vojsk zproštěny.Po sjednání válečné náhrady stalo se 26.června 1650 dohodnutí a dokonáno stvrzení míru.Císař Ferdinand III.zpravil o tom hned zvláštním listem české místodržící a nařídil,aby se 24.července 1650 zpívalo ve všech kostelích "Te deum" a oslavilo se zvoněním i střelbou uzavření pokoje. To se také stalo v Bohdanči za faráře Silveria Mazurkoviče,hejtmana Havla Gothelfa z Freydenbergku a primatora Jana Kopřivy.

Tím se začíná nová doba dějin českých,doba,v níž na místě bývalého zřízení stavovského nastal absolutismus, na místě protestantství katolicismus a na místě češtiny jazykový utrakvismus.Dlouholeté válčení vychovalo vojáky z řemesla a s nimi i jejich interesy souviselo mnoho všelijakých živností a obchodů.

Lidstvo zejména velmi pokleslo v mravní stránce.Uvádíme jeden z mnoha případů,který jest vepsán v obecních počtech v r.1652:

"Za poctivou obci městečka Bohdanče,dluhu sirotků po neboštíkovi Petrovi Lvovi /býval měst.písařem a mlynářem/ povinného,začež kdo se jest co prodlužil k přípravě měst.Bohdanče zapsaný jsouc,což s úrokem se nachází po letu 1651 vedle cedůlí řezaných sečtení učiněného 323 kop 46 gr 2 denáry se vykazovalo;poněvadž jest

Alžběta dcera tého Petra Lva přikázání Boží přestoupila,neřádně panenství své zmrhala,pročež jest skrze JMti milostivé nařízení prošlých,z království Českého vypovězena,peněz po niž urozený a statečný rytíř pan Havel Gothelf z Freydenbergku a na Vysokém Veselí,hejtman JMti.panství pardubského,na vystavení a obnovení věže u kostala městečka Bohdanče stojící,pro budoucí věčnou paměť skrze dekret laskavý,sub datto anno,k úřadu prošlý,postoupiti ráčil 100 kop,kteréžto paníze p.Václav Rohan a Václav Šotnar obadva sousedé téhož městečka sobě od lidí by vyupomínáni nařízeno majíce,zase co nákladu z těch sta kop a nač k obnovení té věže vydávali /aby taková suma totíž 100 kop v počtech budoucích se vedla/ 88

Z uvedeného záznamu jest zřejmé,že věž kostela bohdanečského ve válce třicetileté byla značně poškozena,ale opětně postavena a sice již z kamene,čemuž nasvědčuje další záznam v obecních počtech z roku 1652:

Malíři Abrahamovi Chrudimskému /pravým jménem:Abraham Fric Z Limberka,který se vyučil řemeslu u bohdanečského rodáka Matouše Radouše v Chrudimi/, od malování volejními barvami tabule při orloji čtyř cherubínů, tři erbni,dle smlouvy učiněné za 26 kop- 88/ Pravděpodobně to byl erb: císaře Ferdinanda III., pražského arcibiskupa kardinála Arnošta Harracha, a komorníka panství pardubického Daniela Ferdinanda Rabsteinského z Kuttentálu.

Průchody vojsk zanechaly v městě kromě drahoty,poklesu mravnosti skázy a j.v. také spoustu cizích slov a názvů,ku podivu málo slovanských,ač sem přišli Poláci,Chorvati,Slováci - více francouzských. Tak naučili se velmi dobře klít:ze sacré - ~~mxrxx~~ sakra, mon dieu - mordie, ze slova pain d´allemagne udělali dalamánek, z gouliafare = kuliferda, z trop lente = trulanta apod.

Po roce 1650 nařizoval císař Ferdinand III,aby provedena byla prohlídka komorních panství.Správcové a výběrčí všech oborů na panství dostali za úkol podati výkaz všech příjmů za tři roky; jmenoviti měli udati,jaký užitek vyplynul komoře z veliké berně roku 1646,povolené z masa,ryb,z obilí,másla,sýra,z dříví,kořalky, medu,z bot,střevíčků a pantoflí,kdy měl tehdy každý bez rozdílu stavu,řádu a povolání přispívati na válku.Roku 1646 byly nařízeny tyto válečné příspěvky:z každé libry masa 1 krejcar, z každého sudu piva 1 zlatý, z všelijakého obilí každý desátý mandel;poněvadž obilí v těch nepokojných dobách málo vynášelo,měl každý obyvatel dáti na zrně 2 věrtele pšenice,2 věrtele žita,2 věrtele ječmene a 3 věrtele ovsa;z každého kamene prodané vlny 20 kr,z každého centu másla prodaného 1 zl., sýra 35 kr, z každého prodaného

sáhu dříví 5 kr, z každého páru bot na podpatcích 20 kr, z bot prostých bez podpatků 5 kr,z každého páru střevíců na podpatcích 6 kr, z každého páru střevíců prostých 1 kr,z každého páru pantoflí 3 kr,z každé pinty kořalky 3 kr,atd.

Za předsedu české komory byl ustanoven v červnu 1550 Vilém Albrecht z Kolovrat a visitaci všeho zboží královského prováděl Jindřich Kustoš ze Zubřího a Lipky,pán na Novém Studenci,který býval za dob válečných generálním proviantmeistrem,Byl povolán na panství kolínské,poděbradské i pardubické,ale shledal vše ve špatném stavu.

První soupis obyvatelstva byl proveden roku 1651 za účelem náboženským,jehož opis uvádím:

Soupis osob žijících v Bohdanči roku 1651.

fol	Sousedé a obyvatelé		povolání	stáří	katoličtí
20	Václav Šotnar	soused	řezník	47	
	Dorota manželka	čp.7		40	
	Ursila dcera			13	
	Thobiáš přátelský			11	
	Jiřík tovaryš		řeznický	19	
	Martin pacholek			48	
	Jan pohunek			15	
	Václav pohunek			11	
	Matěj skoták			10	
	Anna děvka			25	
	Dorota děvka			20	
	Anna Srpka	nájemnice		45	
	Dorota dcera její			14	
	Kateřina děvka té			20	
	Václav Žíželský	soused	řezník	31	
	Kateřina manželka	čp.6		35	
	Mikuláš syn			14	
	Kateřina dcera			15	
	Václav čeledín			12	
	Matěj čeledín			10	
	Dorota děvečka			19	
	Marta chůva			50	
	Mariana dcera její			18	
	Thomáš	podruh		50	
	Mandaléna manželka			23	
	Jiřík Bohdanecký	nájemník	lazebník	42	
	Alžběta manželka			34	
	Kateřina dcera			13	
	Kateřina z hor	podruhyně		35	

1	2	3	4	5	6	7	8
20	Dorota Doubalka	sousedka	řezníce	40			
	Matěj její syn	čp.5		18			
	Jakub syn			15			
	Lidmila dcera			14			
	Václav Doubal	podruh		30			
	Sibilla manželka			35			
	Kašpar tovaryš		řezník	24			
	Ondřej Svitavský	soused	řezník	50			
	Lidmila manželka	čp.4		45			
	Václav syn			17			
21	Kateřina dcera			18			
	Jan čeledín			50			
	Pavel čeledín			15			
	Anna Bohdanecká	podruhyně		50			
	Jan Čabera	soused	řezník	41			
	Kateřina manželka	čp.3		26			
	Anna děvečka			15			
	V rathauze:						
	Petr Sokol	nájemník	řezník	28			
	Kateřina manželka	čp.1		31			
	Dorota chůva			70			
	Martin čeledín			17			
	Mikuláš skoták			10			
	V sladovně:						
	Martin Odvárka	nájemník		75			
	Anna manželka	čp.132		40			
	Matěj podruh			20			
	Jakub Čermák	soused	řezník	20			
	Matěj Pelikán	nájemník	švec	23			
	Dorota manželka	čp.132		16			
	Dorota děvečka			15			
	Michal z Opatovic	tovaryš	ševcovský	17			
	Mikuláš Vaníček	soused	řezník	40			
	Alžběta manželka	čp.131		28			
	Jan syn jeho			12			
	Kateřina dcera			15			
	Matouš Švihnos	soused	tkadlec	30			
	Mandalena manželka	čp.130		20			
	Dorota matka její			50			
	Jan tovaryš		tkalcovský	20			
	Jan druhý tovar.		tkadlec	14			
	Dorota děvečka			15			
	Marta Procházková	sousedka	vdova	64			
	Alžběta děvečka	čp.129		16			
	Kateřina z Trnavy	podruhyně		28			

1	2	3	4	5	6	7	8
21	Kašpar Vorel	sládek	soused	47			
	Kateřina manželka	čp.128		44			
	Dorota dcera			14			
	Pavel čeledín			40			
	Salomena děvečka			18			
21v	Chocenský chalupa:						
	Jiřík Novotnej	podruh		30			
	Kateřina manželka	čp.127		19			
	Anna matka			45			
	Václav Černej	podruh		32			
	Kateřina manželka			27			
	Dorota Bohdanecká	podruhyně		30			
	Mikuláš Dvořáček	soused	kožešník	45			
	Václav syn	čp.124		15			
	Kateřina dcera			14			
	Alžběta dcera			10			
	Vavřinec Svatoň	soused		25			
	Rozina manželka	čp.122		24			
	Jakub Hrubej	soused	tesař	40			
	Anna manželka	čp.121					
	Kateřina dcera			15			
	Dílně u žida:	Slepička Luk-					
	Jan Vyskočil	tovaryš	koželužský	40			
	Václav Srna	soused		50			
	Dorota manželka	čp.116		40			
	Dorota dcera			12			
	Jiřík Kadeřávek	soused	tkadlec	50			
	Alžběta dcera	čp.115		18			
	Kateřina dcera			10			
	Martin Fejl	soused	krejčí	33			
	Lidmila manželka	čp.114		25			
	Rozina dcera			12			
	Jan syn			10			
	Kateřina	podruhyně		30			
	Pavel Vachtele	soused	tesař	80			
	Alžběta manželka	čp.113		45			
	Jiřík syn			20			
	Martin syn			18			
	Dorota děvečka			14			
	Dorota Bohdanecká	podruhyně		40			
	Jan Radouš	soused	švec	30			
	Mandalena matka	čp.112		60			

1	2	3	4	5	6	7	8
21v	Jan Kožešník	podruh		38			
	Alina manželka			35			
22	Grunth Václava Lejhance:						
	Jan Snětivý	podruh		40			
	Mariana manželka	čp.111		20			
	Mikuláš Zavdal	podruh		45			
	Alžběta manželka			36			
	Pavel Polák ze Slizka	podruh		60			
	Mariana manželka			50			
	Mandal.Vítková			50			
	Lidmila Dvořáčková	sousedka		30			
	Anna děvečka	čp.110		13			
	Václav Bohdanecký	podruh		38			
	Mandalena manželka			19			
	Matěj Hamáček	soused		56			
	Rozina manželka			25			
	Pavel tovaryš		barvíř	42			
	Mariana děvečka			17			
	Mariana přátelská			40			
	Lukáš Patočka	soused	švec	24			
	Mandalena manželka	čp.108		24			
	Lidmila děvečka			15			
	Mandalena děvečka			19			
	Dorota podruhova			27			
	Kryšpín	nájemník	pekař	36			
	Anna Kedruta manžel			27			
	Jiřík Zeman	nájemník		40			
	Kateřina manželka			49			
	Jan syn			18			
	Matěj syn			14			
	Melichar syn			12			
	Anna Slepičková	sousedka	vdova	24			
	Matěj čeledín	čp.107		15			
	Dorota děvečka			14			
	Anna Jišelka	podruhyně		50			
	Václav Kolářů	soused	švec	30			
	Dorota manželka	čp.105		33			
	Mandalena dcera			13			
	Alžběta z Křičeně	podruhyně		28			
	Václav Beran	soused	řezník	34			
	Dorota manželka	čp.104		37			
	Kateřina děvečka			15			
22v	Pavel Sládků	soused	švec	35			

1	2	3	4	5	6	7	8
22v	Dorota manželka	čp.103		30			
	Pavel čeledín			15			
	Anna děvečka			15			
	Václav Patočka	soused		69			
	Dorota manželka	čp.102		22			
	Lidmila dcera			20			
	Lidmila Bednářka	sousedka		28			
	Jan syn její	čp.101		12			
	Kateřina Bohdanecká	podruhyně		30			
	Kateřina děvka			13			
	Václav Komárek	čp.100	tkadlec	30			
	Marie manželka			24			
	Kateřina dcera			12			
	Jan Patočka	soused	švec	33			
	Dorota manželka	čp.99		20			
	Jiřík tovaryš			20			
	Anna	podruhyně		40			
	Anna schovanka			16			
	Jan Novotný	soused		35			
	Dorota manželka	čp.98		n 40			
	Jan syn			15			
	Mikuláš Odvárka	soused	pekař	40			
	Anna manželka	čp.97		37			
	Markéta děvečka			18			
	Mikuláš Oliva	soused	tkadlec	60			
	Dorota manželka	čp.96		66			
	Vojtěch syn			20			
	Martin tovaryš		tkadlec	20			
	Pavel čeledín			16			
	Veruna děvka			26			
	Dorota Kohoutka	podruhyně		40			
	Jan Šišan	soused	pekař	35			
	Mandalena manželka	čp.95		40			
	Jakub syn			17			
	Matěj čeledín			20			
	Jan čeledín			10			
	Anna děvečka			17			
	Jan Černohorský	soused	švec	40			
	Maruše manželka	čp.93		25			
	Dorota dcera			10			
	Václav Kavka	soused	kovář	46			
	Dorota manželka	čp.92		64			

1	2	3	4	5	6	7	8
23	Jan syn ženatý			19			
	Dorota manželka jeho			15			
	Alžběta dcera			14			
	Pavel Krátký	podruh		36			
	Dorota manželka			28			
	Mandalena děvečka			23			
	David Náhlík	soused	tkadlec	35			
	Kateřina manželka	čp.91		30			
	Jan syn jejich			16			
	Jiřík syn			15			
	Jiřík Sezemský	soused	krejčí	25			
	Kateřina manželka	čp.90		29			
	Václav Rohan	soused	fišmeister	35			
	Kateřina manželka	čp.89		25			
	Thomáš čeledín			20			
	Pettr Lejhanec	soused	pekař	40			
	Alžběta manželka	čp.88		45			
	Eva dcera			14			
	Jan syn			12			
	Jan Kopřiva	soused	švec	53			
	Dorota manželka	čp.87		40			
	Petr tovaryš			20			
	Lukáš tovaryš			19			
	Lidmila děvka			15			
	Maňa děvka			15			
	Jan šeledín			17			
	Jan Karásek	soused	krupař	43			
	Kateřina manželka	čp.86		29			
	Kateřina dcera			15			
	Lidmila dcera			12			
	Vavřinec	podruh		45			
	Mandalena			30			
	Dorota z Bohdanče	podruhyně		28			
	Šimon Svoboda	soused	kovář	30			
	Dorota manželka	čp.85		29			
	Matěj tovaryš			18			
	Kateřina	podruhyně		50			
	Thomáš Vokurka	nájemník	krupař	42			
	Salomena manželka	čp.84		23			
23v	Daniel Radda	soused	řezník	50	Bělská		
	Johanna manželka	čp.83		20	brána		
	Daniel Mastík	soused	řezník	30			

1	2	3	4	5	6	7	8
23v	Alžběta manželka	čp.82		29			
	Jakub vod Hořic	podruh	švec	35			
	Lidmila manželka			29			
	Jan syn			13			
	Zacheus Brandýs	soused	zámečník	35			
	Dorota manželka	čp.81		26			
	Kateřina děvka			18			
	Alžběta děvka			13			
	Petr Petráček	podruh		60			
	Dorota Koktanka	sousedka	vdova	36			
	Lukáš syn její	čp.80		15			
	Václav syn			13			
	Eva děvečka			19			
	Jan Slepička	soused	řezník	38			
	Kryštof tovaryš	čp.79	řeznický	18			
	Kateřina Broučková			42			
	Ondřej Halda		mlynář	42			
	Rozina manželka			24			
	Lidmila dcera			14			
	Alžběta děvka			17			
	Mandalena	podruhyně		60			
	Jan Hamza	soused	tesař	60			
	Marketa manželka	čp.77		50			
	Jan Kočička	podruh		36			
	Alžběta manželka			24			
	Chalupa Slepičkova:	čp 76 ?					
	Václav z Ouherska	podruh		40			
	Kateřina manželka			20			
	V chalupě Kozlově:	čp.75					
	Anna Hlásná	nájemnice		40			
	Alžběta dcera			15			
	Kateřina dcera			13			
	Matěj z Rohoznice	podruh		35			
	Alžběta manželka			40			
	Anna samotná	podruhyně		24			
	V pastuší chalupě:	čp.66					
	Jiřík ze Slýzka		pastýř	36			
	Kateřina manželka			37			
	Anna Filipka Motele	souseda	vdova	50			
	Mandalena dcera	čp.58		15			
	Jiřík syn			9			
	Jan	podruh		28			
	Kateřina manželka			18			
	Kateřina	podruhyně		50			

1	2	3	4	5	6	7	8
	Jiřík Novák	soused	krejčí	40	nově vyst.		
	Kateřina manželka	čp.55		35	53?Kosina		
	Jiřík syn			14			
	Pavel syn			12			
	Jan Kolář	soused	kolář	60			
	Jiřík syn	čp.54		24			
	Kateřina dcera			12			
	Justina dcera			10			
	Jakub tovaryš		kolář	19			
	Anna děvečka			17			
	Mikuláš Bydžovský	soused		40			
	Anna manželka	čp.52		35			
	Jiřík syn			15			
	Salomena Kavčice	sousedka	vdova	39	Bělská brána		
	Tobiáš Jelínek bratr	čp.51		40			
	Mariana	podruhyně		30			
	Anna Smolice	souseda	vdova	49			
	Jan syn	čp.50	řezník	30			
	Alžběta děvečka			19			
	Jan skoták			12			
	Jan Křepelka	soused	řezník	50			
	Anna manželka	čp.48		49			
	Mandalena dcera			18			
	Vavřinec zetth			60			
	Marketa manželka			24			
	Šimon Všetečka	soused	krjčí	36			
	Mariana manželka	čp.47		25			
	Dorota dcera	kolárna		9			
	Jan	podruh		24			
	Dorota manželka			19			
	Dorota hluchá	podruhyně		50			
	Rozina podruhyně			18			
	Jakub Oliva	soused	tkadlec	56			
	Alžběta manželka	čp.46		24			
	Jakub tovaryš			18			
	Matouš tovaryš			15			
24v	Zuzana děvečka			17			
	Anna děvečka			14			
	Anna podruhyně	podruhyně		30			
	V domu farním:	čp.46=45					
	Jiřík Tuček	nájemník		40			
	Kateřina manželka			40			
	Mandaléna přátelská			25			
	Samuel syn			10			
	Alžběta Urbanka			50=50			
	Šťastná děvka			18			